

PRIENŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Prienų rajono vietos veiklos grupės teritorijos 2015–2023 m. vietos plėtros strategija

Prienų rajonas

2015 m.

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3-5
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	6-37
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	38-39
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	40
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	41
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	42
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	43-46
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	47-66
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	67-78
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	79-90
11.	VPS finansinis planas	91-92
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	93-95
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	96-99
IV DALIS. PRIEDAI		
	1 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	100-103
	2 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2014 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	104-108
	3 priedas. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizės duomenys.	109-199

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1.	Informacija apie VVG 2004 metais Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (toliau – ES), atsivėrė realios galimybės pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama kaimo plėtrai ir kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis siekti vieno svarbiausių ES tikslų – ekonominės ir socialinės sanglaudos. Kaip viena iš priemonių, padedančių pasiekti šių tikslų – šalyje buvo pradėtas įgyvendinti LEADER metodas, kuris tiek Lietuvoje, tiek ir visoje ES paskatino naujų organizacijų, tokių kaip kaimo bendruomenės, vietos veiklos grupės, kūrimąsi ir vystymąsi. Prienų rajono vietos veiklos grupė (toliau – VVG) įregistruota 2007 m. liepos 30 d. VVG steigėjais tapo 4 rajono bendruomenės: kaimo bendruomenė „Balbieriškis“, bendruomenė „Veiverių kraštas“, kaimo bendruomenė „Nemuno link“, Naujosios Ūtos bendruomenės klubas „Putinas“. VVG buvo suformuota, taikant esminius LEADER metodo reikalavimus bei principus: teritorinio vientisumo, „iš apačios į viršų“, lygiavertiškumo, viešumo, įtraukimo, skaidrumo, partnerystės. Asociacijos buveinės adresas: Kauno g. 2 (II a.), LT-59147, Prienai. VVG valdymo struktūra pateikta 3 priedo 1 pav.: ▪ Visuotinis narių susirinkimas – aukščiausias valdymo organas; ▪ Valdyba – kolegialus valdymo organas; ▪ Pirmininkas – vienasmenis valdymo organas. VVG teritorija apjungia 9 kaimiškas seniūnijas, kurias atstovauja 54 VVG nariai: pilietinės visuomenės atstovai sudaro 74,07 proc., verslo atstovai – 20,37 proc., vietos valdžios atstovai – 5,56 proc. (3 priedo 1 lentelė). Visi VVG nariai turi lygias teises, neatsižvelgiant į tai, kokio dydžio ar aktyvumo yra organizacija ar fizinis asmuo. 2015 m. rugpjūčio 24 d. išrinkta nauja VVG valdyba, kurią sudaro 11 asmenų: 5 asmenys atstovauja pilietinę visuomenę (45,46 proc.), 3 – verslą (27,27 proc.) ir 3 – vietos valdžią (27,27 proc.) (3 priedo 2 lentelė). VVG valdyboje išlaikyta lyčių proporcija, t. y. 45,45 proc. vyrų ir 55,55 proc. moterų. Valdyboje yra 5 jaunimo atstovai, kurie sudaro 45,46 proc. Visi valdybos nariai įsipareigojo derinti viešuosius ir privačius interesus. VVG nariai 2015 m. birželio 26 d. visuotinio susirinkimo metu pakoregavo įstatus, taip užtikrindami valdybos narių rotaciją. VVG administracijoje dirba 4 samdomi darbuotojai: projekto vadovė Virginija Žliobienė, projekto administratorius Saulius Narūnas, finansininkė Milda Dapkevičienė ir projekto koordinatorė – konsultantė Vaida Jančiauskienė.
1.2.	VVG vertybės Steigiant VVG buvo aptartos ir priimtos pagrindinės vertybės, kuriomis vadovaujantis vykdoma VVG veikla. Šios vertybės taip pat buvo aptartos ir 2015 m. birželio 26 d. vykusiame visuotiniame VVG narių susirinkime (susirinkimo protokolas ir dalyvių sąrašai saugomi VVG būstinėje). Susirinkime nuspręsta, kad ir 2014–2020 m. laikotarpiu VVG nariai, valdymo organo nariai ir administracija bus tolerantiški vienas kitų atžvilgiu, nuolat bendradarbiaus su socialiniais partneriais, bus atviri visiems asmenims, skatins inovatyvumą, aktyvins kaimo žmones bei sieks kuo didesnio pasitikėjimo tarp verslo, valdžios ir pilietinės visuomenės atstovų.

	Viešumas ir toliau liko viena svarbiausių VVG vertybių. Visa informacija apie VVG veiklą bus viešinama rajoniniuose laikraščiuose „Krašto vitrina“, „Naujasis Gėlupis“, „Gyvenimas“, internetiniuose puslapiuose www.prienuvvg.lt, www.prienai.lt, seniūnijų internetiniuose puslapiuose. Visa svarbiausia informacija, renginių nuotraukos bus patalpintos socialinio tinklalapio www.facebook.com VVG paskyroje. Šioje paskyroje bus galima teikti pasiūlymus, operatyviai gauti informaciją aktualiais klausimais. Visą informaciją apie VVG praeito laikotarpio veiklą bus galima rasti VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt. Taip pat viena iš svarbiausių VVG vertybių ir toliau likspartnerystė. VVG stengsis būti tiltu tarp pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios atstovų. Įgyvendinant bendrus projektus, atsiras daugiau bendrų interesų, kartu bus sprendžiamos vietovei aktualios problemos. VVG ir toliau tęs ilgalaikį bendradarbiavimą su kitomis Lietuvos bei užsienio VVG. 2015–2023m. laikotarpiu VVG bus atvira visiems kaimiškiosios vietovės gyventojams, verslo ir pilietinės visuomenės atstovams. VVG nuolat kvies gyventojus į susitikimus, mokymus, informacinius renginius, konferencijas, dalykines išvykas, kurių metu bus galima susipažinti su kitų Lietuvos ir užsienio VVG veiklos patirtimi. Taip bus skatinamas gyventojų aktyvumas. Ypatingas dėmesys bus skiriamas jaunimui, siekiant kuo aktyviau juos įtraukti į VPS įgyvendinimą. VVG nariai, būsiami pareiškėjai ir partneriai bus ir toliau prašomi būti tolerantiškais vieni kitų atžvilgiu, atsakingai vertinti ir spręsti savo gyvenamųjų vietovių bei drauge ir visos VVG teritorijos problemas. Vertinant projektus bus kreipiamas dėmesys ir į jų realistiškumą bei naudą gyventojams. 2007–2013 m. laikotarpiu buvo parodytos didelės kaimo bendruomenių iniciatyvos ir vietoje planuotų 32 vietos projektų buvo įgyvendinti net 52. 2015–2023 m. laikotarpiu VVG ir toliau skatins kaimiškųjų vietovių gyventojus, verslo atstovus rodyti iniciatyvas bei aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime. VPS įgyvendinime VVG diegs inovatorišką požiūrį į VVG teritorijos problemas ir jų sprendimo būdus: inovatyvių gamybos metodų diegimą versle bei socialinio verslo vystymą. Taip pat toliau bus dedamos visos pastangos, kad VVG nariai ir administracijos darbuotojai būtų kompetentingi. Dėl to bus sudarytos sąlygos nuolatiniam kvalifikacijos kėlimui, dalyvaujant įvairiuose mokymuose.
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. VVG teritorija – ekonomiškai stiprėjantis kraštas su išvystytais verslais, kuriame gyvena kūrybingi žmonės, aktyvios vietos bendruomenės, kartu su socialiniais, valdžios ir verslo partneriais užtikrinančios harmoningą socialinę, ekonominę, aplinkosauginę ir kultūrinę kaimo vietovių plėtrą.
1.4.	VVG misija VVG misija – sutelkus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus gerinti Prienų rajono kaimiškųjų vietovių gyvenimo kokybę, skatinant ekonominę plėtrą bei socialinę įtrauktį ir mažinant skurdą. Pagrindiniai VVG tikslai: 1. VPS įgyvendinimo laikotarpiu aktyvinti VVG teritorijos gyventojus kurti darbo vietas; 2. Siekti, kad į VPS įgyvendinimą bei VVG sprendimų priėmimo procesus

įsitrauktų kuo daugiau jaunų žmonių;   3. Kurti patrauklią aplinką kaime, skatinant vietos gyventojų socialinį ekonominį aktyvumą ir stiprinti bendruomeniškumą;   4. Inicijuoti ir nuolat plėtoti tarptertorinį ir tarptautinį bendradarbiavimą;   5. Nuolat informuoti visuomenę apie VVG veiklą.   VVG yra respublikinio Vietos veiklos grupių tinklo, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos narė.

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė¹

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Geografinė padėtis, plotas. Prienų r. sav.yra Lietuvos pietinėje dalyje. Didesnė jos dalis yra Nemuno vidurupio plynaukštėje, prie garsiųjų Nemuno kilpų. Kraštovaizdį puošia didžiausia Lietuvos upė Nemunas su intakais Jiesia, Peršėke, Verkne. Prienų rajono savivaldybės teritorija šiaurėje ribojasi su Kauno ir Kaišiadorių rajonų savivaldybėmis, rytuose – su Trakų, Birštono savivaldybėmis, pietuose – su Alytaus rajono savivaldybe, vakaruose – su Marijampolės savivaldybe (3 priedo 2 pav.) (R1)². Didesni ežerai: Alšia, Bebrukas, Gelužis, Pazelvės. Žemės ūkiu naudojamos sudaro net 59,4 proc. savivaldybės teritorijos, miškai – 27,7 proc., keliai – 2,4 proc., užstatyta teritorija – 2,6 proc., vandenys – 2,8 proc., kita žemė – 5,3 proc.³.

Savivaldybės centras – Prienų miestas. Jis įsikūręs prie Nemuno, Mažosios Birštono kilpos pietryčių kampe. Didesnioji miesto dalis siaura juosta išsistačiusi kairiajame, mažesnioji – dešiniajame upės krantuose. Abi dalis jungia tiltas per Nemuną. Pasiiekti Kauną galima plentu nuvažiavus 30 km, Nemunu – nuplaukus 80 km atstumą. Iki Vilniaus – 100 km⁴.

2014 m. sausio 1 d. Prienų r. sav. teritorijos plotas – 1 031 km². Ji užima 12,8 proc. Kauno apskrities teritorijos ploto (3 priedo 3 pav.)⁵. Pagal teritorijos plotą Prienų r. sav. yra viena iš mažesniųjų savivaldybių apskrityje. Didesnius teritorijos plotus turi Kėdainių, Raseinių, Kauno rajonų savivaldybės. Prienų r. sav. teritorijos plotas nekito nuo 2011 m.

Vykstant gyventojų kaitai, gyventojų tankis metų pradžioje 1 km² 2011–2014 m. sumažėjo nuo 29,0 iki 27,7 1 km², arba 4,5 proc. ir 2014 m. jis buvo 2,6 karto mažesnis už Kauno apskrities ir 1,6 karto – už šalies vidutinį lygį. Pagal gyventojų tankį Prienų r. sav. užima priešpaskutinę vietą tarp Kauno apskrities savivaldybių. Ją ženkliai lenkia Kauno r., Jonavos r., Birštono r. sav. (3 priedo 3 lentelė)(R2)⁶. Į VVG teritoriją patenka kaimų, miestelių, miestų, kitų gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. (savivaldybių centrai, nepriklausomai nuo gyventojų skaičiaus, nelaikomi kaimo vietovėmis), teritorijos.

¹ VVG, atlikdama VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkosauginės situacijos analizę surinko duomenis iš oficialaus Lietuvos statistikos departamento tinklalapio www.stat.gov.lt. Duomenis gavo elektroniniu paštu iš Prienų rajono savivaldybės, jų seniūnijų, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir kitų institucijų jiems pateikdama užpildyti VVG parengtas lenteles. Visus duomenis VVG pateikė VPS 1 priede, 2 priede ir 3 priede bei nurodė duomenų šaltinius, taip pat nurodė, kokie duomenys yra su savivaldybės centru ir kokie duomenys be savivaldybės centro. Visus identiškus duomenis VVG saugo VVG buveinėje.

² Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

³ Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁴ Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁵ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

Į VVG teritoriją patenka visos kaimiškosios seniūnijos, t. y. visa Prienų r. sav. administracinė teritorija, išskyrus Prienų miesto teritoriją. VVG teritorija užima 1 024 km² arba 99,2 proc. VVG teritorijos užimami plotai rodo, kad visi pagrindiniai gamtos išteklių, kultūros paveldo ir kt. objektai randasi VVG teritorijoje. VVG teritorijoje 2014 m. pradžioje gyveno 19 127 gyventojai arba 67,1 proc. rajono sav. gyventojų. 2014 m. pradžioje VVG teritorijoje 1 km² gyveno 18,7 asmenų arba 32,5 proc. mažiau už Prienų r. sav. gyventojų lygmenį (3 priedo 4 lentelė)⁷. Gyventojų išsidėstymas didesnėje teritorijoje apsunkina strateginių priemonių, skirtų gyventojų ekonominiams ir socialiniams poreikiams tenkinti, įgyvendinimą.

VVG teritorijos administracinis suskirstymas. Prienų rajono savivaldybėje yra 2 miestai: savivaldybės centras Prienai ir Jieznas bei 3 miesteliai: Balbieriškis, Pakuonis, Veiveriai. Savivaldybės teritorija suskirstyta į 10 seniūnijų: Prienų miesto, Jiezno, Stakliškių, Balbieriškio, Veiverių, Išlaužo, Naujosios Ūtos, Šilavoto, Pakuonio, Ašmintos kaimiškosios seniūnijos. Į VVG teritoriją patenka visų seniūnijų teritorijos ir gyventojai, išskyrus Prienų miesto seniūniją. 2014 m. pradžioje didžiausius gyventojų skaičius turėjo Veiverių seniūnija – 3 832, Jiezno seniūnija – 3 104 ir Balbieriškio seniūnija – 3 044, Stakliškių seniūnija – 2 640 gyventojų. Kitose seniūnijose gyveno daugiau kaip 1 000 žmonių. Vykstant globaliniam gyventojų skaičiaus mažėjimui Lietuvoje, Veiverių seniūnijoje jis 2011–2014 m. padidėjo 3,7 proc., Pakuonio seniūnijoje – 3,1 proc., Ūtos seniūnijoje – 4 proc., Ašmintos seniūnijoje – 0,5 proc. Likusiose seniūnijose gyventojų skaičius sumažėjo labai nežymiai. Didžiausias gyventojų tankumas Veiverių seniūnijoje – 28,8 gyv./km², Išlaužo seniūnijoje – 28,7 gyv./km². Stakliškių seniūnijoje 1 km² gyveno 14,6 gyventojų, Naujosios Ūtos seniūnijoje – tik 10,6 gyventojų (3 priedo 5 lentelė)⁸.

VVG teritorijos administracinis suskirstymas pagal gyvenamąsias vietas. VVG teritorijos susiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas nesikeitė 2011–2014 m. laikotarpiu ir jose gyventojų skaičius kito nežymiai. VVG teritorijos gyvenamosios vietovės yra labai smulkios. 2011 m. ir 2014 m. kaimų iki 200 gyventojų VVG teritorijoje buvo 235, vienkiamų ir viensėdžių – 130, kaimų ir miestelių nuo 201–1 000 gyventojų – 17, miestelių nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų – 3⁹.

VVG teritorijos gyventojų skaičių pagal gyvenamąsias vietas. 2011–2014 m. pradžioje vienkiamuose ir viensėdžiuose gyventojų skaičius padidėjo nuo 1 804 iki 1 838, arba 1,9 proc., kaimuose iki 200 gyventojų – sumažėjo nuo 8 559 iki 8 376 gyventojų, arba 2,1 proc., kaimuose ir miesteliuose nuo 201–1 000 gyventojų sumažėjo nuo 6 140 iki 6 091 gyventojų, arba 0,8 proc., miesteliuose nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų padidėjo nuo 3 839 iki 3 857 gyventojų, arba 0,5 proc. 2011–2014 m. šiose vietovėse gyvenančių gyventojų didesnę dalį, t. y. daugiau negu 51 proc. sudarė moterys (1, 2 priedas, 3 priedo 6 lentelė)(R3)¹⁰.

Mažos gyvenvietės, netolygus gyventojų skaičiaus pasiskirstymas sudaro dideles problemas, sprendžiant gyventojų socialinius ir ekonominius poreikius, kuriant ir plėtojant verslus. Rajono infrastruktūra vystoma, atsižvelgiant į administracinių padalinių poreikius, turimus išteklius ir besiformuojančius socialinės traukos centrus. Į tai yra atsižvelgta, rengiant vietos plėtros strategiją.

⁷ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁸ Šaltinis: Prienų r. sav. seniūnijų duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹ Šaltinis: Prienų r. sav. seniūnijų duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

¹⁰ Šaltinis: Prienų r. sav. seniūnijų duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas. Kraštovaizdį puošia didžiausia Lietuvos upė Nemunas su Jiesios, Peršėkės, Verknės intakais. Įkurtas Nemuno kilpų regioninis parkas. Krašto aviaciją reprezentuoja Pociūnų aviaturizmo centras. Čia teikiamos mažųjų lėktuvų remonto (UAB „Termikas“), sklaidytuvų remonto ir gamybos (AB „Sportinė aviacija“), oro taksi (Kauno apskrities aviacijos sporto klubas), parašiutininkų paslaugos (Parašiutininkų klubas)¹¹.

Istorinę Prienų praeitį liudija išlikę kultūros paminklai. Vien tik archeologijos paminklų – piliakalnių, senkapių, pilkapių, mitologinių akmenų – suskaičiuojama 48. Iš 33 žinomų piliakalnių kai kurie apaugę miškais, sunkiai prieinami, kiti stūkso lygumose, pastebimi iš tolo. Labai įspūdingai atrodo Paverknių, Klebiškio, Pašlavančio, Lepelionių, Pieštuvėnų piliakalniai. Savo architektūra pasižymi Prienų, Jiezno, Stakliškių katalikų bažnyčios, kuriose, kaip ir visose krašto bažnyčiose, yra daug vertingų dailės kūrinių. Iš istorijos paminklų būtina paminėti XVIII amžiaus popieriaus dirbtuves Prienuose, Veiverių pašto rūmus (vėliau mokytojų seminarija), žymių žmonių tėviškes – poeto Vinco Mykolaičio–Putino, keliautojo ir rašytojo, Šaulių sąjungos įkūrėjo Mato Šalčiaus¹².

Rekreacinės teritorijos rajone sudaro tik 30,5 proc. – 27,7 proc. miškai ir 2,8 proc. vandenys, tačiau Prienų rajonas įdomus savo istorija, kultūriniais, istoriniais ir gamtos paminklais, kraštovaizdžiu. Prienų rajono dalis, kurioje išsidėstęs Nemuno kilpų regioninis parkas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane priskiriamas prie didelio rekreacinio potencialo teritorijų. Prienų ir Jiezno miestai išsiskiria patekdami į trečio lygmens, „a“ kategorijos, pakankamo rekreacinio potencialo centrą. Be to, Prienų rajonas įsikūręs strategiškai patogioje turizmui vietoje – šalia Kauno ir Birštono miestų. Per teritoriją teka kraštovaizdį pagyvinanti Nemuno upė. Rajone įsikūręs vienas didžiausių ir gražiausių Lietuvoje Nemuno kilpų regioninis parkas. Prioritetinė rekreacijos plėtra rajone skatinama poilsiu gamtoje ir pažintiniu turizmu¹³.

Prienų rajono savivaldybės teritoriją kerta valstybinės reikšmės keliai: Kaunas–Marijampolė, Kaunas–Alytus, Vilnius–Marijampolė, tarptautinė magistralė VIA BALTICA¹⁴.

Ekonominiu požiūriu Prienų rajonas turi išskirtinių bruožų: rajonas yra šalia antro pagal dydį Lietuvos miesto – Kauno, turinčio ekonominio – socialinio vystymosi potencialą. Ši kaimynystė sudaro sąlygas bendradarbiauti, plėtojant rajono infrastruktūrą, žmogiškuosius išteklius, rengiant bendrus projektus. Nepaisant galimo kaimynystės ekonominio potencialo išnaudojimo, Prienų rajone vystomas žemės ir miškų ūkis bei su jais susijusi pramonė. Iš bendro teritorijos ploto (103 073,05 ha) 61 198,56 ha užima žemės ūkio naudmenos. Regione vyrauja smulkūs, pusiau natūriniai ūkiai¹⁵.

Rajono geografinė padėtis bei gausus kultūros ir etnografinis paveldas – tinkama vieta turizmo ir poilsio infrastruktūrai plėtoti. Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje įsikūręs Pociūnų aviaturizmo centras. Rajone veikia viena iš penkių pasaulyje esančių įmonių, kurioje projektuojami

¹¹Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹²Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹³Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁴Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁵Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

ir gaminami aukščiausios klasės varžybos skirti sklandytuvai – UAB „Sportinė aviacija ir Ko“ (R4)¹⁶.

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

Tyrimo metodai. Rengiant VPS iš esmės buvo pakeisti tradiciniai strategijos rengimo metodai. Jei rengiant savivaldybių, atskirų regionų strategijas, prisilaikoma valdžios hierarchinio principo, o gyventojai lieka tik stebėtojais, tai VPS parengta, laikantis „principo iš apačios“. Jo esmė sudarė tai, kad vietos gyventojai patys įvertino esamą ekonominę, socialinę, aplinkosauginę būklę, modeliuo savo vietovės darnią plėtrą ir patys numatė priemones ir būdus jai įgyvendinti. Ekonominės, socialinės, aplinkosauginės būklės analizė buvo atlikta pasitelkiant dokumentinių tyrimų metodus: palyginimo, grupavimo ir kt., apimančius bei oficialiai pasiekiamus informacijos šaltinius, standartizuotas išorines duomenų bazines, antrinės informacijos teikimo paslaugas ir kitą išorinę informaciją apie analizuojamus sektorius. Tiriant objektyvią statistinę informaciją, daugiausia buvo naudojamas palyginimo metodas – mąstymo operacija, grindžianti teiginius apie objektų, reiškinių panašumus ir skirtumus. Lyginimo metu buvo sugretinami šalies, apskrities, rajono savivaldybės, VVG teritorijos objektai dėl jų tarpusavio santykio apibrėžimo. Lyginant buvo nustatytos reiškinių kiekybinės ir kokybinės charakteristikos, formuojamos analogijos ir klasifikacijos. Lyginimui keliami bent du metodologiniai reikalavimai: 1) turi būti lyginami tik vienos klasės, populiacijos objektai; 2) turi būti palyginami tik esminiai objektų požymiai. Tų reikalavimų prisilaikyta, naudojant šį metodą rengiant VPS.

Pagrindiniai naudoti informacijos šaltiniai:

- Oficialūs statistinės informacijos šaltiniai: Lietuvos statistikos departamento duomenys;
- Specializuotų oficialių Lietuvos institucijų informacija ir duomenys;
- Prienų rajono savivaldybės specializuotų tarnybų ir struktūrinių padalinių (seniūnijų) informacija ir dokumentai.

Siekiant nustatyti VVG teritorijos gyventojų poreikius, buvo atlikta VVG teritorijos gyventojų anketinė apklausa, kurios metu gyventojai galėjo pareikšti nuomonę apie esamą VVG teritorijos situaciją. Į šio tyrimo rezultatus buvo atsižvelgta rengiant VPS. Norėdama išsiaiškinti vietos gyventojų nuomonę, VVG parengė anketas ir apklausė vietos gyventojus. Apklausa buvo vykdoma 2015 m. balandžio–gegužės mėn. Viešosios nuomonės tyrime dalyvavo 72 vietos gyventojai, kurie įvertino VVG teritorijos ekonominę, socialinę, aplinkosauginę situaciją, pareiškė savo nuomonę, įvardino pagrindines problemas, poreikius bei teikė siūlymus joms spręsti (anketinės apklausos analizės duomenys saugomi VVG būstinėje). VVG, norėdama išsiaiškinti NVO verslumo galimybes ir perspektyvas, atliko NVO Vapklaušą ir apklausė 19 nevyriausybinę organizacijų (anketinės apklausos analizės duomenys saugomi VVG būstinėje).

Rengiant VPS buvo plačiai taikomas grupinės diskusijos (angl. focus group) metodas – tai vienas iš dažniausiai pasaulyje naudojamų kokybinių duomenų rinkimo metodų. Šio tyrimo metu buvo organizuojami susitikimai – jaunimo, pilietinės visuomenės, verslo, valdžios atstovų ir kt. tikslinių grupių. Grupinės diskusijos pasižymėjo sinerginiu efektu, kuris įgalino gauti nuomonių, idėjų, patirčių įvairovę. Šio tyrimo metu buvo surinkta vietos gyventojų grupių nuomonė, esamos situacijos vertinimas, aktualiausios problemos, poreikiai bei pasiūlymai joms spręsti (duomenys saugomi VVG būstinėje).

¹⁶Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

Rengiant VPS atlikta Prienų rajono savivaldybės esamos socialinės, ekonominės, aplinkosauginės ir kt. situacijos analizė, identifiukuoti VVG teritorijos gyventojų poreikiai. Siekiant kuo platesnio VVG teritorijos gyventojų, savivaldybės administracijos darbuotojų ir verslo atstovų įsitraukimo į VPS rengimo procesą, bendradarbiauta su administracijos darbuotojais, rengiamas dokumentas buvo derinamas su bendruomenių atstovais, savivaldybės padalinių vadovais. VPS buvo suderinta su Prienų rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginiu plėtros planu, Kauno regiono plėtros planu iki 2020 metų prioritetų, priemonių lygmeniu.

Be minėtų tyrimo metodų VVG, rengiant VPS naudojo ir kitus būdus, t. y. susitikimus, diskusijas ir kt. 2015 metais balandžio – liepos mėnesiais VVG vykdė susitikimus su VVG teritorijos vietos gyventojais, pilietinės visuomenės atstovais, jaunimu, verslininkais bei vietos valdžios atstovais. Šie susitikimai buvo svarbūs rengiant VPS. Susitikimai vyko 9 seniūnijose, kuriuose buvo aptariamas VVG teritorijos plėtros poreikių (prioriteto tvarka) nustatymas. Susitikimus VVG vykdė visose seniūnijose su vietos gyventojais ir atskiromis tikslinėmis grupėmis. Pirmas susitikimas vyko 2015 m. kovo 17 d. Naujosios Ūtos seniūnijoje. 2015 m. balandžio mėnesį VVG organizavo susitikimus su jaunimo atstovais: balandžio 6 d. VVG susitiko su Balbieriškio seniūnijos jaunimo atstovais, 2015 m. balandžio 7 d. Veiverių Šaulių namų patalpose vyko susitikimas su Veiverių seniūnijos jaunimo atstovais, 2015 m. balandžio 8 d. Jiezno seniūnijoje vyko susitikimas su Jiezno seniūnijos jaunimo atstovais ir balandžio 9 d. susitikimas su Išlaužo seniūnijos jaunimu. 2015 m. balandžio 9 d. VVG organizavo susitikimą su Ašmintos seniūnijos vietos gyventojais bei kaimo bendruomenių atstovais, o 2015 m. balandžio 14 d. su Šilavoto seniūnijos gyventojais. Pakuonio seniūnijoje susitikimas su vietos gyventojų vyko 2015 m. balandžio 22 d. 2015 m. gegužės 8 d. vyko susitikimas su Jiezno sen. kultūros centro ir bibliotekos atstovais. Susitikimai su kultūros centrų ir bibliotekų atstovais taip pat vyko: 2015 m. gegužės 12 d. Stakliškių sen, 2015 m. gegužės 14 d. Veiverių sen. ir 2015 m. gegužės 18 d. Balbieriškio sen.

2015 m. birželio 26 d. vykusiame visuotiniame VVG narių susirinkime taip pat buvo aptariami bendruomenių poreikiai, kurie atsispindi VPS.

2015 m. liepos 29 d. vyko susitikimas su Prienų rajono kaimiškujų vietovių verslininkais ir norinčiais kurti verslą asmenimis. Susitikimo metu aptarti pagrindiniai VPS prioritetai, priemonės bei veiklos sritys, išsakyti verslininkų pageidavimai dėl paramos dydžio bei kvietimų datų. 2015 m. rugpjūčio 24 d. vyko visuotinis VVG narių susirinkimas, kurio metu buvo viešai pristatyta ir patvirtinta VPS. Iš viso VPS rengime dalyvavo 746 VVG teritorijos gyventojai.

VVG, naudodama poreikių prioritetų nustatymo sistemą, nustatė pagrindinius VVG teritorijos plėtros poreikius (prioriteto tvarka):

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikiai (prioriteto tvarka)
1.	Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams.
2.	Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą.
3.	Investicijos į reikalingą infrastruktūrą.
4.	Vietos gyventojų kvalifikacijos kėlimas, įgūdžių įgijimas.
5.	Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą.

2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Gyventojų kaitos tendencijos, pasiskirstymas pagal lytį ir tautybę. Žmogiškieji ištekliai yra svarbus veiksnys regionų plėtroje. Jie didele dalimi apsprendžia visuomeninę ir socialinę regiono

pažangą bei potencialą. Žmogiškųjų išteklių valdymas tiesiogiai įtakoja žmogiškojo kapitalo formavimą, kuris yra bet kokios ūkinės veiklos sudėtinė dalis, užtikrinanti atskirų įmonių veiksmingumą ir našumą. Žmogiškųjų išteklių formavimas yra ypač aktualus pakitusioje ekonominėje ir socialinėje erdvėje besivystantiems regionams, kas labai aktualu Lietuvos ir konkrečios vietovės ūkiui bei socialinei raidai. Kaip buvo minėta, Prienų r. sav. yra Kauno apskrities sudėtinė dalis. Kauno apskritis yra antroji pagal dydį šalies apskritis pagal gyventojų skaičių. Gyventojų skaičiaus kaitos tendencijos Lietuvoje turėjo tiesioginę įtaką ir gyventojų kaitai regionuose. 2014 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2 943 472 gyventojai, iš jų: 67,1 proc. gyveno mieste, 32,9 proc. – kaimo teritorijoje. Moterys sudarė 53,9 proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus, vyrai – 46,1 proc.¹⁷.

2011–2014 m. Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo 3,6 proc., Kauno apskrities – 3,8 proc. Kauno apskrityje miesto teritorijoje gyveno 70,1 proc. apskrities gyventojų, kaime – 29,9 proc.¹⁸.

Prienų r. sav. 2011–2014 m. gyventojų skaičius sumažėjo nuo 29 936 iki 28 521, arba 4,7 proc. 2014 m. moterys sudarė 52,9 proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus, 2011 m. – 53,0 proc., 2014 m. vyrai – 47,1 proc., 2011 m. – 47,0 proc. 2014 m. mieste gyveno 37 proc. gyventojų, kaime – 63 proc. (3 priedo 7 lentelė). Prienų rajonas – tai kaimiška savivaldybė, nes kaimo gyventojai čia sudaro 63 proc. visų rajono gyventojų, kai tuo tarpu šalyje šis rodiklis siekia 32,9 proc., o apskrityje – 29,9 proc. Rajone miesto ir kaimo gyventojų santykis nuo 2007 m. ženkliai nesikeičia, todėl galima daryti prielaidą, kad natūralūs demografiniai procesai bei žmonių migracija vienodai veikia tiek miesto, tiek kaimo gyventojų skaičių.¹⁹

Prienų r. sav. kaip ir kituose regionuose gyventojų skaičius mažėjo. 2011–2014 m. jis sumažėjo 4,7 proc. Analizuojant ilgesnį laikotarpį, gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai buvo ženkliai didesni. 2005 m. savivaldybėje gyveno 34,8 tūkst. gyventojų, 2014 m. – 28,5 tūkst. gyventojų. Per minėtą laikotarpį gyventojų skaičius sumažėjo 18,1 proc. Metinis gyventojų skaičiaus mažėjimas daugiau negu 2 proc. (3 priedo 4 pav.) (R5)²⁰. Tokie spartūs gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai kelia grėsmę kvalifikuotos darbo jėgos išteklių formavimui ir tolimesnei efektyviai ūkinei plėtrai. Bendra savivaldybės gyventojų kaita įtakoja ir gyventojų skaičiaus kitimą VVG teritorijoje. Į VVG teritorijos gyventojų skaičių patenka kaimų, miestelių, miestų, kitų gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. (savivaldybių centrai, nepriklausomai nuo gyventojų skaičiaus, nelaikomi kaimo vietovėmis), gyventojai. Atsižvelgiant į taisyklių reikalavimus, į VVG teritoriją patenka visa Prienų r. sav. administracinė teritorija ir gyventojai, išskyrus Prienų miesto gyventojus, t. y. kaimo ir Jiezno miesto gyventojai.

VVG teritorijoje 2011 m. pradžioje gyveno 20 033 gyventojas arba 66,9 proc. rajono gyventojų. VVG teritorijoje 2014 m. pradžioje gyveno 19 127 gyventojas arba 67,1 proc. rajono gyventojų. 2011 m. ir 2014 m. VVG teritorijoje moterys sudarė 52 proc. visų VVG teritorijos gyventojų, vyrai – 48 proc. 2011–2014 m. gyventojų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo nuo 20 033 iki 19 127, arba 4,5 proc., 0,2 proc. mažiau už savivaldybės vidutinį lygį (3 priedo 8 lentelė)²¹. Prienų r. sav. 2011–2014 m. asmenų skaičius iki 40 metų sumažėjo nuo 13 342 iki 12 169, arba 8,8 proc.²²

¹⁷ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

¹⁸ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

¹⁹ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²⁰ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²¹ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. VVG teritorijos gyventojų duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

Prienų r. sav. yra vidurio Lietuvoje. Dauguma gyventojų yra lietuvių tautybės. 2001–2011 m. tautinė Prienų r. sav. sudėtis nekito. 2011 m. lietuviai sudarė 97,9 proc. savivaldybės gyventojų, rusai – 0,7 proc. Kitų tautybių: lenkų, čigonų, vokiečių ir kt. tautybių gyventojai sudarė mažiau kaip 0,5 proc. gyventojų (3 priedo 9 lentelė)(R6)²².

Planuojant verslų plėtrą ir įvertinant turimus išteklius, į pirmą vietą išskyla galimybes apsirūpinimo darbo jėga klausimas. 2014 m. Prienų r. sav. darbingo amžiaus gyventojai sudarė 59,2 proc. nuo visų gyventojų skaičiaus. Lietuvoje jie sudarė 61,8 proc., Kauno r. sav. – 63,4 proc., Kaišiadorių r. sav. – 63,1 proc. Tik Kėdainių ir Prienų r. sav. darbingo amžiaus gyventojai užėmė tokį mažą lyginamąjį svorį (3 priedo 10 lentelė)(R7)²³.

Lyginant struktūrinę demografinę Lietuvos, Kauno apskrities ir Prienų r. sav. gyventojų sudėtį, 2011–2014 m. savivaldybėje 0–14 amžiaus, 15–64 amžiaus gyventojų lyginamasis svoris buvo mažiausias. Savivaldybė lenkė gyventojų virš 65 metų lyginamuoju svoriu. 2014 m. savivaldybėje jie sudarė 22,1 proc., Kauno apskrityje – 19 proc., Lietuvoje – 18,4 proc. ir VVG teritorijoje – 23,4 proc. (3 priedo 11 lentelė)²⁴.

Tiriant smulkesnes amžiaus grupes, 2011–2014 m. pastebima, kad sparčiausiai mažėjo gyventojų 7–13 m. ir 30–39 m. amžiaus grupėse. 7–13 m. amžiaus grupėje gyventojų skaičius šalyje sumažėjo nuo 216 113 iki 190 758, arba 11,7 proc., savivaldybėje – nuo 2 216 iki 1 899, arba 14,3 proc. Savivaldybėje 14–29 m. amžiaus žmonių grupėje skaičius sumažėjo nuo 6 058 iki 5 782, arba 4,6 proc. ir 30–39 m. amžiaus grupėje – 3 392 iki 2 846, arba 16,1 proc. Savivaldybės gyventojų demografinėje struktūroje, lyginant su šalies būkle, 2014 m. buvo mažesnis lyginamasis svoris vaikų 0–6 m. amžiaus grupėje, gyventojų 30–39 m. amžiaus grupėje. Gyventojai 65 m. ir vyresni savivaldybėje sudarė 22,1 proc., Lietuvoje – 18,4 proc. (1, 2 priedas, 3 priedo 12 lentelė)(R8)²⁵. Spartus absoliutus ir santykinis gyventojų skaičiaus mažėjimas 7–40 m. amžiaus grupėse pažeidžia gyventojų reprodukcijos reikalavimus, daro negatyvią įtaką turimos socialinės infrastruktūros panaudojimui ir tolimesnei rajono savivaldybės raidai.

VVG teritorijos seniūnijos gyventojų demografinę struktūrą apskaito pagal kitas amžiaus grupes. Jos priderintos prie poreikio planuoti ugdymo pokyčius skirtingo lygio mokymo įstaigose. VVG teritorijoje vaikų iki 7 m. skaičius 2011–2014 m. padidėjo nuo 853 iki 1 073, arba 25,8 proc., gyventojų amžiaus grupėje nuo 7 m. iki 16 m. – nuo 1 434 iki 1 552, arba 8,2 proc. (R9). Nuo 16 m. iki 45 m. įvairiose amžiaus grupėse gyventojų skaičius mažėjo ir pradėjo didėti tik nuo 45 m. iki 65 m. amžiaus grupėje. Šioje grupėje jis analizuojamu laikotarpiu padidėjo nuo 5 113 iki 5 357, arba 4,8 proc. Ženkliai nuo 4 120 iki 3 745 (9,1 proc.) sumažėjo gyventojų skaičius amžiaus grupėje nuo 65 m. iki 85 m. (3 priedo 13 lentelė)²⁶. Gyventojų demografiniai pokyčiai VVG teritorijoje turi teigiamų požymių. Vaikų ir paauglių skaičiaus didėjimas rodo vietovių gyvybingumą. Produktivityjo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas didina apsirūpinimo kvalifikuota darbo jėga problemas, mažėjimas vyresnio amžiaus grupėje verčia ieškoti priežasčių, trukdančių didinti gyvenimo trukmę.

²² Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2001 m. ir 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²³ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²⁴ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²⁵ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru. Šią informaciją VVG gavo el. paštu iš Lietuvos statistikos departamento.

²⁶ Šaltinis: Prienų r. sav. seniūnijų duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). VVG teritorijos gyventojų duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

Gyventojų kaita įtakojama natūralios gyventojų kaitos ir migracijos. Natūrali kaita apskaičiuojama absoliučiais ir santykiniais rodikliais. Absoliutus gyvenimo kaitos rodiklis parodo skirtumą tarp gimusių ir mirusių žmonių skaičiaus konkrečioje vietovėje. Absoliuti neigiama natūrali kaita 2012 m. ir 2013 m. buvo šalyje, Kauno apskrityje ir visose Prienų r. sav. administracinėse vietovėse. 2013 m. dėl natūralios kaitos Lietuva neteko 11 626 gyventojų, Kauno apskritis – 2 253 gyventojų, Prienų r. sav. – 297 gyventojų, o VVG teritorija - 169 gyventojų (3 priedo 14 lentelė)²⁷. Kaip buvo pateikta, VVG teritorijoje gyvena 67,1 proc. rajono gyventojų, įskaitant ir Jiezno miesto gyventojus. Tai leidžia daryti prielaidą, kad natūrali kaita proporcinga vietovės gyventojų skaičiui.

Norint palyginti gyvenimo kaitos rodiklius su jų kaita kitose vietovėse, skaičiuojamas santykinis bendras gimstamumo ir mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų. Prienų r. savivaldybėje bendras gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų padidėjo nuo 7,3 vaikų 2006 m. iki 8,6 vaikų 2013 m., tačiau tais pačiais metais bendras mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų tapo pat didėjo nuo 18,6 gyventojų iki 18,9 gyventojų ir yra 35 proc. didesnis už šalies ir 39 proc. – už apskrities lygį. Lyginant 2011–2014 m. bendrasis gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų sumažėjo nuo 9,2 iki 8,6 (R10), o bendrasis mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų padidėjo nuo 18,2 iki 18,9 (3 priedo 15 lentelė)²⁸.

Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1 000 gyventojų 2013 m. buvo 10,3 gyventojų – tai blogiausias rezultatas Kauno apskrityje. Mirtingumas 2,6 didesnis už šalies ir 2,7 – už Kauno apskrities lygį. Kauno r. sav. bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1 000 gyventojų 2013 m. buvo tik 0,1 gyventojų. Nors ilgesniame laiko tarpsnyje absoliuti natūrali gyventojų kaita 2006–2013 m. sumažėjo 34,5 proc., 2011–2014 m. – 14,4 proc., tačiau didžiausias mirtingumas apskrityje 1 000 gyventojų verčia numatyti strategines priemones gyvenimo trukmei savivaldybėje ir VVG teritorijoje ilginti (3 priedo 16 lentelė)²⁹.

Neto migracija – tai imigrantų ir emigrantų skaičiaus skirtumas. Ji gali būti skaičiuojama absoliučiais skaičiais ir santykiniais – dažniausiai 1 000 gyventojų. Išskiriama vidaus migracija – kada žmonės persikelia iš vienos vietovės Lietuvoje į kitą. 2013 m. į Prienų r. sav. atvyko 551 gyventojas, išvyko 595 gyventojai. Neto vidaus migracija – (minus) 44 gyventojai. 2013 m. Lietuvos miestų ir Kauno apskrities vidaus migracija buvo teigiama (3 priedo 17 lentelė)³⁰.

Prienų r. sav. neigiama buvo ir tarptautinė migracija. 2011 m. iš Prienų r. sav. emigravo 293 gyventojai, 2013 m. – 161 gyventojas, 2014 m. – 98 gyventojai. 2014 m. lyginant su 2011 m., emigrantų skaičius Lietuvoje sumažėjo 67,7 proc., Kauno apskrityje – 64,4 proc., Prienų r. sav. – 66,6 proc. (3 priedo 18 lentelė)³¹.

Prienų r. sav. neto tarptautinė ir vidaus migracija 2011 m. buvo neigiama. 2011 m. iš savivaldybės išvyko 303 gyventojais, 2013 m. - 205 gyventojais, o 2014 m. – 116 gyventojų daugiau negu atvyko. Neigiama migracija buvo ir visose Kauno apskrities savivaldybėse ir šalies mastu. Emigracijos pikas Prienų r. sav. buvo pasiektas 2011 m. 2011–2014 m. jis sumažėjo 61,7

²⁷Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Demografijos metraštis 2013 m. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²⁸Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

²⁹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³⁰Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Demografijos metraštis 2013 m. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³¹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

proc. (3 priedo 19 lentelė)³². 2013 m. savivaldybė, įskaitant natūralią gyventojų kaitą ir migraciją, neteko 567 gyventojų, 2014 m. – 476 gyventojų.(R11).

Lietuvos atveju dideli emigracijos mastai kelia šaliai nemažai iššūkių: kinta šalies demografinė struktūra (visuomenė sensta), ima trūkti kvalifikuotos ir paklausių specialybių darbo jėgos, nuteka protai. Ir šalies, ir savivaldybės mastu turi būti tiriamos emigracijos priežastys ir įgyvendinamos priemonės jas mažinti. Ankstesni tyrimai rodė, kad absoliuti dauguma gyventojų išvyksta dėl ekonominių priežasčių. Keičiantis Lietuvos ekonominei padėčiai, kylant pragyvenimo lygiui, sprendimą emigruoti pradėjo lemti ir kiti veiksniai: pagarba žmogui, jo gebėjimų pripažinimas, socialinis nesaugumas, teisingumo trūkumas, netikėjimas ateitimi, prastas darbdavių požiūris į darbuotojus, geresnės karjeros galimybės užsienyje. Didėja ir išvykstančiųjų studijuoti skaičius. Kaip jau buvo minėta, natūrali gyventojų kaita ir negatyvi neto migracija lėmė savivaldybės gyventojų demografinius pokyčius. Integruotas rodiklis, parodantis bendruomenės gyvybingumą, yra išlaikomo amžiaus žmonių koeficientai – pagyvenusių žmonių naštos koeficientas (65 metų ir vyresnio amžiaus žmonių skaičius, tenkantis 100 15–59 metų amžiaus gyventojų) ir vaikų naštos koeficientas (vaikų iki 15 metų amžiaus skaičius, tenkantis 100 15–59 metų amžiaus gyventojų). Abu jie sudaro bendrąjį naštos koeficientą. Pirmasis rodiklis – demografinės senatvės koeficientas – savivaldybėje 2011 m. padidėjo nuo 155 gyventojų iki 163 gyventojų 2014 m. ir yra didžiausias apskrityje (3 priedo 20 lentelė)(R12)³³.

Esant neigiamai natūraliai gyventojų kaitai, vaikų iki 15 metų amžiaus skaičius, tenkantis 100 darbingo amžiaus gyventojų, 2011–2014 m. sumažėjo nuo 22 asmenų iki 21 asmens. Tai pažeidžia pilnaverčio bendruomenės atsinaujinimo galimybes. Mažėjant užimtų darbuotojų skaičiui savivaldybėje, pagyvenusių žmonių naštos koeficientas (65 metų ir vyresnio amžiaus žmonių skaičius, tenkantis 100 darbingo amžiaus gyventojų) 2011–2014 m. sumažėjo nuo 35 iki 34 asmenų. Pagyvenusių žmonių naštos koeficientas yra aukščiausias apskrityje ir 2014 m. 21,4 proc. didesnis nei vidutiniškai šalyje (3 priedo 21 lentelė)³⁴.

Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą. Žmogiškųjų išteklių profesinius gebėjimus lemia bendruomenės narių išsilavinimo lygis. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad Prienų r. sav. 2011 m. gyventojai, turinys aukštąjį išsilavinimą, sudarė 13,3 proc., šalyje – 21,2 proc., apskrityje – 23,7 proc. Gyventojų, turinčių aukštesnįjį ir specialųjį vidurinį ir vidurinį išsilavinimą, lyginamasis svoris buvo artimas šalies ir apskrities lygiui. Savivaldybėje buvo apie 5 proc. gyventojų, turinčių pagrindinį ir pradinį išsilavinimą (3 priedo 22 lentelė)³⁵.

Prienų r. sav. vyrai, turintys aukštąjį išsilavinimą, sudaro 10,9 proc., moterys – 15,4 proc., kaimo gyventojai – 10,4 proc. nuo visų gyventojų. Tarp gyventojų, turinčių aukštesnįjį ir specialųjį vidurinį išsilavinimą, pirmauja moterys. Jos sudaro 19 proc., vyrai – 14,7 proc., kaimo gyventojai – 15,3 nuo visų gyventojų. Kaimo gyventojai užima didesnę lyginamąjį svorį tarp gyventojų, turinčių pagrindinį ir pradinį išsilavinimą (3 priedo 23 lentelė)³⁶.

³² Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³³ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³⁴ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³⁵ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³⁶ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

Integruotas išsilavinimo rodiklis (1 tūkstančiui 10 metų ir vyresnių gyventojų, tenkantis išsilavinusių gyventojų skaičius) patvirtina Prienų r. sav. būklę. Savivaldybė tarp gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, atsilieka 37,3 proc. nuo šalies, 43,8 proc. – nuo Kauno apskrities lygio. Savivaldybėje ženkliai didesnę procentinę dalį užima gyventojai su pagrindiniu ir pradinio išsilavinimu (3 priedo 24 lentelė)³⁷. Keičiantis technologijoms, modernizuojant ūkinę sistemą, atsparos ašimi tampa kvalifikuoti darbuotojai, jų išsilavinimo lygis ir profesiniai gebėjimai. Prienų r. sav. ir VVG teritorijos gyventojų išsilavinimo žemesnis lygis trumpalaikiu periodu turėtų būti kompensuojamas profesinės kvalifikacijos kėlimu perspektyviniu laikotarpiu, įgyvendinti priemonės, kurias leistų pakelti dirbančiųjų išsilavinimo lygį.

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominę aktyvumą. Sėkmingos ūkinės veikos svarbiausias elementas yra kvalifikuoti darbo jėgos ištekliai ir gyventojų užimtumo galimybės. Užimtųjų gyventojų skaičius Prienų r. sav. 2011–2014 m. sumažėjo nuo 8,5 tūkst. iki 7,1 tūkst. gyventojų arba 16,5 proc., Lietuvoje ir Kauno apskrityje užimtųjų gyventojų skaičius kito labai skirtingai (R13). Vietovėse, kur buvo vykdoma aktyvi ekonominė veikla, jų skaičius didėjo. Kauno r. sav. jis padidėjo 31,4 proc., Birštono sav. – 30,8 proc. (3 priedo 25 lentelė)³⁸.

Užimtųjų gyventojų ir bedarbių santykis turi tarpusavio ryšį. Prienų r. sav. bedarbių skaičius ekonominės krizės metu 2009–2011 m. padidėjo 43,7 proc. Tais metais bedarbių skaičius augo ir šalyje, ir kitose Kauno apskrities savivaldybėse. Nuo 2012 m. bedarbių skaičius pradėjo mažėti šalyje, apskrityje ir savivaldybėje. 2013 m. savivaldybėje pastarasis grįžo į 2009 m. lygį, o 2014 m. jis siekė 1,4 tūkst. Absolūtus bedarbių skaičius negali būti lyginamas su tokiu pat rodikliu kitose vietovėse. Palyginimui skaičiuojamas registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.). Pastarasis Prienų r. sav. 2009–2011 m. padidėjo nuo 8,7 proc. iki 12,5 proc., 2011–2014 m. sumažėjo nuo 12,5 proc. iki 8,1 proc. ir yra vienas žemiausių Kauno apskrityje (3 priedo 26 lentelė)³⁹.

Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus metų pradžioje buvo didesnis tarp vyrų visuose teritoriniuose lygmenyse. 2014 m. pradžioje darbingų registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.) šalyje buvo 11,1 proc., (2011 m. – 15,9), tarp vyrų – 11,5 proc., (2011 m. – 17,7) tarp moterų – 10,7 proc., (2011 m. – 14,0), ir tarp jaunimo – 6,2 proc. (2011 m. – 10,6). Prienų r. sav. bendras darbingų registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.) buvo 9 proc., (2011 m. – 15,5), tarp vyrų – 9,3 proc., (2011 m. – 17,0), tarp moterų – 8,7 proc., (2011 m. – 14,0) ir tarp jaunimo – 4,5 proc., (2011 m. – 8,3). 2011–2014 m. bendras bedarbių procentas Prienų r. sav. sumažėjo nuo 15,5 iki 9,0, mažėjimas vyko visose grupėse. Bedarbystės santykinis lyginamasis svoris savivaldybėje yra mažesnis už Kauno apskrities ir šalies bedarbystę (3 priedo 27 lentelė)⁴⁰.

VVG teritorijoje 2011–2014 m. bedarbių skaičius, išskyrus Jiezno seniūniją, mažėjo. Ašmintos seniūnijoje jis sumažėjo 38,2 proc., Šilavoto seniūnijoje – 59,6 proc., Išlaužo seniūnijoje – 58,7 proc. Neatsižvelgiant į bedarbių skaičiaus mažėjimą, 2014 m. Jiezno seniūnijoje buvo 197 bedarbiai, Stakliškių seniūnijoje – 166 bedarbiai, Balbieriškio seniūnijoje – 159 bedarbiai, Ašmintos seniūnijoje – 107 bedarbiai. Kitose seniūnijose bedarbiai nepasiekė 100 gyventojų ribą (1,

³⁷ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³⁸ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

³⁹ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁴⁰ Šaltinis: Lietuvos darbo biržos prie socialinės ministerijos duomenys (darbo išteklių skyriaus duomenys) (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

2 priedas, 3 priedo 28 lentelė)(R14)⁴¹.Santykinai didelis bedarbių skaičius atskirose seniūnijose verčia įgyvendinti aktyvias darbo rinkos priemones, kurios leistų bedarbius perkvalifikuoti ir jiems prisitaikyti prie darbo rinkos sąlygų.

Rengiant VPS, reikėtų numatyti verslų plėtrą seniūnijose, kuriuose užregistruotas didžiausias bedarbių skaičius. Rengiant užimtumo ir darbo rinkos pokyčių prognozę, reikia įvertinti ir analizuojamos teritorijos makroekonominių ir demografinių rodiklių tendencijas: infliacijos, bendrojo vidaus produkto, nedarbo lygio ir kitų rodiklių kitimą tiek trumpuoju, tiek vidutiniu laikotarpiu. Atkreiptinas dėmesys, kad darbuotojų užimtumą ir kaitą sąlygoja gana maži atlyginimai, nepakankama darbuotojų kvalifikacija ir motyvacija, gyventojų migracija ir kitos priežastys.

Gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinius. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad 1 000 gyventojų tik 287 gyventojai pagrindinį pragyvenimo šaltinį įvardino darbo užmokestį, pajamas iš savo ar šeimos verslo – 12, pajamos iš žemės ūkio verslo – 23. Didžioji savivaldybės gyventojų dalis pagrindiniu pragyvenimo šaltiniu įvardino įvairius paramos arba išlaikymo šaltinius: pensija – 276 gyventojai, šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikymas – 275 gyventojai, pašalpos – 83 gyventojai ir kt. Šalyje ir Kauno apskrityje didesnė gyventojų dalis pagrindines pragyvenimo pajamas gauna iš darbo užmokesčio, tačiau visuose teritoriniuose lygmenyse žemas verslumo ir pajamų iš savo ar šeimos verslo lygis (3 priedo 29 lentelė)(R15)⁴².

Žemas verslumo lygis ir didelė išlaikytinių lyginamoji dalis įtakoja darbo rinkos struktūrą. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad 1 tūkst. 15 metų ir vyresnių savivaldybės gyventojų teko 367 užimti asmenys. Tai 19,2 proc. mažesnis užimtų gyventojų skaičius už šalies, 30 proc. – už Kauno apskrities užimtumą ir žemiausias Kauno apskrityje. Savivaldybė lenkia kitas vietas pagal ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičių (3 priedo 30 lentelė)⁴³.

Kaip jau buvo minėta, viena iš užimtumą skatinančių priemonių ir svarbiausia – materialinis suinteresuotumas. Prienų r. sav. 2011–2014 m. vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis padidėjo 11,2 proc., tačiau jis yra žemiausias apskrityje. Jis yra 21,3 proc. žemesnis už Kėdainių r. sav., 24,4 proc. – už Jonavos r. sav. vidutinį mėnesinį neto darbo užmokestį (3 priedo 31 lentelė)(R16)⁴⁴. Savivaldybė turėtų kompleksiskai spręsti ekonominės ir socialinės raidos problemas: verslumo skatinimą, emigracijos mažinimą, užimtumo didinimą ir dirbančiųjų materialinį skatinimą.

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai. 2011–2014 m. socialinės rizikos šeimų skaičius šalyje sumažėjo nuo 10 608 iki 10 235, arba 3,5 proc., Kauno apskrityje – nuo 2 060 iki 1 955, arba 5,1 proc., Prienų r. sav. – nuo 207 iki 204, arba 1,4 proc. Mažėjant socialinės rizikos šeimų skaičiui, mažėjo ir vaikų, augančių tose šeimose. Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius per minėtą laikotarpį šalyje sumažėjo nuo 22 073 iki 20 664, arba 6,4 proc., Kauno apskrityje – nuo 4

⁴¹ Šaltinis: Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys (darbo išteklių skyriaus duomenys)(gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centru.

⁴² Šaltinis: [www.stat.gov.lt](http://osp.stat.gov.lt), <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁴³ Šaltinis: [www.stat.gov.lt](http://osp.stat.gov.lt), <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁴⁴ Šaltinis: [www.stat.gov.lt](http://osp.stat.gov.lt), <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

122 iki 3 649, arba 11,5 proc., Prienų r. sav. – nuo 412 iki 365, arba 11,4 proc. (3 priedo 32 lentelė)⁴⁵.

2011–2014 m. socialinės rizikos šeimų skaičius VVG teritorijoje padidėjo nuo 150 iki 152, arba 1,3 proc., socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius sumažėjo nuo 382 iki 340, 11,0 proc. Per minėtą laikotarpį sumažėjo socialinės rizikos šeimose vaikų iki 7 metų – nuo 74 iki 66, arba 10,8%, vaikų nuo 7–13 metų – nuo 180 iki 141, arba 21,7 proc. (3 priedo 33 lentelė)(R17)⁴⁶.

Vadovaujantis Prienų r. sav. pateiktais duomenimis, duomenų apie skurdą patiriančių asmenų skaičių, socialinės rizikos šeimų skaičių pagal gyvenamąsias vietas nėra, todėl negalima pateikti šios informacijos ir atlikti analizės (1, 2 priedas, 3 priedo 34 lentelė). Prienų r. sav. pateiktais duomenimis skurdą patiriančių asmenų skaičius VVG teritorijoje 2011–2014 m. padidėjo nuo 150 iki 152, arba 1,3 proc.⁴⁷

Suaugusių neįgalių asmenų skaičius Prienų r. sav. duomenimis Prienų r. sav. 2011–2014 m. sumažėjo nuo 3 560 iki 3 452, arba 3 proc., vaikų su negalia – nuo 151 iki 133, arba 12 proc. Prienų r. sav. duomenimis VVG teritorijoje apskaita nevedama, todėl pateikti duomenų nėra galimybės (3 priedo 35 lentelė)⁴⁸.

Prienų r. sav. asmenų, sergančių priklausomybės ligomis, 2011–2014 m. sumažėjo nuo 560 iki 403, arba 28 proc., VVG teritorijoje per minėtą laikotarpį sumažėjo nuo 159 iki 54, arba 66 proc. (3 priedo 36 lentelė)(R18)⁴⁹.

2011–2014 m. vienišų, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičius Prienų r. sav. sumažėjo nuo 396 iki 373, arba 5,8 proc., VVG teritorijoje – nuo 325 iki 322, arba 1 proc. Didžiausias jų skaičius buvo 2011 m. Veiverių seniūnijoje – 101 asmuo, mažiausias – Naujosios Ūtos seniūnijoje – 22 asmenys (3 priedo 37 lentelė)⁵⁰.

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2011–2013 m. Lietuvoje sumažėjo nuo 221 062 iki 190 009, arba 14 proc., Kauno apskrityje – nuo 36 514 iki 32 194, arba 11,8 proc., Prienų r. sav. – nuo 2 613 iki 2 304, arba 11,8 proc. (3 priedo 38 lentelė). Sumažėjus socialinės pašalpos gavėjų skaičiui, atitinkamai mažėjo ir išlaidos socialinėms pašalpos. Jos minėtu laikotarpiu šalyje sumažėjo nuo 177 326,4 iki 147 174,1 tūkst. Eur., arba 17 proc., Kauno apskrityje – 29 291,9 iki 24 788,3 tūkst. Eur., arba 15,4 proc., Prienų r. sav. – nuo 1 993,3 iki 1 645,2, arba 17,5 proc.⁵¹ 2011–2014 m. VVG teritorijoje socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo nuo 2 765 iki 2 076, arba 24,9 proc., išlaidos socialinėms pašalpos sumažėjo nuo 1 400 623,26 Eur. iki 886 945,96 Eur., arba 36,7 proc.(R19)⁵².

⁴⁵Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/rodikliai21>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁴⁶Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁴⁷Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁴⁸Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁴⁹Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁵⁰Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁵¹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/rodikliai21>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁵²Šaltinis: Prienų r. sav. socialinės paramos skyriaus 2011 m. ir 2014 m. metinės ataskaitos duomenys.

Socialinės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. Anketinės apklausos duomenys rodo, kad 45 proc. respondentų socialinę teritorijos gyventojų diferenciaciją (gyvenimo lygio skirtumą) vertina kaip situaciją nepakitusią per paskutinius 2–3 metus. Vietos gyventojų netenkina emigracija, t.y. 36 proc. respondentų neigiamai vertina asmenų iki 40 m. išvykimą iš teritorijos. Vietos gyventojai neigiamai vertina jaunimo, moterų įsidarbinimo galimybes. 32 proc. respondentų neigiamai vertina jaunimo užimtumo galimybes ir 42 proc. – moterų užimtumo galimybes. Apibendrinant socialinę būklę Prienų r. sav. ir VVG teritorijoje, darytina išvada, kad socialiniai pokyčiai būdingi Lietuvos tendencijoms. Vyksta spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas, turintis įtaką apsirūpinimo kvalifikuota darbo jėga galimybei. Savivaldybė tarp gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, atsilieka 37,3 proc. nuo šalies, 43,8 proc. nuo Kauno apskrities lygio. Savivaldybėje ženkliai didesnę procentinę dalį užima gyventojai su pagrindiniu ir pradiniu išsilavinimu. Neatsižvelgiant į bedarbių skaičiaus mažėjimą, 2014 m. Jiezno seniūnijoje buvo 197 bedarbiai, Stakliškių seniūnijoje – 166 bedarbiai, Balbieriškio seniūnijoje – 159 bedarbiai, Ašmintos seniūnijoje – 107 bedarbiai. Aktualia lieka gyventojų užimtumo problema⁵³.

Vyksta neigiami gyventojų demografinės struktūros pokyčiai. Aukštas demografinės senatvės koeficientas savivaldybėje, jis 2011 m. padidėjo nuo 155 gyventojų iki 163 gyventojų 2014 m. ir yra didžiausias apskrityje. Gyventojams kelia nerimą mažėjantis vaikų skaičius, uždarnos mokyklos, senstanti visuomenė, išliekantis didelis socialinės paramos poreikis, didėjantis išlaikytinių skaičius. Tam, kad būtų stabilizuota padėtis ir įvyktų teigiami poslinkiai, vietos gyventojai siūlo gerinti socialinę, ekonominę infrastruktūrą, didinti gyventojų užimtumą ir gerinti pragyvenimo lygį. Vietos gyventojai pagrindiniu poreikiu įvardina verslų kūrimą ir plėtrą, įsidarbinimo galimybių didinimą. Gyventojai pasisako, kad būtų plečiamas socialinių paslaugų spektras, ypač neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus asmenims⁵⁴.

Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams“, antrą vietą - „Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą“, ketvirtą vietą - „Vietos gyventojų kvalifikacijos kėlimas, įgūdžių įgijimas“⁵⁵. Šių pagrindinių poreikių įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. Vizijoje numatyta, kad „VVG teritorija – ekonomiškai stiprėjantis kraštas su išvystytais verslais, kuriame gyvena kūrybingi žmonės, aktyvios vietos bendruomenės, kartu su socialiniais, valdžios ir verslo partneriais užtikrinančios harmoningą socialinę, ekonominę, aplinkosauginę ir kultūrinę kaimo vietovių plėtrą“. VPS numatytų prioritetų, priemonių, veiklos sričių įgyvendinimas leis pasiekti vizijoje numatytus tikslus ir patenkinti vietos gyventojų pagrindinius poreikius.

2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija

Bendra informacija apie ekonominę situaciją. Pagrindiniai makroekonominiai rodikliai nusako teritorijos (šalies, regiono, rajono) ekonominį potencialą pritraukti investicijas, jas išlaikyti ir kurti naują ekonominę vertę. Pagrindinius makroekonominius ir įmonės veiklos rodiklius parodo šie rodikliai ir jų kitimas: bendrasis vidaus produktas (BVP) ir jo augimas, pridėtinė vertė, tiesioginės užsienio investicijos, materialiosios investicijos, pajamos ir pelningumas, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, gyventojų užimtumas, nedarbas (proc.) ir kt. Bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) šalies mastu didžiausias nuosmukis buvo 2009 m. – (minus) 14,6 proc.

⁵³Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

⁵⁴Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

⁵⁵Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

2010 m. BVP padidėjo 1,5 proc. ir paskutiniaisiais 2012–2013 m. metinis didėjimas buvo 3,5 proc. Bendroji pridėtinė vertė sukurta žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje didėjo sparčiau ir 2013 m. jos dalis nuo bendros šalies pridėtinės vertės siekė 3,8 proc., 1 proc. daugiau nei 2009 m. Ūkio ir atskiro subjekto ekonominis augimas yra priklausomas ir įtakojamas investicijų ir žmogiškojo kapitalo pokyčių, jų užimtumo. Tiesioginė užsienio investicijos (toliau – TUI) vertinamos kaip vienas iš ūkio plėtros veiksnių, laikomos svarbia produktyvumą, o kartu ir ekonominį augimą skatinančia sąlyga. Prienų r. sav. 2013 m. pagal TUI, tenkančias 1 gyventojui, atsilieka nuo Kauno apskrities 68,2 karto, nuo šalies – 60 kartų, taip pat ženkliai atsilieka nuo Kėdainių r. sav. ir kitų teritorinių subjektų apskrityje (3 priedo 39 lentelė)⁵⁶ (R20). Materialinės investicijos (toliau – MI) įvardijamos kaip viena iš ilgalaikio ekonomikos augimo prielaidų. Prienų r. sav. turi mažiausias MI to meto kainomis Kauno apskrityje, be to, jos kryptingai mažėja. 2011–2013 m. jos sumažėjo 34,8 proc. ir yra 2,9 karto mažesnės už Raseinių r. sav., 11,7 karto – už Kauno r. sav. MI (3 priedo 40 lentelė)(R21)⁵⁷.

Be TUI ir MI į Prienų r. sav. ir VVG teritoriją 2011–2014 m. buvo pritrauktos investicijos iš ES ir kitų fondų. Nuo 2011 m. iki 2014 m. buvo įgyvendinti 27 projektai, kurių vertė 4 267 375,08 Eur. 2011 m. įgyvendinti 4 projektai, kurių vertė 831 860,76 Eur., 2014 m. – 3 projektai, kurių vertė 108 228,01 Eur. t.y. įgyvendintų projektų sumažėjo 25 proc., jų vertė taip pat mažėjo 8 kartus (3 priedo 41 lentelė)⁵⁸.

Ūkio modernizavimas, kuris apima inovacijas, naujų technologijų diegimą, iš esmės keičia darbo jėgos išteklių poreikį ir pokyčius rinkoje. Lietuvoje 2011–2014 m. užimtų gyventojų pagal ekonominės veiklos rūšis padidėjo nuo 1 253,6 tūkst. iki 1 319,0 tūkst. gyventojų, arba 5,2 proc., Kauno apskrityje – nuo 250,7 iki 272,2 tūkst. gyventojų, arba – 8,5 proc. 2014 m. pradžioje šalyje paslaugų sektoriuje gyventojų užimtumas siekė 66,1 proc., apskrityje – 67,2 proc. Žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje šalyje gyventojų užimtumas siekė 9,2 proc., Kauno apskrityje – 6,6 proc., likusi gyventojų dalis dirbo pramonės ir statybų sektoriuose (3 priedo 42 lentelė)⁵⁹.

Prienų r. sav. pagal Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenis 2011 m. žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje buvo užimti 869 arba 9,2 proc. gyventojų, pramonės šakoje – 19,3 proc. gyventojų, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, variklių transporto priemonių ir motociklų remonte – 16,7 proc. gyventojų, švietime, žmonių sveikatos priežiūroje ir socialiniame darbe – 20,3 proc. užimtų gyventojų (3 priedo 43 lentelė)⁶⁰.

Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2015 m. gegužės mėn. registruoto nedarbo rodiklis Kauno teritorinės darbo biržos aptarnaujamoje teritorijoje, lyginant su balandžio mėn., toliau mažėjo ir mėnesio pabaigoje siekė 7,3 proc. visų darbingo amžiaus gyventojų. 2015 m. gegužės 31 d. Kauno teritorinėje darbo biržoje buvo registruota beveik 26,4 tūkst. darbo neturinčių regiono gyventojų. Palyginus su 2014 m. analogišku laikotarpiu, bedarbių skaičius sumažėjo beveik 3,2 tūkst., nedarbo rodiklis – 0,9 proc. Per 2014 m. gegužės mėnesį Kauno teritorinėje darbo biržoje bedarbiais užsiregistravo beveik 3,8 tūkst. asmenų, regiono darbdaviai ieškantiems darbo siūlė beveik 6,2 tūkst. laisvų darbo vietų (duomenų 2011 m. ir 2014 m. apie VVG teritorijoje laisvas darbo vietas Lietuvos darbo birža neskelbia, neskelbia ir Kauno teritorinės darbo biržos duomenų už 2011 m.⁶¹

⁵⁶Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁵⁷Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁵⁸Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje).

⁵⁹ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶⁰Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶¹Šaltinis: <http://www.ldb.lt/TDB/Kaunas/Puslapiai/default.aspx>.

Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2014 m. gegužės mėn. Prienų r. sav. užregistruotos 128 laisvos darbo vietos, iš jų: neterminuotam darbui – 115, terminuotam – 13, lyginant su 2013 m. gegužės mėn. jų sumažėjo 20,5 proc. (duomenų 2011 m. ir 2014 m. apie VVG teritorijoje laisvas darbo vietas Lietuvos darbo birža neskelbia ir Prienų r. sav. duomenų už 2011 m.)⁶².

Ne žemės ūkio sektorius. Gyventojų užimtumas yra įtakojamas ūkio subjektų pokyčių, kuriuose kuriamos darbo vietos. Prienų r. sav. veikiančių ūkio subjektų skaičius yra mažiausias apskrityje (neskaitant Birštono sav.) bei mažiausias jų skaičiaus didėjimas. 2011–2014 m. jų skaičius padidėjo nuo 487 iki 489 subjekto, arba 0,4 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad 2014 m. veiklą vykdė tik 43,7 proc. įregistruotų ūkio subjektų (3 priedo 44 lentelė) (R22).⁶³ Pagal veikiančių ūkio subjektų skaičių 1 000 gyventojų Prienų rajono savivaldybė užima paskutinę vietą apskrityje ir 44,5 proc. atsilieka nuo šalies, 55,2 proc. – nuo Kauno apskrities vidurkio (3 priedo 5 pav.)⁶⁴. Pagal ekonominės veiklos rūšis 2014 m. sausio 1 d. didžiausias ūkio subjektų skaičius – 142 arba 29 proc. užsiėmė didmenine ir mažmenine prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontu, žemės ūkiu, miškininkyste ir žuvininkyste – 13 ūkio subjektų. Didelė dalis ūkio subjektų vykdė švietimo, žmonių sveikatos priežiūros ir socialinį darbą bei kitas veiklas (3 priedo 45 lentelė)⁶⁵. Ūkio subjektai apima visą savivaldybės biudžetinę ir verslo sandarą. Ekonomikos varomoji jėga yra verslo įmonės, ypač smulkus ir vidutinis verslas. 2011 m. pradžioje savivaldybėje veiklą vykdė 326, 2014 m. – 330 mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVĮ), t.y. 2011–2014 m. jų padidėjo 1,2 proc. – 2014 m. jos sudarė 99,7 proc. visų veikiančių įmonių savivaldybėje. Pagal įmonių teisinę formą dominavo uždarosios akcinės bendrovės, kurios sudarė 61,5 proc. veikiančių MVĮ, ir individualios įmonės, kurioms teko 33,3 proc. Prienų r. sav. turėjo mažiausią MVĮ skaičių apskrityje (3 priedo 46 lentelė)⁶⁶. 187 MVĮ turėjo iki 5 darbuotojų, 5–9 darbuotojų skaičiaus grupėje pateko 64 MVĮ, 10–19 amžiaus grupėje – 45 MVĮ, tik 1 MVĮ turėjo nuo 150 iki 249 darbuotojų skaičių (3 priedo 47 lentelė)⁶⁷. Integruotas ekonominę ir verslumo būklę parodantis rodiklis yra veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų. Prienų r. sav. pagal šį rodiklį užėmė paskutinę vietą tarp apskrities savivaldybių. 2014 m. pradžioje savivaldybėje 1 000 gyventojų teko 11,79 MVĮ – tai 1,96 karto mažiau už šalies ir 1,99 karto – už Kauno apskrities lygį (3 priedo 48 lentelė)(R23)⁶⁸. Prienų rajone veikiančių MVĮ veiklos spektras gana platus: nuo medienos gamybos ir prekybos medienos produktais, statybos, rekonstrukcijos ir remonto darbų iki žemės ūkio, pramonės ir kitų veiklų.

Kaip jau buvo minėta, VVG teritorija apima 99,2 proc. savivaldybės teritorijos ploto. Didžioji dalis įmonių veiklą vykdo VVG teritorijoje. VVG teritorijoje veikia keletas išskirtinės veiklos įmonių:

– UAB „Sportinė aviacija ir Ko“, įkurta 1969 m., daugiau kaip 35 metus projektuoja ir gamina aukštos kokybės rekordinius sklandytuvus. Tai viena iš 5 pasaulyje esančių įmonių, kuriose projektuojami ir gaminami aukščiausios klasės varžyboms skirti sklandytuvai. Per daugelį metų sukurtas pasaulinis prekybos atstovų tinklas, apimantis daugiau kaip 30 šalių, prisideda prie

⁶² Šaltinis: <http://www.ldb.lt/TDB/Kaunas/Puslapiai/default.aspx>.

⁶³ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2009,2010,2011,2012, 2013,2014. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶⁴ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶⁵ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶⁶ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶⁷ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁶⁸ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

sėkmingos gaminamos produkcijos reklamos, platinimo ir aptarnavimo. Beveik visi gaminiai, išskyrus smulkius vienetinius užsakymus, parduodami užsienio šalyse (R24)⁶⁹.

– UAB „Termikas“ – įmonė esanti Pociūnuose, užsiimanti akrobatinių orlaivių, jų komponentų ir variklių remontu, pardavimu. Siekiant pritraukti įmonių persikėlimą iš kitų teritorijų bei skatinti naujų įmonių steigimąsi, svarstyti įmonių atleidimo nuo turto ir žemės arba žemės nuomos mokesčio galimybes⁷⁰.

2014 m. Prienų r. sav. vykdė veiklą 51 didžiausias verslo subjektas (3 priedo 49 lentelė) (už 2011 m. duomenų nėra). 2014 m. VVG teritorijos seniūnijose veikė 174 įmonės, kuriose dirbo 2 035 darbuotojai (3 priedo 50 lentelė)⁷¹ (už 2011 m. duomenų nėra). Verslas plačiausiai išplėtotas Veiverių, Jiezno ir Balbieriškio seniūnijose. Dominuojantys verslai: mažmeninė prekyba, įvairios paslaugos, medienos ruošą ir kt.

Iki šiol nevyriausybines organizacijas VVG teritorijoje vykdė kultūrinę, sportinę ir kitą socialinę veiklą, telkdamos vietas gyventojus jų socialinės problemoms spręsti, tačiau, siekiant vietos gyventojų gyvenimo kokybės, ieškant naujų galimybių, pomėgių, saviraiškos priemonių realizavimui, nevyriausybines organizacijas ieško naujos socialinės ir ekonominės veiklos, kai kurios NVO jau pradeda vystyti bendruomeninį, socialinį verslą. Skriaudžiuose yra įkurtas amatų kiemelis, kuris gavo finansavimą iš VVG, įgyvendinant vietos plėtros 2009–2014 m. strategiją. Jame mokoma keramikos amato. Šiuo metu Skriaudžių amatų kiemelio įkūrėjai rengia ir įgyvendina edukacinį projektą jaunimui „Molinukas“. Į projektą įtraukiami bendruomenės nariai ne tik iš Skriaudžių, bet ir Veiverių, Mauručių, Juodbūdžio kaimų. Edukacinę programą sudaro 4 užsiėmimai. Jų metu lankytojas sužino apie dekoratyvinę keramiką, susipažįsta su molio savybėmis bei panaudojimu, kuriant įvairios paskirties daiktus, kurie gali tapti puikia namų interjero detale ar dovana draugui. Programos metu lankytojai gali nusilipdyti įvairius dekoratyvinius daiktus. Siekiama, kad amatų kiemelis taptų ne tik produktyvia laisvalaikio ir poilsio leidimo vieta tiek jaunimui, tiek pagyvenusiems, socialiai pažeidžiamiems bei neįgaliesiems kaimo žmonėms, bet ir ilgainiui peraugtų į socialinį verslą⁷².

Socialinio verslo tendencijos užsimezga ir Žemaitkiemio bendruomenėje. Iš projektinės veiklos suremontuotose bendruomenės patalpose nuolat organizuojami kultūriniai – švietėjiški renginiai, sąskrydžiai, sportinės varžybos, susitikimai–vakaronės su kitų užsienio šalių bendruomenės nariais. Bendruomenė užmezgusi glaudžius ryšius su Indijos ir Ruandos bendruomenėmis, kurioms atvykus reikalingas laikinas apgyvendinimas. Taip pat dažnai iškyla poreikis apgyvendinti konferencijų dalyvius, stovyklų ir kitų renginių dalyvius. Poreikiams tenkinti bendruomenė VPS įgyvendinimo metu planuoja teikti projektą ir įrengti apgyvendinimo patalpas, sukurti materialinę bazę bendruomeniniam gyvenimui puoselėti, socialiniam užimtumui skatinti. Bendruomenė organizuos edukacinius užsiėmimus sveikos gyvensenos tema, bus sukurtos darbo vietos (R25)⁷³.

⁶⁹Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁷⁰Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁷¹Šaltinis: VVG duomenys (saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁷²Šaltinis: Prienų rajono savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus 2015-01-09 Kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus bei kultūros įstaigų 2014 m. veiklos ataskaita Nr. (19.1)-KS-RS-01).

⁷³Šaltinis: 2013 m. balandžio 14 d. Naujosios Ūtos seniūnijos gyvenamosios vietovės SSSG analizė, siūlomi prioritetai, priemonės.

Prienų rajono savivaldybė, įgyvendindama smulkaus ir vidutinio verslo plėtros rėmimo programą, kasmet teikia tikslinę paramą rajono verslininkams. Parama skiriama už naujai sukurtas darbo vietas, daliniam banko paskolų palūkanų kompensavimui, taip pat įmonėms, savo lėšomis pagerinusioms savivaldybei priklausančio turto būklę (R26)⁷⁴.

Prienų r. sav. išvystytas paslaugų sektorius. 2013–2014 m. didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklių transporto priemonių ir motociklų remonto veiklą vykdančių ūkio subjektų skaičius padidėjo nuo 141 iki 142, arba 0,7 proc., apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklą vykdančių ūkio subjektų skaičius sumažėjo nuo 25 iki 24, arba 4,0 proc.⁷⁵ Komunalinis ūkis apima paslaugas, kuriomis užtikrinamas tinkamas ir pakankamas gyvenamosios aplinkos atliekų tvarkymas ir tvarkos palaikymas. Prienų rajono komunalines atliekas surenka UAB „Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras“ ir UAB „Dzūtra“. Vandens kokybės priežiūra, valymu ir stebėsena rajone rūpinasi UAB „Prienų vandenys“. Prienų rajono gyventojams vanduo yra imamas iš 18 eksploatuojamų vandenviečių bei 27 gręžinių (R27)⁷⁶.

Prienų krašto, magistraliniai ir tarptautinės reikšmės keliai turi didelę reikšmę Prienų rajono vystymuisi, kadangi eismo intensyvumas šiuose keliuose yra didelis, jais atvyksta didžioji dalis rajono lankytojų ir vykdomas tranzitinis krovinių gabenimas. Prienų rajonas yra išsidėstęs netoli pagrindinių šalies kelių (tarptautinės reikšmės kelių), kuriuose eismo intensyvumas yra didžiausias, lyginant su kitais šalies keliais. Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis bendras Prienų rajono kelių ilgis 2012 m. siekė 1081 km (872 km su danga (168 km su patobulinta danga, 704 km su žvyro danga), 209 km grunto kelių)⁷⁷.

Prienų rajoną kerta tarptautinė magistralė „Via Baltica“, taip pat praeina valstybinės reikšmės keliai: Kaunas – Marijampolė, Kaunas – Alytus, Vilnius – Marijampolė. Kadangi Prienų rajonas ribojasi su didžiausiais šalies miestais: Kaunu, Marijampole, Alytuje., todėl pagrindiniai rajono keliai jungia Prienus būtent su šiais miestais. Prienų rajoną kerta magistralinis kelias Nr. A16 (Vilnius – Prienai – Marijampolė), kelias Nr. A5 (Kaunas – Marijampolė – Suvalkai), kuris Lietuvos teritorijoje sutampa su pagrindiniu tarptautinės reikšmės koridoriumi „Via Baltica“. Prienų rajoną taip pat kerta krašto kelias Nr. 129 (Antakalnis – Jieznas – Alytus – Merkinė), krašto kelias Nr. 130 (Kaunas – Prienai – Alytus – Druskininkai), krašto kelias Nr. 189 (Prienai – Skriaudžiai) ir krašto kelias Nr. 230 (Mauručiai – Vinčiai – Puskelniai). Tai rodo, kad Prienų rajonas, esantis pusiaukelėje tarp Vilniaus ir Marijampolės, turi gerai išvystytą susisiekimo sistemą, o perspektyvos šioje srityje taip pat yra geros (R28)⁷⁸.

Rekreacinės teritorijos rajone sudaro tik 30,4 proc.: 27,6 proc. – miškai ir 2,8 proc. – vandenys. Prienų rajono dalis, kurioje išsidėstęs Nemuno kilpų regioninis parkas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane priskiriamas prie didelio rekreacinio potencialo teritorijų. Prienų rajone nemažai turizmui patrauklių rekreacinių išteklių, kuriuos būtų galima pritaikyti rekreacinio turizmo poreikiams. Norint vystyti rekreacinį turizmą, būtina sutvarkyti šių objektų aplinką, įrengti reikalingą infrastruktūrą, pasirūpinti informacinėmis priemonėmis.⁷⁹ 2014 m. Prienų

⁷⁴Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁷⁵Šaltinis: Prienų rajono savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 11 d. sprendimas Nr. T3-19.

⁷⁶Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁷⁷Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁷⁸Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

⁷⁹Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

r. sav. ir VVG teritorijoje veiklą vykdė 11 kaimo turizmo sodybų (3 priedo 51 lentelė)⁸⁰ (duomenų už 2011 m. nėra). Turtingas gamtos ištekliais ir kultūros paveldu kraštas traukia poilsiu ir pramogoms vietas ir užsienio gyventojus. 2011–2014 m. savivaldybėje apgyvendinimo įstaigų skaičius padidėjo 2 kartus, apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose padidėjo nuo 1 558 iki 7 308 lankytojų arba 4,6 karto (3 priedo 52 lentelė) (R29)⁸¹. Turizmo plėtra VVG teritorijoje turi neišnaudotas galimybes ir pasitarnautų verslų plėtrai, darbo vietoms kurti ir socialinei atskirčiai mažinti.

Savivaldybėje naudojamos ir kitos darbinių santykių reguliavimo ir įteisinimo formos. Tai darbinė veikla pagal individualios veiklos liudijimus ir individualios veiklos pažymą. 2014 m. pradžioje 783 fizinių asmenų dirbo įsigiję verslo liudijimus. Jų skaičius 2011–2014 m. padidėjo nuo 710 asmenų, dirbančių įsigijus verslo liudijimą, iki 783 asmenų, arba 10,3 proc. Padidėjimo priežastį lėmė taikomos savivaldybės lengvatos, dirbantiems pagal individualios veiklos liudijimą. 2014 m. dirbančių gyventojų su lengvatomis skaičius savivaldybėje sudarė 64,6 proc. ir jiems pritaikyta 8479,50 Eur. lengvatų suma (3 priedo 53 lentelė)⁸².

Prienų r. sav. gyventojų skaičius, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą, pagrindines vykdomas veiklas 2011–2014 m. padidėjo nuo 83 asmenų iki 140, arba 68,8 proc. 2014 m. draudimo agentų ir brokerių veikla užsiėmė 34 asmenys, reklamos agentūrų veikla – 29 asmenys ir kt. (3 priedo 54 lentelė)⁸³.

Verslų plėtra ir įvairios darbo santykių reguliavimo formos įtakojo darbo jėgos užimtumą. Prienų r. sav. bedarbių skaičius ekonominės krizės metu 2009–2010 m. padidėjo 68,7 proc. Pastarasis nuo 2010 m. pradėjo mažėti ir 2013 m. grįžo į 2009 m. lygį. Absolūtus bedarbių skaičius negali būti lyginamas su tokiu pat rodikliu kitose vietovėse. Palyginimui skaičiuojamas registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.). Pastarasis Prienų r. sav. 2009–2011 m. padidėjo nuo 8,7 iki 12,5, 2011–2014 m. sumažėjo nuo 12,5 iki 8,1 ir yra vienas žemiausių Kauno apskrityje (3 priedo 26 lentelė)⁸⁴.

Žemės ūkio sektorius. VVG teritorijoje pagrindinė ūkio šaka yra žemės ūkis. Ši šaka turi didelę ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę reikšmę. Čia gaminama žemės ūkio produkcija, kuriamos arba išlaikomos darbo vietos, gaunamos pragyvenimui pajamos, tausiai naudojami gamtos ištekliai. (Pastaba. Žemės ūkio skyriuje pateikti VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys, rodantys žemės ūkio būklę, pateikiami pavadinimu – Prienų r. sav., bet tai duomenys be Prienų r. savivaldybės centro, t.y. Prienų miesto, nes žemės ūkis vykdomas kaimo teritorijoje ir atitinka VVG teritoriją). Prienų r. sav. žemės fondas 2014 m. pradžioje sudarė 103 073 ha. Žemės ūkio naudmenos užima 59,4 proc. bendro žemės fondo. Didesnis procentas ž. ū. naudmenų tenka tik Kėdainių ir Raseinių r. sav. Ariama žemė sudaro 83,6 proc. ž. ū. naudmenų ploto ir tai rodo intensyvų jų panaudojimą (3 priedo 55 lentelė) (R30)⁸⁵.

Baigiant reformuoti kaimo ūkinę sistemą, pagrindinis žemės ūkio produktų gamintojas tapo ūkininko ūkis. Šalyje, Kauno apskrityje ir Prienų r. sav. 2011–2014 m. didėjo ūkininkų ūkių ir juridinių valdų valdytojų skaičius. Savivaldybėje ūkininko ūkių skaičius padidėjo nuo 2 804 iki 3

⁸⁰Šaltinis: <http://www.turizmas.lt>. Pastaba. Duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁸¹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁸²Šaltinis: VMI duomenys, www.vmi.lt/cms/gyventojai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁸³Šaltinis: VMI duomenys, www.vmi.lt/cms/gyventojai. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁸⁴Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

⁸⁵Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie žemės ūkio ministerijos duomenys, Lietuvos respublikos žemės fondas 2014 m. sausio 1 d. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

012 ūkio arba 7,4 proc., juridinių valdų valdytojų skaičius – nuo 15 iki 22 valdytojo, arba – 46,7 proc., Kauno apskrityje atitinkamai – nuo 15 271 iki 16 259 ūkio, arba 6,5 proc. ir – nuo 205 iki 297 valdytojo, arba 44,9 proc. (3 priedo 56 lentelė)⁸⁶. Tie pokyčiai rodo, kad ūkininkų ūkiai yra juridiskai įforminami ir teisėtai vykdo ūkinę veiklą. Prienų r. sav. atsilieka nuo kitų apskrities savivaldybių pagal vidutinį ūkio dydį (ha). 2014 m. lapkričio 1 d. pastarasis buvo tik 6,71 ha, t. y. 2,08 karto mažesnis už Raseinių, 1,6 karto – už Kauno r. sav. ir kitas (3 priedo 6 pav.)(R31)⁸⁷. Prienų r. sav. ir kituose teritoriniuose lygmenyse dominavo smulkios iki 5 ha ž. ū. naudmenų valdos. Nors jų skaičius savivaldybėje 2011–2014 m. sumažėjo nuo 4 869 iki 3 598 ūkio, arba 26,1 proc., tačiau 2014 m. pradžioje savivaldybėje jie sudarė 68,8 proc. visų valdų. Ūkių nuo 5 ha iki 20 ha skaičius sumažėjo nuo 1 970 iki 1 422 ūkio, arba 14,9 proc. ir jie sudarė 27,3 proc. nuo visų valdų. Nuo 20 ha iki 50 ha skaičius sumažėjo nuo 166 iki 151, arba 9,0 proc. Ūkių skaičius nuo 50 ha iki 100 ha sumažėjo nuo 45 iki 34 ūkių, arba 24,5 proc. ir daugiau negu 100 ha savivaldybėje buvo tik 22 valdos. Tos pačios tendencijos buvo ir šalies, ir Kauno apskrities mastu (3 priedo 57 lentelė)⁸⁸. Pagal Prienų r. savivaldybės žemės ūkio skyriaus duomenis, ūkių užsiimančių žemės ūkio produkcijos perdirbimu ir perdirbtos produkcijos realizavimu nėra.

Lėtas žemės plotų konsolidavimas ir dėl to smulkūs ūkiai turi įtakos žemės ūkio šakos efektyvumui didinti. Savivaldybėje sėkmingai vystomos įvairios žemės ūkio šakos. Keičiantis rinkos sąlygoms, Kauno apskrityje ir Raseinių r. sav. plečiami javų pasėlių plotai ir didinama jų gamyba. 2011–2014 m. javų pasėlių plotai apskrityje padidėjo 23,3 proc., savivaldybėje – 23,4 proc. (3 priedo 58 lentelė)⁸⁹. Javų derlingumas 2011–2014 m. padidėjo nuo 32,7 iki 40,9 šimtų kg iš 1 ha, bendrasis javų derlius padidėjo nuo 51,7 tūkst. iki 79 tūkst. tonų (R32). Integruotą gyvulininkystės produkcijos gamybos apimtį parodo gyvulininkystės produktai, perskaičiuoti į pieną (N). 2011–2014 m. gyvulininkystės produktų gamyba didėjo visose Kauno apskrities sav., išskyrus Prienų, Raseinių ir Birštono sav. (3 priedo 59 lentelė)⁹⁰. Dauguma apskrities savivaldybių specializuojasi augalininkystės produktų gamyboje. 2013 m. Prienų r. sav. bendrojoje ž. ū. produkcijos struktūroje augalininkystės produkcija sudarė 61 proc., gyvulininkystės šakos produkcijai teko 39 proc. Apskrityje tik Kaišiadorių r. sav. dominuoja gyvulininkystės šaka ir ji gamina 78,6 proc. visos bendrosios žemės ūkio produkcijos (3 priedo 7 pav.)⁹¹. Prienų r. sav. ir ūkių skaičiaus struktūra rodo augalininkystės specializacijos kryptį. Ūkių, kuriuose augalininkystė yra pagrindinė ūkio šaka, skaičius 2011–2014 m. sumažėjo nuo 3696 iki 3624 ūkio, arba 2,0 proc., tačiau jie 2014 m. sudarė 64,3 proc. tarp visų ūkių. Per analizuojamą laikotarpį 4 kartus (nuo 8 iki 36) padidėjo miškininkystės ūkių ir 2,7 karto (nuo 6 iki 16) ūkių, kuriuose vykdoma pagrindinė alternatyvi veikla žemės ūkiui (3 priedo 60 lentelė)⁹².

Keičiantis žemės ūkio struktūrai, kito ir žemės ūkio valdų ir ūkininkų ūkių narių skaičius. Ūkininkų ūkių narių skaičius 2011–2014 m. šalyje padidėjo nuo 120122 iki 127924 ūkininko, arba 6,5 proc., Kauno apskrityje – nuo 17 061 iki 17 959 ūkininko, arba 5,3 proc. ir Prienų r. sav. – nuo

⁸⁶Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁸⁷Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁸⁸Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁸⁹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹⁰Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹¹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹²Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

3084 iki 3302 arba 7,1 proc. Stambėjant žemės ūkio valdoms, žemės ūkio valdų narių skaičius šalyje mažėjo 34,0 proc., Kauno apskrityje – 39,4 proc. ir savivaldybėje – 26,96 proc. (3 priedo 61 lentelė)⁹³. Savivaldybėje lėtesnius žemės ūkio valdų narių skaičiaus mažėjimo tempus lėmė atsiliekanči žemės ūkio valdų konsolidavimo eiga. Vidutinis ūkio dydis (ha) savivaldybėje – vienas iš mažiausių apskrityje.

Darbo jėgos pokyčiai ir mokslinė pažanga žemės ūkyje didina reikalavimus darbo jėgos ištekliams. Ūkininkų demografiniai pokyčiai savivaldybėje būdingi šalies būklei. 2012–2014 m. savivaldybėje ūkininkų iki 40 m. sumažėjo nuo 436 iki 428 ūkininko, arba 1,8 proc., ūkininkų nuo 40 iki 55 m. padidėjo nuo 763 iki 841 ūkininko, t.y. 10,2 proc. ir ūkininkų virš 55 metų skaičius padidėjo nuo 1 554 iki 1 717 ūkininko, arba 10,5 proc. (3 priedo 62 lentelė)(R33)⁹⁴.

Panaši padėtis ir kitose apskrities savivaldybėse. Visuomenės senėjimo, ypač žemės ūkio sektoriuje, reikškinys būdingas daugumai valstybių. Žemės ūkio pertvarka įtakojo ir žemės ūkio specialistų rengimą bei jų įdarbinimą. 2011–2014 visuose teritoriniuose lygmenyse mažėjo valdų valdytojų, turinčių aukštesnįjį išsilavinimą. Didėsi mažėjimo tempai pastebimi nuo 2011 m. Specialistų su aukštesniu universitetiniu išsilavinimu šalyje 2011 – 2014 m. sumažėjo nuo 5083 iki 4360 ūkininko, arba 14,2 proc., Kauno apskrityje – nuo 925 iki 766 ūkininko, arba 17,0 proc. ir Prienų r. sav. – nuo 124 iki 107 ūkininko, arba 13,7 proc. Mažėjo žemės ūkio specialistų, turinčių aukštąjį neuniversitetinį, aukštesnįjį ir net turinčių profesinį išsilavinimą. Savivaldybėje specialistų, turinčių aukštesnįjį išsilavinimą, tais pačiais metais sumažėjo 3,6 proc.(3 priedo 63 lentelė)(R34)⁹⁵. Žemės ūkio specialistų rengimas, jų įdarbinimas, ūkininkų kvalifikacijos kėlimas tampa vienas iš svarbiausių uždavinių, sprendžiant efektyvaus žemės ūkio plėtros problemas šalies ir vietos regiono mastu.

Įvertinant Prienų r. sav. ekonominius poslinkius reikia atsižvelgti į savivaldybės išskirtinumą. Prienų r. sav. 63 proc. gyventojų gyvena kaime ir jų pragyvenimo lygis žymia dalimi priklauso nuo žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės plėtros būklės. Savivaldybės žemės ūkio dirvožemiai įvertinti 40,4 našumo balo. Žemės ūkio vystymui sąlygos yra palankios. Savivaldybėje susiformavo efektyviai dirbančių įvairių sričių ūkių. Ūkininko Vidmanto Rasimo 1 219,7 ha dirbamos žemės plote auginami rapsai ir javai, Algimanto Mieliausko 687,9 ha dirbamos žemės ūkyje įsikūręs pieno ūkis, UAB „Išlaužo žuvis“ žuvininkystės ūkis, UAB „Daukšiagirio sodai“ sodininkystės ūkis ir kt. (3 priedo 64 lentelė)(R35)⁹⁶.

Prienų r. savivaldybės žemės ūkio skyriaus duomenimis, Prienų r. sav. ūkininkai užsiima ekologine žemdirbyste, ūkiai yra sertifikuoti. 2012 m. 34 ūkininkai ekologiškai ūkininkavo 794,25 ha plote, 2014 m. 34 ūkininkai – 778,59 ha plote. Prienų r. sav. Žemės ūkio skyriaus ir VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis duomenų apie užsiimančius žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu nėra⁹⁷.

Ekonominės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. Žemės ūkis pasaulinėje praktikoje – žemesnio pajamingumo ūkio šaka. Tai būdinga Lietuvoje ir Prienų r. sav. Vietos gyventojų netenkina darbo užmokesčio lygis, galimybė rasti tinkamą pagal gebėjimus darbą, ypač atokesnėse VVG teritorijose. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą 52 proc. respondentų per

⁹³ Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹⁴ Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹⁵ Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹⁶ Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

⁹⁷ Prienų r. savivaldybės žemės ūkio skyriaus duomenys.

paskutinius tris metus vertina, kaip nepakitusių, 16 proc. pasisako, kad ji tik blogėjo. 20 proc. įsadarbinimo galimybes vertina kaip blogėjančias, 32 proc. pasisako, kad situacija nepakito per paskutinius tris metus. Vietos gyventojai norėtų, kad būtų kuriamos arba sudaromos galimybės patiems susikurti darbo vietas, gauti užmokestį arba pajamas, kurios patenkintų šeimos poreikius⁹⁸.

Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams“, antrą vietą „Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą“. Šiems pagrindiniams poreikiams įgyvendinti VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. VPS numatyta vizija atitinka vietos gyventojų poreikius. Vizijoje numatyta, kad „VVG teritorija – ekonomiškai stiprėjantis kraštas su išvystytais verslais, kuriame gyvena kūrybingi žmonės, aktyvios vietos bendruomenės, kartu su socialiniais, valdžios ir verslo partneriais užtikrinančios harmoningą socialinę, ekonominę, aplinkosauginę ir kultūrinę kaimo vietovių plėtrą“. VPS numatytų prioritetų, priemonių, veiklos sričių įgyvendinimas leis pasiekti vizijoje numatytus tikslus ir patenkinti vietos gyventojų pagrindinius poreikius⁹⁹.

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

NVO skaičius, kaita, įgyvendinti projektai. VVG teritorijoje 2011 m. veikė 34 kaimo bendruomenės (sąrašas pateikiamas 3 priedo 65 lentelėje), kurios įgyvendino 28 projektus, projektų vertė 170 83,41 Eur 2014 m. veikė 38 kaimo bendruomenės ir įgyvendino 32 projektus, kurių vertė 631 203,66 Eur. 2011 – 2014 m. kaimo bendruomenių skaičius padidėjo nuo 34 iki 38, arba 11,8 proc., įgyvendintų projektų skaičius padidėjo nuo 27 iki 32, arba 14,3 proc., įgyvendintų projektų vertė išaugo 37 kartus. (3 priedo 65 lentelė) (R36). Skaitlingiausios seniūnijos kaimo bendruomenių skaičiumi yra Veiverių seniūnija, kurioje veikia 7 kaimo bendruomenės, Stakliškių – 6 kaimo bendruomenės. Daugiausiai projektų įgyvendino Veiverių ir Šilavoto seniūnijų kaimo bendruomenės. 2014 m. daugiausiai investicijų pritraukta į Veiverių seniūniją – 176 320,08 Eur, Šilavoto seniūniją – 93 887,28 Eur¹⁰⁰.

Prienuj rajono savivaldybės duomenimis 2011 m. veikė kitos 67 nevyriausybinės organizacijos, įgyvendinusios 11 projektų, kurių vertė 72 405,0 Eur. 2014 m. veikė 74 nevyriausybinės organizacijos, įgyvendino 17 projektų, kurių vertė 72 405,0 Eur. 2011 – 2014 m. minėtų organizacijų skaičius išaugo 10,4 proc., įgyvendintų projektų skaičius – 5,5 proc., projektų vertė išliko nepakitusi¹⁰¹.

Prienuj r. sav. 2011–2014 m. jaunimo organizacijų skaičius padidėjo nuo 3 iki 5, arba 66,7 proc. narių skaičius – nuo 150 iki 250 narių, arba 66,7 proc. 2011–2014 m. VVG teritorijoje buvo 2 jaunimo organizacijos, kurios jungė 70 narių (3 priedo 66 lentelė). Didžioji dalis jaunimo organizacijų veiklas vykdo Prienuj mieste. Tokia veikla nėra vykdoma Ašmintos, Išlaužo, Naujosios Ūtos ir Pakuonio seniūnijose. Nevyriausybinių jaunimo organizacijų veikla vykdoma Prienuj, Šilavoto, Balbieriškio, Jiezno, Veiverių ir Stakliškių seniūnijose¹⁰².

⁹⁸VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

⁹⁹VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

¹⁰⁰Šaltinis: VVG duomenys (saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

¹⁰¹Šaltinis: Prienuj r. savivaldybės duomenys.

¹⁰²Šaltinis: Prienuj r. sav. duomenys (gauti el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienuj rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

2011–2014 m. VVG teritorijoje viešųjų įstaigų, kurių steigėja nėra valstybės ar savivaldybės institucija, skaičius padidėjo nuo 5 iki 6, arba 20 proc.¹⁰³ Duomenų apie moterų, vyrų ir pan. organizacijas informacijos nėra, todėl analizės atlikti nėra galimybių.

Dažniausiai Lietuvoje veikiančios jaunimo organizacijos finansavimą gauna vykdydamos projektinę veiklą, rinkdamos nario mokesť, gaudamos 2 proc. GPM ar veiklą organizuodamos kartu su stambesne bei gimininga organizacija. Prienų rajono savivaldybėje veikiančios jaunimo organizacijos neprivalo teikti ar publikuoti finansinės veiklos ataskaitų, todėl tokių duomenų pateikti nėra galimybės. Prienų rajono savivaldybės administracija skiria asignavimus jaunimo veiklai, tačiau bendra suma yra per maža, siekiant plėtoti aktyvią jaunimo užimtumo veiklą¹⁰⁴.

Savivaldybės ir jai pavaldžios įstaigos ir organizacijos.

Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius 2011–2014 m. Prienų r. sav. sumažėjo nuo 18 iki 12, arba 33,3 proc. Didelis mokyklų skaičiaus mažėjimas per minėtą laikotarpį buvo Kauno r. sav., Kėdainių r. sav. Atitinkamai mažėjo ir bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius. Prienų r. sav. per minėtą laikotarpį pastarasis sumažėjo 3676 iki 2941, arba 20 proc. (3 priedo 67 lentelė)¹⁰⁵.

2011–2014 m. Prienų r. sav. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų lankančiųjų skaičius sumažėjo nuo 3 968 iki 3 481, arba 12,27 proc. 2013–2014 mokslo metais Prienų rajono savivaldybėje veikė 12 bendrojo ugdymo mokyklų (3 gimnazijos: Prienų „Žiburio“ gimnazija; Prienų rajono Jiezno gimnazija; Prienų rajono Veiverių T. Žilinsko gimnazija, 1 vidurinė–Prienų r. Stakliškių vidurinė mokykla, 7 pagrindinės mokyklos: Prienų „Revuonos“ pagrindinė mokykla; Prienų r. Balbieriškio pagrindinė mokykla; Prienų r. Išlaužo pagrindinė mokykla; Prienų r. Naujosios Ūtos pagrindinė mokykla; Prienų r. Pakuonio pagrindinė mokykla, Prienų r. Skriaudžių pagrindinė mokykla, Prienų r. Šilavoto pagrindinė mokykla, 1 progimnazija–Prienų „Ąžuolo“ progimnazija), 3 neformaliojo švietimo mokyklos: Prienų meno mokykla; Prienų r. Jiezno muzikos mokykla; Prienų r. Veiverių A. Kučingio meno mokykla ir 2 švietimo pagalbos įstaigos: Pedagoginė psichologinė tarnyba; Švietimo centras (3 priedo 68 lentelė)¹⁰⁶.

2011–2014 m. VVG teritorijoje bendrojo ugdymo mokyklų skaičius sumažėjo nuo 12 iki 9 arba 25 proc. 2011–2014 m. VVG teritorijoje ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius padidėjo nuo 5 iki 7 arba 40 proc., jas lankančiųjų skaičius padidėjo nuo 112 iki 200 arba 78,6 proc. 2011–2014 m. VVG teritorijoje ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų lankančiųjų skaičius sumažėjo nuo 2 041 iki 1 645 arba 19,4 proc. 2013–2014 mokslo metais VVG teritorijoje veikė 9 bendrojo ugdymo mokyklos (2 gimnazijos: Prienų rajono Jiezno gimnazija; Prienų rajono Veiverių T. Žilinsko gimnazija, 1 vidurinė – Prienų r. Stakliškių vidurinė mokykla, 6 pagrindinės mokyklos: Prienų r. Balbieriškio pagrindinė mokykla; Prienų r. Išlaužo pagrindinė mokykla; Prienų r. Naujosios Ūtos pagrindinė mokykla; Prienų r. Pakuonio pagrindinė mokykla, Prienų r. Skriaudžių pagrindinė mokykla, Prienų r. Šilavoto pagrindinė mokykla; 2 neformaliojo švietimo mokyklos: Prienų r. Jiezno muzikos mokykla; Prienų r. Veiverių A. Kučingio meno mokykla (1, 2 priedas, 3 priedo 68.1 lentelė)(R37)¹⁰⁷.

Birštono ir Prienų r. sav. profesinio mokymo įstaigų neturi. Prienų rajono ir VVG teritorijos jaunimas gali rinktis Kauno apskrities profesines mokyklas, kurių skaičius 2011–2014 m. išliko

¹⁰³ Šaltinis: <http://118.lt/imones/paieskos-rezultatai?actionId=7&name=V%5c5%a1%5c4%ae&act=&rgn=Prienai&det=0>

¹⁰⁴ Šaltinis: Prienų r. savivaldybės duomenys.

¹⁰⁵ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹⁰⁶ Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹⁰⁷ Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

vienodas. Kauno m. sav. didžiausias jų skaičius – 8 (3 priedo 69 lentelė)¹⁰⁸. Prienų rajone nėra aukštųjų mokyklų, kolegijų ar universitetų.

Ištaigos, susijusios su socialinių paslaugų teikimu. Prienų r. sav. 2011–2014 m. veikė 6 socialinių paslaugų įstaigos, iš jų: 2 – Prienų mieste. VVG teritorijoje minėtu laikotarpiu veikė 4 tokios įstaigos: 2 Jiezno seniūnijoje, po 1 Veiverių ir Balbieriškio seniūnijose. Jų skaičius 2011 – 2014 m. nekito. Didžiausias patvirtintas vietų skaičius ir faktinis paslaugų gavėjų skaičius yra Prienų globos namuose, Prienų rajono savivaldybės socialinių paslaugų centre, Jiezno VGN. Šių įstaigų paslaugomis naudojasi ir VVG teritorijos gyventojai (3 priedo 70 lentelė)¹⁰⁹.

Kultūros įstaigos. Prienų r. sav. 2011–2014 m. bibliotekų skaičius nekito, išliko 24 bibliotekos. 2011 m. didžiausias bibliotekų skaičius Kauno apskrityje yra Kėdainių r. sav. – 39 ir Kauno r. sav. – 32, 2014 m. Kėdainių r. sav. – 37 ir Kauno r. sav. – 32 (3 priedo 71 lentelė)¹¹⁰. VVG teritorijoje bibliotekų skaičius nekito, jų buvo 23 (3 priedo 72 lentelė)¹¹¹.

2014 m. kultūros centrų skaičius Kauno apskrityje didžiausias Kauno r. sav. – 26. 2011–2014 m. kultūros centrų skaičius Prienų r. sav. nekito, veikia 10 centrų. 2014 m. Kauno apskrityje veikė po 1 arba po 2 muziejus savivaldybėse, didžiausias jų skaičius Kauno m. sav. – 10. 2011–2014 m. Prienų r. sav. muziejų skaičius nekito, veikė 1 muziejus (3 priedo 71 lentelė)¹¹².

Prienų kultūrinį gyvenimą ir veiklą organizuoja Prienų rajono kultūros ir laisvalaikio centras su savo 9 padaliniais – aptarnavimo zonomis, Prienų krašto muziejus su 4 padaliniais: Skriaudžių buities muziejumi, Rašytojo Vinco Mykolaičio–Putino gimtąja sodyba – muziejumi, Šilavoto „Davatkynas“, Veiverių krašto istorijos muziejumi, Prienų Justino Marcinkevičiaus viešąja biblioteka ir jos padaliniais¹¹³.

Pagrindiniai Prienų Justino Marcinkevičiaus viešosios bibliotekos (toliau – J. Marcinkevičiaus viešoji biblioteka) su jos padaliniais veiklos tikslai yra organizuoti Prienų rajono savivaldybės teritorijos ir VVG teritorijos gyventojų bibliotekinį ir informacinį aptarnavimą, tenkinti jų poreikius, modernizuoti bibliotekos bei jos padalinių veiklą. Visuose J. Marcinkevičiaus viešosios bibliotekos padaliniuose veikia vieša interneto prieiga bei bendra vartotojų registracijos ir statistikos sistema, darbuotojai aprūpinti kompiuteriais ir programine įranga. Bibliotekose registruotų vartotojų skaičius 2011–2014 m. Prienų r. sav. išaugo nuo 9 540 iki 9992 vartotojo, arba 4,7 proc., apsilankymų skaičius minėtu laikotarpiu padidėjo nuo 153 222 iki 156 421 lankytojo, arba 2 proc. VVG teritorijoje veikia 23 bibliotekos, kuriose registruotų vartotojų skaičius 2011–2014 m. sumažėjo nuo 6 164 iki 5 787 vartotojo, arba 6,1 proc., apsilankymų skaičius minėtu laikotarpiu padidėjo nuo 97 212 iki 102 020 lankytojo, arba 5 proc. (3 priedo 72 lentelė)¹¹⁴.

2011–2014 m. Prienų r. sav. Kultūros centruose renginių skaičius išaugo 4 kartus (nuo 137 iki 534), renginių dalyvių skaičius – nuo 12661 iki 41786, arba 3,3 karto. VVG teritorijoje renginių

¹⁰⁸ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹⁰⁹ Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹⁰ Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹¹ Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹² Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹³ Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹¹⁴ Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

skaičius išaugo nuo 100 iki 324 renginio, arba 3,2, renginių dalyvių skaičius nuo 6 394 iki 17 996 dalyvio, arba – 2,8 karto (3 priedo 73 lentelė) (R38)¹¹⁵.

2011–2014 m. Prienų r. sav. muziejuose renginių skaičius išaugo 44 proc. (nuo 25 iki 36), renginių dalyvių skaičius – 2 kartus (nuo 1 639 iki 3 199). VVG teritorijoje renginių skaičius išaugo nuo 11 iki 24 renginio, arba 2,2 karto, renginių dalyvių skaičius – nuo 811 iki 1410 dalyvio, arba – 1,7 karto (3 priedo 74 lentelė)¹¹⁶.

Įstaigos, susijusios su visuomenės sveikatos gerinimu. Prienų r. sav. 2011–2014 m. sveikatos priežiūros įstaigų skaičius nekito. Veikė 1 ligoninė ir 5 centrai, 2 ambulatorijos, 5 kaimo bendruomenės medicinos punktai: Naujosios Ūtos sen., Pakuonio sen., Ašmintos sen. Strielčių km., Šilavoto sen. Jiestrakio km., 4 odontologijos kabinetai, 4 privačios sveikatos priežiūros įstaigos (3 priedo 75 lentelė)¹¹⁷.

2011–2014 m. VVG teritorijoje taip pat nekito sveikatos priežiūros įstaigų skaičius. Čia veikė 4 centrai, 2 ambulatorijos, 4 kaimo bendruomenės medicinos punktai, 2 privačios sveikatos priežiūros įstaigos, odontologijos kabinetų nėra (3 priedo 75 lentelė)¹¹⁸. Visose įstaigose minėtu laikotarpiu apsilankymų skaičius didėjo, išskyrus kaimo med. punktuose, kuriuose apsilankymų skaičius sumažėjo. 2011–2014 m. nei Prienų r. sav. nei VVG teritorijoje sanatorijų, reabilitacijos įstaigų nebuvo¹¹⁹.

Įstaigos, susijusios su visuomenės saugumo užtikrinimu. Prienų rajono policijos komisariatas yra Alytaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato padalinys, kuris aptarnauja ir palaiko viešąją tvarką Prienų rajone. Policijai aktyviai talkina policijos rėmėjai. Prienų r. sav. ir VVG teritorijoje policijos rėmėjų (suaugusiųjų) 2011 m. nebuvo. Jie pradėjo talkinti policijai 2012 m. Jų skaičius 2011–2014 m. padidėjo nuo 0 iki 42. 2011–2014 m. jaunųjų policijos rėmėjų skaičius padidėjo nuo 5 iki 6, arba 20 proc., saugios kaimynstės grupių skaičius padidėjo nuo 0 iki 21 (3 priedo 76 lentelė). Jau keletą metų policijos rėmėjai kartu su viešosios tvarkos sergėtojais, kriminalistais, apylinkių inspektoriams patruliuoja gatvėse, švenčių ir masinių renginių metu, padeda sulaikant nusikaltėlius, drausmina viešosios rimties trikdytojus¹²⁰.

2011–2014 m. užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius visose Kauno apskrities savivaldybėse didėjo, išskyrus Jonavos r. sav. 2014 m. didžiausias užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius buvo Kauno m. sav. ir Kauno r. sav. 2011–2014 m. užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius Prienų rajono savivaldybėje sumažėjo nuo 661 iki 602, arba 8,9 proc. (3 priedo 77 lentelė)¹²¹.

¹¹⁵Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹⁶Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹⁷Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹¹⁸Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

¹¹⁹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹²⁰Šaltinis: Prienų rajono policijos komisariato duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹²¹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

Ištirtų nusikalstamų veikų dalis (proc.), palyginus 2011 m. su 2014 m., žymiai pagerėjo visose apskrities savivaldybėse. Aukščiausia ištirtų nusikalstamų veikų dalis (proc.) buvo Birštono sav. – 84 proc. (3 priedo 77 lentelė). Prienų r. sav. 2011–2014 m. užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius sumažėjo nuo 661 iki 602 veikų, arba 8,9 proc., ištirtų nusikalstamų veikų dalis (proc.) padidėjo nuo 49 proc. 2011 m. iki 70 proc. 2014 m.¹²².

Prienų rajoną ir VVG teritoriją 2011–2014 m. aptarnavo Kauno apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Prienų priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba ir Biudžetinė įstaiga Prienų rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba bei 6 ugniagesių komandos: Balbieriškio, Jiezno, Pakuonio, Stakliškių, Šilavoto ir Veiverių. VVG teritorijoje veikia 6 ugniagesių komandos: Balbieriškio, Jiezno, Pakuonio, Stakliškių, Šilavoto ir Veiverių. Įvykių skaičius VVG teritorijoje 2011–2014 m. padidėjo nuo 240 iki 284, arba 18,3 proc. (3 priedo 78 lentelė)¹²³.

2011–2014 m. gaisrų skaičius visose Kauno apskrities savivaldybėse išaugo, išskyrus Kauno m. sav. 2011–2014 m. Kauno m. sav. buvo vienas didžiausių gaisrų skaičius Kauno apskrityje, tačiau jis per minėtą laikotarpį sumažėjo nuo 967 iki 873, arba 9,7 proc. Tuo tarpu Birštono sav. vienas mažiausių gaisrų skaičius ir jis 2011–2014 m. sumažėjo nuo 12 iki 19, arba 58 proc. 2011–2014 m. Prienų r. sav. gaisrų skaičius padidėjo nuo 131 iki 149 gaisro atvejų, arba 13,7 proc. (3 priedo 79 lentelė)¹²⁴.

Sporto organizacijos. Prienų rajono savivaldybėje kūno kultūros ir sporto politiką formuoja Savivaldybės taryba. Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras – tai Prienų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, organizuojanti ir koordinuojanti sportinę veiklą rajone. Šiame centre vykdomos neformaliojo sportinio ugdymo programos. Čia įvairiuose būreliuose sportinius gebėjimus stiprina Prienų r. sav. ir VVG jaunimas. Užsiėmimus šiose neformaliojo švietimo mokyklose lanko 27 proc. bendrojo lavinimo mokyklų mokinių. Neformaliojo ugdymo būrelius bendrojo ugdymo mokyklose lanko 69 proc. mokinių. 2014 m. Prienų rajono savivaldybėje veikė 22 sporto organizacijos – sporto ir aktyvaus laisvalaikio klubai (registruoti kaip asociacijos ar viešosios įstaigos). Savivaldybėje veikiantys sporto klubai prisideda prie gyvenimo kokybės ir sportavimo sąlygų gerinimo Prienų rajono savivaldybėje, o taip pat atstovauja atskirų grupių interesus įvairiose sporto ir aktyvaus laisvalaikio srityse¹²⁵. 2011–2014 m. šių organizacijų skaičius išaugo nuo 17 iki 22, arba 29 proc., narių jose skaičius padidėjo nuo 627 iki 1046, arba 67 proc. VVG teritorijoje minėtu laikotarpiu sporto organizacijų skaičius ir jose narių skaičius išliko nepakitęs, 2014 m. veikė 8 sporto organizacijos su 160 narių (3 priedo 80 lentelė)(R39)¹²⁶.

Šios organizacijos kultivuoja įvairias sporto šakas: krepšinį, sklandymą, kultūrizmą, lengvąją atletiką ir kt. (3 priedo 81 lentelė). Vis dėlto VVG teritorijoje Naujosios Ūtos, Pakuonio, Šilavoto ir Veiverių seniūnijose vykdančių veiklą sporto klubų nėra (3 priedo 81 lentelė)¹²⁷.

Valstybės institucijų VVG teritorijoje nėra.

Profesionalų bei mėgėjų menas, teatras, muzika, dailė, kinas. Kultūros įstaigos vykdo savo veiklą, stengdamosi sudaryti kuo palankesnes sąlygas visų meno šakų plėtočiai ir žanrų įvairovei,

¹²²Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹²³Šaltinis: Biudžetinės įstaigos Prienų r. sav. priešgaisrinės tarnybos duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹²⁴Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹²⁵Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹²⁶Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauti el. paštu ir saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹²⁷Šaltinis: VVG duomenys (saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

įtraukdamos į ją kuo daugiau bendruomenių, kolektyvų, individų. Kultūros renginiai, vykstantys Prienų, Balbieriškio, Jiezno, Stakliškių, Veiverių kultūros ir laisvalaikio centruose bei kultūrinio aptarnavimo zonose, yra skirstomi į mėgėjų meno kolektyvų, profesionalaus meno ir kitą veiklą. Prienų kultūros ir laisvalaikio centras pagal užsiėmimų žanrą yra pritaikytas choreografijos, vokalo, teatro, muzikos studijoms. Jame buriasi ir dirba 20 mėgėjų meno kolektyvų, kurie ne tik šoka ir dainuoja, tačiau ir groja, vaidina, vienija vyresnio ir jaunesnio amžiaus veiklius bei iniciatyvius Prienų rajono žmones. Prienų kultūros centras taip pat atsako už aptarnavimo zoną, kurią sudaro Naujosios Ūtos, Ašmintos, Išlaužo, Pakuonio ir Šilavoto seniūnijos¹²⁸.

Veiverių kultūros ir laisvalaikio centras vienija 9 kolektyvus ir ansamblius Veiveriuose, Skriaudžiuose ir Juodbūdyje. Balbieriškio kultūros ir laisvalaikio centras, vienijantis 7 mėgėjų meno kolektyvus, organizuoja kultūrinę veiklą visoje seniūnijoje, kuri yra šio centro kultūrinio aptarnavimo zona. Šio centro ansamblis „Dūmė“ ir šokių grupė „Fidema“ veiklą organizuoja aptarnavimo zonoje Kunigiškiuose. Stakliškių kultūros ir laisvalaikio centre veiklą vykdo 8 kolektyvai, o Jiezno kultūros ir laisvalaikio centre – 8 kolektyvai¹²⁹.

2011–2014 m. meno mėgėjų kolektyvų, studijų, būrelių skaičius Prienų r. sav. padidėjo 13 proc., VVG teritorijoje jis padidėjo nuo 39 iki 41 būrelio, arba 5 proc. (3 priedo 82 lentelė). Meno mėgėjų kolektyvų, studijų, būrelių dalyvių skaičius 2011–2014 m. Prienų r. sav. padidėjo 15 proc., VVG teritorijoje jų skaičius padidėjo nuo 372 iki 474 dalyvio, arba 27 proc. Suorganizuotų renginių skaičius 2011–2014 m. Prienų r. sav. padidėjo 31 proc., VVG teritorijose nuo 359 iki 525 renginio, – 46 proc.¹³⁰

Prienų r. sav. ir VVG teritorijos gyventojai turi galimybes dalyvauti mėgėjų meno kolektyvų, profesionalaus meno ir kituose (tautodailės ir kitose parodose, šokiuose, edukaciniuose projektuose, ekspedicijose, pramoginės muzikos koncertuose ir pan.) renginiuose. Minėti renginiai vyksta kultūros ir laisvalaikio centruose bei kitose įstaigose, atliekančiose kultūros centrų funkcijas (kultūrinio aptarnavimo zonos)¹³¹.

Neformaliojo meninio ugdymo programas įgyvendina Prienų meno mokykla, Veiverių A. Kučingio meno mokykla, Jiezno muzikos mokykla, iš jų 2 veikia VVG teritorijoje. Visos minėtos įstaigos yra neformaliojo švietimo mokyklos, finansuojamos iš Prienų rajono savivaldybės biudžeto. Prienų meno mokyklą lanko didžiausias mokinių skaičius. Šiose mokyklose 2011–2014 metais mokinių skaičius sumažėjo nuo 445 iki 422 mokinio, arba 5,2 proc. (3 priedo 83 lentelė)¹³².

VVG teritorijoje nėra teatro ir kino.

Kultūros ir istorijos objektai bei vertybės. Prienai pasižymi istoriniu paveldu ir kultūros vertybėmis. 2014 m. kultūros vertybių registre registruota 210 unikalių nekilnojamų kultūros vertybių, esančių Prienų rajone. Išskirtiniai objektai rajone: Prienų karinis miestelis, popieriaus dirbtuvės ir Daukšiagirės dvaras. Prienų rajone yra 10 dvarų: Balbieriškio, Daukšiagirės, Jiezno, Jundeliškių (Paverknių, Ustronės), Lielionių, Pagirmuonių, Patalmušio, Petkeliškių, Prienų, Rodomislės buvusios dvaro sodybos. Jiezno mieste esantis dvaro sodybos pastatų kompleksas – regioninės reikšmės. Prienų rajone yra 12 religinės paskirties statinių, o į LR paveldo registrą

¹²⁸ Šaltinis: Prienų r. savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus ataskaitų duomenys.

¹²⁹ Šaltinis: Prienų r. savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus ataskaitų duomenys.

¹³⁰ Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauta el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹³¹ Šaltinis: Prienų r. savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus ataskaitų duomenys.

¹³² Šaltinis: Prienų r. sav. duomenys (gauta el. paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

įrašytos yra 3 bažnyčios: Prienų, Jiezno ir Stakliškių katalikų bažnyčios. Prienų rajone yra ir istorijos objektų – tai kraštą garsinusių žmonių kapai, įvairūs paminklai, žydų genocido aukų ir Lietuvos partizanų kapai. Prienų archeologijos ir mitologijos objektus sudaro 30 piliakalnių, 19 piliakalnių su gyvenvietėmis, 19 gyvenviečių, 1 dvarvietė, 6 pilkapynai, 1 kapinynas, 10 mitologinių akmenų ir akmenų grupių, 1 kalnas. Kultūros paveldo objektai yra lankomi turistų, tačiau didžiąją jų dalis yra apleisti, nuniokoti. Sutvarkius minėtus objektus, būtų galima juos pritaikyti turizmo poreikiams¹³³.

Plėtojamas tautinis paveldas, įskaitant tradicinius ir netradicinius amatus. Prienų rajonas turi susiformavusias amatų tradicijas, kurios puoselėjamos ir šiandien. Amatininkai užsiima medžio dirbinių, vilnos gaminių gamyba, pyragų kepimu, midaus, midaus nektaro, midaus balzamo gamyba ir kt. Prienų rajone 2011 m. veikė 8 sertifikuoti amatininkai ir 3 uždarnosios akcinės bendrovės, kurios gamino 210 sertifikuotų produktų. 2014 m. Prienų rajone veiklą vykdė 8 sertifikuoti amatininkai ir 3 uždarnosios akcinės bendrovės, sertifikuoti 227 produktai (3 priedo 84 lentelė) (R40).¹³⁴ Prienų rajonas garsėja midaus ir jo produktų gamyba. Per metus „Lietuviškas midus“ pagamina apie 100 tūkst. litrų midaus ir midaus gėrimų. Būtent Stakliškėse gaminami midaus gėrimai iš kitų gėrimų išsiskiria netradiciniu, ypatingu skoniu¹³⁵.

Organizuojami tradiciniai renginiai. Prienų rajone vyksta tradiciniai renginiai, kuriuos vykdo kultūros centrai. Prienų kultūros ir laisvalaikio centras kasmet Prienuose organizuoja tradicinį rajoninį renginį „Baltas paukštis“, skirtą Kultūros diena paminėti, tradicinę rajono folkloro kolektyvų, muzikantų ir pasakorių šventę „Oi būdavo, būdavo“, respublikinį pagyvenusių žmonių šokių kolektyvų festivalį – konkursą „Revuona“, tarprajoninį vokalinį ansamblių festivalį – konkursą „Nemunėlio vingiai“, tradicinę rajono dainų ir šokių šventę „Tykiai, tykiai Nemunėlis teka...“, respublikinį instrumentinių grupių festivalį „Linksminkimos“, pučiamųjų instrumentų orkestrų ir choreografinių grupių festivalį „Varinis aidas“ ir kt. Balbieriškio kultūros ir laisvalaikio centras VVG teritorijoje organizuoja Liaudiškos muzikos kapelų festivalį „Tos kaimo vakaruškos“, respublikinį vyresniųjų tautinių šokių festivalį „Ringio Ringiai“, tradicinį festivalį „Skamba gitaros stygos“, klijavimo teatrų festivalį „Vėtrungė“, vokalinės muzikos festivalį – konkursą „Iš širdies į širdį“. Šie renginiai pritraukia didelį skaičių žiūrovų¹³⁶. VVG teritorijoje aktyvią kultūrinę veiklą vykdo NVO, kiekvienais metais VVG teritorijos seniūnijose vykdo tradicinius renginius, 2011–2014 m. vyko po 113 renginių (3 priedo 85 lentelė). Aktyviausios ir daugiausia renginių vykdo Jiezo, Veiverių seniūnijų NVO, kurios kasmet suorganizuoja daugiau negu 30 renginių¹³⁷.

Socialinės infrastruktūros ir jos veiklos, taip pat kultūros išteklių atitiktis esamiems gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. Anketinės apklausos duomenys rodo, kad 28 proc. respondentų kultūrinis (koncertai, šventės, tradiciniai renginiai) gyvenimas netenkina. 39 proc. vietos gyventojų viešąjį saugumą vertina kaip nepakitusią situaciją per paskutinius 2-3 metus. Vienių, su negalia asmenų, kuriems reikalingos socialinės paslaugos 42 proc. respondentų veiklą vertina, kaip nepakitusią. 36 proc. respondentų nėra patenkinti ikimokyklinio amžiaus įstaigų veikla, 50 proc. respondentų netenkinta socialinio darbo kokybė su socialinės rizikos šeimomis, 40 proc. respondentų netenkina slaugos ir globos įstaigų paslaugų kokybė¹³⁸.

¹³³ Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹³⁴ Šaltinis: www.tautinispaveldas.lt. Pastaba. Prienų rajono savivaldybės duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹³⁵ Šaltinis: <http://midus.lt/istorija/>.

¹³⁶ Šaltinis: Prienų r. savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus ataskaitų duomenys.

¹³⁷ Šaltinis: VVG suvesti duomenys pagal NVO pateiktus duomenis (saugomi VVG būstinėje). Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

¹³⁸ Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

Apibendrinant socialinės infrastruktūros būklę, darytina išvada, kad VVG teritorijoje esama socialinė infrastruktūra sudaro minimalias švietimo, kultūros, sporto, socialinių paslaugų tenkinimo sąlygas vietos gyventojams. Susitikimų su vietos gyventojais metu išryškėjo aktualiausias socialinės infrastruktūros problemos: daugelio kultūros centrų pastatai yra avarinės būklės, patalpos netinkamos efektyviai veiklai vykdyti. 2007–2013 m. laikotarpiu iš VVG finansavimą patalpų remontui gavo tik Jiezno kultūros ir laisvalaikio centras. Balbieriškyje iš kitų KPP lėšų buvo pastatytas naujas pastatas. Centrams trūksta modernios kompiuterinės, skaitmeninės, garso įrangos, muzikos instrumentų bei kitų įrenginių, trūksta lėšų renginiams organizuoti (nuolatos reikia ieškoti rėmėjų), nėra specialistų, galinčių vesti įvairius užsėmimus (R41)¹³⁹.

Prienuj rajono savivaldybės socialinio sektoriaus infrastruktūros būklė yra netolygi, kultūros sektoriaus specialistai ją vertina kaip prastą. Pastebėtina, kad Savivaldybės administracija rengia ir įgyvendina Europos Sąjungos struktūrinių fondų remiamus projektus, kurie sudaro sąlygas ne tik gerinti socialinių paslaugų kokybę, bet ir plėsti jų pasiūlos įvairovę. Gyventojai nori, kad ir toliau būtų gerinama socialinio sektoriaus infrastruktūros būklė, būtų ugdoma gyventojų motyvacija lankytis kultūros renginiuose, naudotis institucijų teikiamomis švietimo, medicinos, saugumo kultūros, socialinėmis ir kt. paslaugomis. Vietos gyventojai norėtų, kad būtų pagerinta visa socialinė infrastruktūra VVG teritorijoje¹⁴⁰.

Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė antrą vietą - „Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą“, trečią - „Investicijos į reikalingą infrastruktūrą“, penktą - „Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą“. Šiems pagrindiniams poreikiams įgyvendinti VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. VPS numatyta, kad „VVG teritorija – ekonomiškai stiprėjantis kraštas su išvystytais verslais, kuriame gyvena kūrybingi žmonės, aktyvios vietos bendruomenės, kartu su socialiniais, valdžios ir verslo partneriais užtikrinančios harmoningą socialinę, ekonominę, aplinkosauginę ir kultūrinę kaimo vietovių plėtrą“, kuriantis vietos gyventojų poreikius. VPS numatytytų prioritetų, priemonių, veiklos sričių įgyvendinimas leis pasiekti vizijoje numatytus tikslus ir patenkinti vietos gyventojų pagrindinius poreikius¹⁴¹.

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Žemės fondas, jo struktūra, žemės ūkio naudmenų kokybė ir jų tinkamumas žemės ūkio veiklai. Gamtos išteklių sudaro prielaidas žmogaus ūkinei veiklai vykdyti ir gyvenimo poreikiams tenkinti. Jie sutelkti konkrečioje teritorijoje, kuri skiriasi įvairiausiais požymiais. Prienuj r. sav. 2011–2014 m. pradžioje bendras teritorijos plotas siekė 103 073,05 ha. Tai užima 12,7 proc. Kauno apskrities teritorijos ploto. 2011–2014 m. sausio 1d. žemės fondo struktūroje žemės ūkio naudmenos sumažėjo nuo 61 407,68 ha (59,6 proc. bendro ploto) iki 61 198,56 ha (59,4 proc. bendro ploto). 2011 m. sausio 1d. žemės fondo struktūroje žemės ūkio naudmenos sudaro 59,6 proc., miškai – 27,6 proc., keliai – 2,4 proc., užstatyta teritorija – 2,5 proc., vandenys – 2,8 proc., kita žemė – 5,1 proc. 2014 m. sausio 1d. žemės fondo struktūroje žemės ūkio naudmenos sudaro 59,4 proc., miškai – 27,6 proc., keliai – 2,4 proc., užstatyta teritorija – 2,5 proc., vandenys – 2,8 proc., kita žemė – 5,3 proc. Teritorijos struktūra rodo savivaldybės agrarinę kryptį. 2014 m. žemės ūkio naudmenos užima 59,4 proc. bendro teritorijos ploto, tai 6,4 proc. daugiau nei šalyje ir 3,4 proc. – nei apskrityje. 2014 m. ariama žemėnuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto sudaro 83,7 proc.(2011 m.– 83,4 proc.), sodai

¹³⁹Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

¹⁴⁰Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

¹⁴¹Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

–3,1 proc.(2011 m.– 3,1 proc.),pievos ir natūralios ganyklos–13,2 proc.(2011 m.– 13,5 proc.), Žemės ūkio naudmenos įvertintos 40,4 našumo balo. Teritorija mažiau turtinga miškų ir vandenų plotais. Savivaldybėje 2011 m. ir 2014 m. miškai užima 27,6 proc. teritorijos, šalyje – 32,6 proc. Vandenims tenka 2,8 proc. teritorijos ploto, šalyje – 4 proc. Žemės ūkio naudmenyse 2011 m. ir 2014 m. virš 83 proc. užima ariama žemė ir tai rodo jų tinkamumą žemės ūkio veiklai bei intesyvų žemės ūkio naudmenų panaudojimą¹⁴².

Žemės ūkio naudmenų plotą, kuriame ekologiškai ūkininkaujama. Savivaldybėje didelis dėmesys skiriamas tausiam gamtos išteklių naudojimui. Šalyje ir Prienų r. sav. didėja žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama. Šalyje 2011–2014 m. pastarasis padidėjonuo 150 720,39 ha iki 157 057,42 ha, t.y.4,2 proc., Kauno apskrityje sumažėjo nuo 19 500,07 ha iki 18672,74 ha, arba 4,2 proc.ir Prienų r. sav. –padidėjo nuo 735,37 ha iki 778,59 ha, arba 5,9 proc. (3 priedo 87 lentelė)(R42). Ekologinis ūkininkavimas saugo dirvožemį, naudojama mažiau trąšų, pesticidų, mažiau teršiama gamta¹⁴³.

Kraštovaizdis, įskaitant vandens telkinius ir miškus, jų tinkamumą rekreacijai, vandens kokybė. Prienų rajonas turtingas kraštovaizdžio ištekliais. Prienų r. sav. kraštovaizdį puošia piliakalniai, kurių yra ypatingai daug,piliakalniai su gyvenvietėmis, pilkapynai, senkapiai. Iš viso rajone yra 28 respublikinės reikšmės piliakalniai, 2 senkapiai, 1 kapinynas, 5 pilkapynai, 1 akmens amžiaus stovykla.Kiekvienas rajone esantis piliakalnis savaip gražus ir įspūdingas. Vieni piliakalniai aukšti, atvirose vietose, todėl gerai matomi, o kiti pasislėpę miškingose vietose, apaugę medžiais ir krūmais, todėl vargiai pastebimi. Dauguma piliakalnių išsidėstę prie Nemuno, savo paskirtimi dalijami į žvalgybinius, signalinius ir gynybinius¹⁴⁴.

Rekreacinės teritorijos Prienų r. sav. 2011 m. ir 2014 m. sudaro tik 30,4 proc.: 27,6 proc. – miškai ir 2,8 proc. –vandenys. Prienų rajono dalis, kurioje išsidėstęs Nemuno kilpų regioninis parkas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane priskiriamas prie didelio rekreacinio potencialo teritorijų.Prienų rajone nemažai turizmui patrauklių rekreacinių išteklių, kuriuos būtų galima pritaikyti rekreacinio turizmo poreikiams. Norint vystyti rekreacinį turizmą, būtina sutvarkyti šių objektų aplinką, įrengti reikalingą infrastruktūrą, pasirūpinti informacinėmis priemonėmis¹⁴⁵.

Prienų rajono miškai 2011 m. ir 2014 m. užėmė 28 490,80 ha, arba 27,6 proc. rajono teritorijos. Miško apsaugą, priežiūrą, medynų ugdymą, atkūrimą (kasmet pasodinama apie 140 ha miško), medienos paruošą (paruošiama apie 80 tūkst. m³ medienos per metus), priešgaisrinę apsaugą vykdo miškų urėdija. Savivaldybėje santykinai mažesni miškų plotai, tačiau jie turi labai svarbią rekreacinę reikšmę, pajvairina landšaftą ir padaro patrauklesnę teritoriją. Tai rodo, kad nacionaliniu mastu yra svarbus miškų plotų atstatymas ir plėtra medienos pramonės, prekybos ir aplinkos kokybės gerinimo tikslais¹⁴⁶.

¹⁴² Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie žemės ūkio ministerijos duomenys, Lietuvos respublikos žemės fondas 2011 m. sausio 1 d.,Lietuvos respublikos žemės fondas 2014 m. sausio 1 d. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹⁴³ Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys (gauti el paštu, saugomi VVG būstinėje). Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

¹⁴⁴Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁴⁵Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁴⁶Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

Savivaldybė įgyvendina tausaus išteklių naudojimo programą. Siekiama, kad Prienų rajono aplinka būtų švari, saugi, patogi. Pagrindiniai taršos šaltiniai: didžiausi teršėjai, esantys miestuose ir magistraliniuose keliuose – transportas, energetika ir pramonė. Daugumos pramonės įmonių ir energetikos objektų emisija sumažėjo dėl gamybos apimčių mažėjimo bei kuro rūšies pakeitimo. Daugelio energetikos objektų katilinėse vietose skysto kuro daugiau buvo deginama dujų. Kai kuriose įmonėse buvo įdiegtos gamtosauginės taršą mažinančios priemonės. Taip pat ruošiamasi įgyvendinti ir įgyvendinami projektai, rekonstruojant šilumos tiekimo katilines, pritaikant jas naudoti biokurą. Šiuo projektu siekiama trijų tikslų: sumažinti importuojamo kuro poreikį, išvalyti apaugusias menkaverčias medžiais teritorijas ir jos produkciją panaudoti šildymo poreikiams, padidinti vietos gyventojų užimtumą ir pajamas¹⁴⁷.

Prienų r. sav. 2011 m. ir 2014 m. vandenys sudarė 2 868,58 ha, arba 2,8 proc. nuo bendro teritorijos ploto. Nors Prienų r. sav. nepasižymi dideliu vandeningumu, tačiau kraštovaizdį puošia didžiausia Lietuvos upė Nemunas su intakais Jiesia, Peršėke, Verkne. Įkurtas Nemuno kilpų regioninis parkas. Vinguriuojanti Peršėkės upė vandenį ima iš Obelijos ir Metelių ežerų. Tai vienintelė upė Lietuvoje, kurios baseine veisiasi ir gyvena vėžliai. Į Peršėkę Balbieriškių miestelyje įteka šaltiniuotas Ringis. Balbieriškyje gausu šaltinių ir versmių. Peršėkės, Ringio slėniuose ir šlaituose veržiasi šalto ir skaidraus vandens srovės. Peršėkės terasoje netoli bažnyčios iš gelmių veržiasi mineralinio vandens versmė. Prienų rajonas gali pasigirti mineralinio vandens ištekliais, kurie yra aptikti Stakliškių apylinkėse. Natūralūs Stakliškių mineralinio vandens šaltiniai žinomi nuo senų laikų. Dar XVII amžiuje buvo bandoma išgauti iš jų druską. Geriamas vanduo primena Birštono mineralinį vandenį. XIX a. pradžioje čia netgi veikė gydykla¹⁴⁸.

Geriamo ir kitiems poreikiams naudojamo požeminio vandens poreikiai yra visiškai patenkinami, tačiau tolimesnis aprūpinimas kokybišku požeminiu vandeniu priklauso nuo požeminio vandens apsaugos. Tiek Prienų rajono, tiek apskrities bei šalies paimto ir sunaudoto vandens rodikliai didėjo, tačiau, priešingai nei apskrityje ar šalyje, Prienų rajone kitimas buvo ne toks žymus. Tai galima sieti su pramonės plėtros gamybos apimčių augimu apskrityje bei šalyje. Prienų rajonas, nepasižymintis pramonės srities plėtra, nepasižymėjo dideliu rodiklių kilimu, tačiau 2011–2012 m. Prienų r. sav. paimto vandens kiekis padidėjo 11,1 proc., sunaudoto vandens apimtys – 11,3 proc. Tuo tarpu daugeliu atvejų apskrities savivaldybių ir paimto, ir sunaudoto vandens kiekiai mažėjo (3 priedo 88 lentelė)¹⁴⁹.

Biologinė įvairovė ir saugomos teritorijos. Prienų r. sav. saugomos teritorijos:

- valstybiniai draustiniai, savivaldybėje užimantys 765,5 ha plotą: Skriaudžių geomorfologinis draustinis, Alšios hidrografinis draustinis, Varnabūdės pedologinis draustinis, Ažuolų botaninis draustinis, Rūdgirių telmologinis draustinis;
- regioniniai parkai, savivaldybėje užimantys 12 089,3 ha plotą: Aukštadvario regioninis parkas, Nemuno kilpų regioninis parkas;
- Balbieriškio miško biosferos poligonas, kurio plotas 3 059,6 ha;
- gamtos paveldo objektai, iš jų: išskiriami geologiniai (Šiauliškių akmuo, Atodanga Ožkų pečius, Balbieriškio atodanga), hidrogeologiniai (Balbieriškio versmės, Žiupos šaltiniai) ir botaniniai (Gojaus miško ažuolas, Degsnės miško maumedis) objektai¹⁵⁰.

Rajonas išsiskiria saugomų teritorijų gausa, kurios patenka į ES saugomų teritorijų tinklą „Natura 2000“. Tarp ekologinio tinklo teritorijų patenka Prienų šilas, Revuonos ištakos, Rūdgirių pelkė, Tartoko pelkė, Ošvenčios upė ir jos slėniai¹⁵¹.

¹⁴⁷Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁴⁸Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁴⁹Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru.

¹⁵⁰Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁵¹Šaltinis: <http://www.nemunikilpos.lt/index.php/gamtos-vertybes.html>.

Pagal biologinę įvairovę Nemuno kilpų regioninis parkas yra viena turtingiausių saugomų teritorijų Lietuvoje. Tą nulemia išlikę nemaži sengirų plotai, miškuose likę neištiesinti upeliai, natūralūs Nemuno slėnio šlaitai su gausiomis griovomis, natūraliai besiformuojančios Nemuno salos. Iš pačių vertingiausių gyvųjų gamtinių objektų galima išskirti Punios šilą, Nemuno salas, Drubengio upelio slėnį, Revuonos upelio aukštupio pelkę, Vizdijos upelio slėnį, Ošvenčios upės vidurupį. Punios šilas yra vienas vertingiausių objektų ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje¹⁵².

Nemuno kilpų regioniniame parke yra rastos 3 150 gamtos vertybių, iš jų: 189 įrašytos į Raudonąją knygą: 973 augalų rūšys, iš jų: net 67 įrašytos į Raudonąją knygą, 491 grybų rūšis (27 Raudonojoje knygoje), 645 bestuburių rūšys (14 Raudonojoje knygoje), 16 varliagyvių ir roplių rūšių (4 Raudonojoje knygoje), 203 paukščių rūšys (53 Raudonojoje knygoje), 55 žinduolių rūšys (15 Raudonojoje knygoje). Turtingi biologine įvairove ir kiti minėti Prienų r. sav. esantys draustiniai¹⁵³.

Vandens kokybė. 2014 m. didžiausią Prienų r. sav. gyventojų dalį sudaro gyventojai, įsirengę individualius gręžinius (apie 49 proc. visų rajono gyventojų). Gyventojai, prisijungę prie vandentiekio tinklų, sudaro apie 33 proc., o gyventojai, naudojantys vandenį iš šulinio, Prienų rajone sudaro 18 proc. visų gyventojų. Nuo sunaudojamo vandens kiekio neatsiejamai susijęs ir panaudoto (nuotekų) vandens kiekis. Savivaldybėje padidėjus sunaudojamo vandens kiekiams, 2011–2012 m. nuotekų išleidimas į paviršinius vandenis padidėjo 14,4 proc. Vandens kokybės priežiūra, valymu ir stebėsena rajone rūpinasi UAB „Prienų vandenys“. Įmonei 2013 m. pastačius vandens ruošyklas Vyšniūnuose, Užuguostyje, Kašonyse, Šilavote, Purvininkuose bei Pieštuvėnuose (t.y. VVG teritorijoje), šiose gyvenvietėse pradėtas tiekti higienos normas atitinkantis geriamasis vanduo¹⁵⁴. Dabar 97 proc. gyvenvietėse patiekto vartotojams geriamojo vandens visiškai atitinka geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimus. 3 proc. patiekto geriamojo vandens viršija, kai kuriuos sveikatai nepavojingus indikatorinius rodiklius kaip geležis, drumstumas ir k.t. Prienų rajone geriamojo vandens kokybės tyrimų rezultatai 2014 m.: geležis - 0,2 mg/l, nitratai - 50 mg/l, nitritai 0,5 mg/l, amonis - 0,5 mg/l. Visa higienos indikatorių kontrolė yra prižiūrima Prienų valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos¹⁵⁵.

Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai ir jos gamyba. VVG teritorijoje 2014 m. veikė 7 saulės korektoriai, Prienų r. sav. – 8 (3 priedo 89 lentelė). 2011 m. duomenų apie saulės korektorius nėra¹⁵⁶.

Gamtos išteklių, jų būklės atitiktis esamiems gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. VVG teritorija ir kraštovaizdžio komponentai naudojami ūkinei veiklai, vietinių gyventojų ir svečių poilsiui. Intensyvus jų naudojimas reikalauja užtikrinti racionalų jų naudojimą, nepažeidžiant darnios plėtros principų, t. y. ekonominio, socialinio ir aplinkosauginio plėtros suderinamumo ir tausojimo ateinančioms kartoms¹⁵⁷.

Prienų r. sav. ir VVG teritorijos gyventojai patenkinti savo vietovės aplinka ir gamtiniais ištekliais. Prienų rajonas įsikūręs strategiškai patogioje turizmui vietoje – šalia Kauno ir Birštono miestų. Per teritoriją teka kraštovaizdį pagyvinanti Nemuno upė. Rajone įsikūręs vienas didžiausių ir gražiausių Lietuvoje – Nemuno kilpų regioninis parkas. Anketinės apklausos duomenys rodo,

¹⁵² Šaltinis: <http://www.nemunokilpos.lt/index.php/gamtos-vertybes.html>

¹⁵³ Šaltinis: <http://www.nemunokilpos.lt/index.php/gamtos-vertybes.html>.

¹⁵⁴ Šaltinis: <http://www.prienai.lt/index.php?164187421>, Prienų rajono savivaldybės 2011-2019 metų strateginis plėtros planas.

¹⁵⁵ Šaltinis: <http://www.prienuvandenys.lt/page7.html>.

¹⁵⁶ Šaltinis: http://www.enmin.lt/lt/activity/veiklos_kryptys/atsinaujantys_energijos_saltiniai/LG_bendras_lentele.pdf. Pastaba. Prienų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro.

¹⁵⁷ Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

kad 65 proc. respondentų bendrą rajono patrauklumą vertina, kaip gerėjantį per paskutinius 2-3 metus, architektūrinio ir istorinio paveldo objektų būklę 39 proc. vertina, kaip gerėjančią, o 30 proc., kad ji nepakito. Vandens telkinių švarą 39 proc. respondentų vertina, kaip gerėjančią, 34 proc., kaip nepakitusią. Šulinių vandens kokybę 39 proc. vertina, kaip nepakitusią. Vertinant gyvenamosios aplinkos tvarkymą 45 proc. respondentų vertina, kaip gerėjančią¹⁵⁸.

Prioritetinė rekreacijos plėtra rajone skatinama poilsiu gamtoje ir pažintiniu turizmu. Vis dėlto vietos gyventojų netenkina racionalus ir nepakankamai didėjantis vietos išteklių panaudojimas verslų plėtrai ir užimtumo bei pajamų didinimui. Rajonas garsus midaus gamyba. Įmonėje UAB „Lietuviškas midus“ rengiamos ekskursijos. Rajonas gausus daugeliu tradicinių amatų, todėl būtų galima pažintinį turizmą organizuoti Prienų rajono tradicinių amatų keliu, į maršrutus įtraukiant ir gamtosauginius paveldo objektus, tuo pačiu metu atsirastų galimybė plėtoti turistus aptarnaujančius verslus¹⁵⁹.

Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams“, antrą vietą „Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą“, trečią - „Investicijos į reikalingą infrastruktūrą“. Šiems pagrindiniams poreikiams įgyvendinti VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. VPS vizijoje numatyta, kad „VVG teritorija – ekonomiškai stiprėjantis kraštas su išvystytais verslais, kuriame gyvena kūrybingi žmonės, aktyvios vietos bendruomenės, kartu su socialiniais, valdžios ir verslo partneriais užtikrinančios harmoningą socialinę, ekonominę, aplinkosauginę ir kultūrinę kaimo vietovių plėtrą“, kuri atitinka vietos gyventojų poreikius. VPS numatytytų prioritetų, priemonių, veiklos sričių įgyvendinimas leis pasiekti vizijoje numatytus tikslus ir patenkinti vietos gyventojų pagrindinius poreikius¹⁶⁰.

¹⁵⁸Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

¹⁵⁹Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

¹⁶⁰Šaltinis: VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės duomenys.

3. VVG teritorijos SSG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Strategiškai gera geografinė vietovė – rajonas įsikūręs prie didžiųjų Lietuvos miestų – Kauno, Marijampolės, Alytaus bei kurortinio Birštono miesto, sudaro sąlygas ekonominei plėtrai, gyvenamajai ir rekreacinei infrastruktūrai vystyti.	R1
3.1.2.	VVG teritorijoje teigiama socialinė būklė.	R14, R17,R18,R19
3.1.3.	VVG teritorijoje plėtojama įvairių kryptių ūkio subjektų veikla.	R24,R26,R27, R32,R35
3.1.4.	Aktyvios NVO įgyvendina projektus, kuriančius pridėtinę vertę VVG teritorijoje.	R25, R36
3.1.5.	Išplėtotas švietimo, kultūros ir sporto įstaigų veikla ir jos prieinamumas VVG teritorijos gyventojams.	R37,R38,R39
3.1.6.	Netradicinių ir ekologinių ūkių vystymas ir alternatyvių verslų bei amatų plėtojimas.	R40,R42
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Gyventojų tankio, administracinių teritorijų plotų ir gyventojų skaičiaus skirtumai apsunkina socialinių, kultūrinių paslaugų bei verslų plėtrą.	R2, R3,R5
3.2.2.	Negatyvi demografinė būklė.	R8,R10, R11,R12,R33
3.2.3.	Didelė darbo jėgos dalis atskirose seniūnijose nepajėgi prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių.	R14

3.2.4.	Žemas gyventojų verslumo lygis.	R15,R22,R23
3.2.5.	Žemas žemės ūkio specialistų išsilavinimas.	R34
3.2.6.	Trūksta viešosios infrastruktūros, kuri skatintų gyventojų socialinį, kultūrinį aktyvumą.	R41
3.2.7.	Sąlyginai mažas tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų pritraukimas į VVG teritoriją.	R20,R21
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Verslų kūrimas ir plėtojimas, panaudojant ES fondų paramą, kuriant naujas darbo vietas, gerinant infrastruktūrą VVG teritorijoje.	
3.3.2.	Didėjant šalyje darbuotojų kvalifikaciniams reikalavimams, skatinti gyventojų kvalifikacijos kėlimą VVG teritorijoje.	
3.3.3.	Aktyvėjant NVO veiklai šalyje, skatinti NVO socialinę veiklą VVG teritorijoje.	
3.3.4.	Panaudojant užsienio patirtį diegiant inovacijas, didinti įmonių efektyvumą ir konkurencingumą VVG teritorijoje.	
3.3.5.	Vykstant demografiniams pokyčiams šalyje, skatinti socialinių paslaugų plėtrą ir kokybės gerinimą VVG teritorijoje.	
3.3.6.	Šalyje visuomenei perimant kitų tautų kultūrą, siekiant išsaugoti krašto identitetą, skatinti VVG teritorijos tautinį kultūrinį potencialą.	
3.4.	Grėsmės	
3.4.1.	Šalies Vyriausybės nepakankamas dėmesys verslo plėtrai, darbo vietų kūrimui didins socialinę atskirtį ir emigraciją VVG teritorijoje.	
3.4.2.	Šalyje senstant visuomenei, didės socialinių paslaugų poreikis VVG teritorijoje.	
3.4.3.	Darbo rinkos poreikių neatitinkantis specialistų parengimas Lietuvoje, įtakos VVG teritorijos kvalifikuotos darbo jėgos mažėjimą ir ekonominės plėtros galimybes.	
3.4.4.	Nestabili verslo aplinka šalyje, didėjanti konkurencija su kitais šalies regionais, kelia grėsmę VVG teritorijos verslo plėtrai.	
3.4.5.	Šalyje visuomenei perimant kitų tautų kultūrinės vertybes, kyla grėsmė VVG teritorijos savitumo, kultūrinių vertybių ir tradicijų išsaugojimui.	
3.4.6.	Didėjanti regionų konkurencija šalyje kelia grėsmę VVG teritorijos infrastruktūros, ekonominei ir socialinei plėtrai.	

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas/netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams.	3.1.1., 3.1.3., 3.1.6., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.7., 3.3.1., 3.3.4., 3.4.1., 3.4.4.	8, 9, 10	Taip
4.2.	Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą.	3.1.4, 3.2.1., 3.3.3., 3.3.5., 3.4.2., 3.4.6.	9, 18, 19	Taip
4.3.	Investicijos į reikalingą infrastruktūrą.	3.1.1., 3.2.6., 3.3.1., 3.4.6.	19	Taip
4.4.	Vietos gyventojų kvalifikacijos kėlimas, įgūdžių įgijimas.	3.1.5., 3.2.5., 3.3.2., 3.4.3.	21	Taip
4.5.	Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą.	3.1.5., 3.2.1., 3.3.6., 3.4.5.	19	Taip

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):		Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra	LEADER-19.2-6	4.1.
5.1.1.1.1.	- veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti	LEADER-19.2-6.2	4.1.
5.1.1.1.2.	- veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti	LEADER-19.2-6.4	4.1.
5.1.2.	II prioritetas: SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	LEADER-19.2-7	4.3.
5.1.2.1.1.	- veiklos sritis: Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą	LEADER-19.2-7.2	4.3.
5.1.2.2.	Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	LEADER-19.2-SAVA-4	4.5.
5.1.2.3.	Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)	LEADER-19.2-SAVA-3	4.4.
5.1.2.4.	Priemonė: NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas	LEADER-19.2-SAVA-5	4.2.
5.1.2.5.	Priemonė: Bendradarbiavimas	LEADER-19.2-16	4.2.
5.1.2.5.1.	- veiklos sritis: Bendradarbiavimas siekiant ūkininkavimo veiklos įvairinimo, imantis veiklos, susijusios su sveikatos priežiūra, socialine integracija, bendruomenių remiama žemės ūkio veikla ir švietimu aplinkos ir maisto klausimais	LEADER-19.2-16.9	4.2.

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS

VPS sąsajos pagrindimas

Strateginio dokumento pavadinimas

7.1. VVG

teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas

Prienių rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginis plėtros planas buvo patvirtintas 2011 m. birželio 23 d. Tarybos sprendimu Nr. T3-84. Strateginis planas yra svarbiausias savivaldybės plėtros kryptis iki 2019 metų nustatantis dokumentas, kuris bus įgyvendinamas, rengiant ir vykdančias strategines priemones atitinkančius projektus. Plane numatyta vizija – Prienių rajonas – saugus, patrauklus, novatoriškas, atviras kiekvienam žmogui ir verslui. Nustatyti Prienių rajono savivaldybės plėtros prioritetai, kurių įgyvendinimui numatyti tikslai, uždaviniai ir priemonės bei stiejami rezultatai. VPS atitinka ir papildo šį planą, kadangi ji yra parengta VVG teritorijai, t. y. visai Prienių r. sav., išskyrus Prienių miestą. VPS numatyta vizija – VVG teritorija – ekonomiškai stiprėjantis kraštas su išvystytais verslais, kuriame gyvena kūrybingi žmonės, aktyvios vietos bendruomenės kartu su socialiniais valdžios ir verslo partneriais užtikrinančios harmoningą socialinę, ekonominę, aplinkosauginę ir kultūrinę kaimo vietovių plėtrą. Joje numatyti prioritetai, priemonės bei stiejami rezultatai atitinka ir papildo Prienių rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginio plėtros plano prioritetus, priemones. VPS I prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ 1.1. priemonė atitinka ir papildo Prienių rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginio plano I prioriteto „Patrauklios verslui ir turizmui aplinkos gerinimas“ 1.4.2.4. priemonę. VPS II prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5. priemonės atitinka ir papildo Prienių rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginio plano I prioriteto „Patrauklios verslui ir turizmui aplinkos gerinimas“ 1.1.2.2, 1.2.1.1., 1.4.2.9, 1.4.2.10, 1.4.2.11., 1.4.4.1., 1.4.4.2., 1.4.4.4., 1.4.4.5., 2.2.3.5., 2.5.3.5. priemones:

VPS sąsaja su Prienių rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginiu planu prioritėtų, priemonių lygiu

Prienių rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginis planas

VPS

I PRIORITETAS. PATRAUKLIOS VERSLUI IR TURIZMUI APLINKOS GERINIMAS.
 1.1.2.2 priemonė. Gyventojų verslumą skatinančios informacijos sklaida, renginių, kursų, mokymų organizavimas.
 1.2.1.1. priemonė. Kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmui.
 1.4.2.4. priemonė. Didinti užimtumą kaimo vietovėse remiant paslaugų ir ne žemės ūkio veiklos įvairinimą.
 1.4.2.9. priemonė. Kultūros paveldo objektų pritaikymas bendruomenių viešosioms reikmėms.

I PRIORITETAS. PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS.

1.1. priemonė. Ūkio ir verslo plėtra.

II PRIORITETAS. SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS.

		1.4.2.10. priemonė. Tradicinių amatų bei etnografinių renginių populiarinimas. 1.4.2.11. priemonė. Tradicinių amatų centrų kūrimosi kaimo vietovėse skatinimas ir plėtra. 1.4.4.1. priemonė. Bendruomenių centrų steigimas bei reikalingų sąlygų jų veiklai sudarymas. 1.4.4.2. priemonė. Rajoninių ir bendruomeninių renginių organizavimo skatinimas, finansavimas ir populiarinimas. 1.4.4.4. priemonė. Bendruomenių centrų ir kitų NVO, ypač jaunimo, projektinės veiklos skatinimas. 1.4.4.5. priemonė. Rengti ir įgyvendinti tikslines programas, skirtas kaimo jaunimui. 2.2.3.5. priemonė. Jaunimo nevyriausybinių sektoriaus veiklos skatinimo programos parengimas ir įgyvendinimas. 2.5.3.5. priemonė. Vietos bendruomenių įsitraukimo į kultūrinę veiklą skatinimas.	2.1. priemonė. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse. 2.2. priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis). 2.3. priemonė. Kultūros sąvaitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas. 2.4. priemonė. Bendradarbiavimas. 2.5. priemonė. NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas.
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	Igyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie Prienų rajono savivaldybės 2011–2019 metų strateginio plano siekiamų rezultatų.	VVG, vadovaudamasi taisyklių reikalavimais, VPS Kauno regionų plėtros tarybai pateikė raštu 2015 m. rugsėjo 30 d. Nr. S-2015/09-6. 2015 m. spalio 20 d. vykusiam Kauno regiono plėtros tarybos posėdyje (2015-10-15 protokolo Nr. 51/2P-10) buvo svarstyta informacija apie VPS. Pastabų dėl VPS iš regionų plėtros tarybos negavo. VPS atitinka ir papildo Kauno regiono plėtros planą iki 2020 metų, kuris patvirtintas Kauno regiono plėtros tarybos 2010 m. gegužės 25 d. sprendimu Nr.1, pakeistas Kauno regiono plėtros tarybos 2014 m. rugsėjo 23 d. sprendimu Nr. 51/2S-30. Kauno regiono plėtros planas – tai Kauno miesto bei rajono, Kėdainių, Kaišiadorių, Prienų, Raseinių, Jonavos rajonų ir Birštono savivaldybių plėtros perspektyvos modelis bei priemonių šiam modeliui įgyvendinti sisteminė visuma. Regiono plėtros plane numatyta vizija, kad Kauno regionas – modernus Lietuvos bei Rytų ir Vidurio Europos ekonomikos regionas, mokslo, aukštųjų ir informacinių technologijų, kultūros bei turizmo traukos centras su puikiai išvystyta tarptautinio susisiekimo ir logistikos infrastruktūra, jame gyvena nuolat besimokanti, versli, sveika ir saugi bendruomenė. Planas nustato plėtros prioritetus, tikslus, priemones šiai strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapus. VPS siekiama skatinti verslumą ir užimtumą, bendruomeniškumą, sudaryti vietos gyventojams kokybiškas gyvenimo sąlygas. Kauno regiono plėtros plane iki 2020 metų kaip ir VPS numatoma sumažinti nedarbo lygį, infrastruktūros sutvarkymą, vietos gyventojams paslaugų gerinimą ir kt. VPS numatyti prioritetai, priemonės papildo minėto strateginio plano prioritetus, priemones bei siekiamus

rezultatus. VPS I prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ 1.1. priemonė atitinka ir papildo Kauno regiono plėtros plano iki 2020 metų prioriteto „Pažangi ekonomika, apimanti verslo, moderniosios pramonės, inovacijų, turizmo ir transporto infrastruktūros plėtrą“ 1.2.1.1. priemonę ir 2 prioriteto „Gyvenimo kokybė, apimanti žmogiškuosius išteklius ir viešąją infrastruktūrą“ 2.6.2.2. priemonę. VPS II prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5. priemonės atitinka ir papildo Kauno regiono plėtros plano iki 2020 metų 2 prioriteto „Gyvenimo kokybė, apimanti žmogiškuosius išteklius ir viešąją infrastruktūrą“ 2.5.2.2., 2.6.1.4., 2.6.2.3. priemones:	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2" data-bbox="534 247 598 2101">VPS sąsaja su Kauno regiono plėtros planu iki 2020 metų prioritetu, priemonių lygiu</th> </tr> <tr> <th data-bbox="598 247 662 2101">Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų</th> <th data-bbox="598 247 662 2101">VPS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="662 247 1348 2101"> 1 PRIORITETAS. PAŽANGI EKONOMIKA, APIMANTI VERSLO, MODERNIOSIOS PRAMONĖS, INOVACIJŲ, TURIZMO IR TRANSPORTO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRĄ. 1.2.1.1. priemonė. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programos įgyvendinimas ir periodinis jos atnaujinimas. 2 PRIORITETAS. GYVENIMO KOKYBĖ, APIMANTI ŽMOGIŠKuosius IŠTEKLIUS IR VIEŠĄSIAS PASLAUGAS IR VIEŠĄJĄ INFRASTRUKTŪRĄ. 2.5.2.2. priemonė. Naujų inovatyvių vietos gyventojų bendruomenės iniciatyvų, nukreiptų į gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimą, skatinimas. 2.6.1.4. priemonė. Kultūros paveldo išsaugojimas kaimo vietovėse. 2.6.2.2. priemonė. Paslaugų verslų ir kitų ne žemės ūkio verslų plėtra kaimo vietovėse. </td> <td data-bbox="662 247 1348 2101"> I PRIORITETAS. PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS. 1.1. priemonė. Ūkio ir verslo plėtra. II PRIORITETAS. SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS. 2.1. priemonė. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse. 2.2. priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis). 2.3. priemonė. Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas. 2.4. priemonė. Bendradarbiavimas. 2.5. priemonė. NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas. </td> </tr> </tbody> </table>	VPS sąsaja su Kauno regiono plėtros planu iki 2020 metų prioritetu, priemonių lygiu		Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų	VPS	1 PRIORITETAS. PAŽANGI EKONOMIKA, APIMANTI VERSLO, MODERNIOSIOS PRAMONĖS, INOVACIJŲ, TURIZMO IR TRANSPORTO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRĄ. 1.2.1.1. priemonė. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programos įgyvendinimas ir periodinis jos atnaujinimas. 2 PRIORITETAS. GYVENIMO KOKYBĖ, APIMANTI ŽMOGIŠKuosius IŠTEKLIUS IR VIEŠĄSIAS PASLAUGAS IR VIEŠĄJĄ INFRASTRUKTŪRĄ. 2.5.2.2. priemonė. Naujų inovatyvių vietos gyventojų bendruomenės iniciatyvų, nukreiptų į gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimą, skatinimas. 2.6.1.4. priemonė. Kultūros paveldo išsaugojimas kaimo vietovėse. 2.6.2.2. priemonė. Paslaugų verslų ir kitų ne žemės ūkio verslų plėtra kaimo vietovėse.	I PRIORITETAS. PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS. 1.1. priemonė. Ūkio ir verslo plėtra. II PRIORITETAS. SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS. 2.1. priemonė. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse. 2.2. priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis). 2.3. priemonė. Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas. 2.4. priemonė. Bendradarbiavimas. 2.5. priemonė. NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas.
VPS sąsaja su Kauno regiono plėtros planu iki 2020 metų prioritetu, priemonių lygiu							
Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų	VPS						
1 PRIORITETAS. PAŽANGI EKONOMIKA, APIMANTI VERSLO, MODERNIOSIOS PRAMONĖS, INOVACIJŲ, TURIZMO IR TRANSPORTO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRĄ. 1.2.1.1. priemonė. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programos įgyvendinimas ir periodinis jos atnaujinimas. 2 PRIORITETAS. GYVENIMO KOKYBĖ, APIMANTI ŽMOGIŠKuosius IŠTEKLIUS IR VIEŠĄSIAS PASLAUGAS IR VIEŠĄJĄ INFRASTRUKTŪRĄ. 2.5.2.2. priemonė. Naujų inovatyvių vietos gyventojų bendruomenės iniciatyvų, nukreiptų į gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimą, skatinimas. 2.6.1.4. priemonė. Kultūros paveldo išsaugojimas kaimo vietovėse. 2.6.2.2. priemonė. Paslaugų verslų ir kitų ne žemės ūkio verslų plėtra kaimo vietovėse.	I PRIORITETAS. PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS. 1.1. priemonė. Ūkio ir verslo plėtra. II PRIORITETAS. SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS. 2.1. priemonė. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse. 2.2. priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis). 2.3. priemonė. Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas. 2.4. priemonė. Bendradarbiavimas. 2.5. priemonė. NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas.						

		Igyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie Kauno regiono plėtros siekiamų tikslų ir rezultatų.
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	ES Baltijos jūros regiono strategija yra Baltijos jūros regiono valstybių (Švedijos, Danijos, Estijos, Suomijos, Vokietijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos) strateginio planavimo dokumentas (toliau - ESBJRS), kurio tikslas – stiprinti Baltijos jūros regiono valstybių bendradarbiavimą. Strategija turi tris pagrindinius tikslus – apsaugoti jūrą, sujungti regioną ir padidinti gerovę – ir prioritetines sritis. ESBJRS numatyta trys prioritetinės sritys: siekiant stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuotą su Suomija ir Švedija, Lietuva yra atsakinga už bendradarbiavimą bei veiksmų plano sudarymą stiprinant bendrą kaimo plėtros procesą); siekiant pagerinti vidaus ir išorės transporto sąsajas (suderintas su Švedija); siekiant sumažinti tarpvalstybinį nusikalstamumą ir jo daromą žalą (suderintą su Suomija). VVG parengta VPS atitinka tikslą - „Padidinti gerovę“ ir įgyvendinant VPS priemonės bus netiesiogiai prisidedama prie Lietuvos įgyvendinamo Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų plano, kur Lietuvai yra patikėta: 1) stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuojama kartu su Suomija ir Švedija, Lietuva atsakinga už bendro veiksmo „Sustiprinti bendrą kaimo plėtros programų poveikį“ koordinavimą). VPS siejasi su ESBJRS tikslais ir prioritetinėmis sritimis, kadangi tiek ESBJRS, tiek VPS siekia darnaus vystymosi VVG teritorijos vietovėse, gerinant VVG teritorijos gyventojų gyvenimo kokybę, didinant jų užimtumą, kuriant ir plėtojant VVG teritorijos verslų plėtrą, mažinant bedarystę, kuriant naujas darbo vietas. VPS numatyti prioritetai, priemonės atitinka 1-ąją veiksmų plano prioritetinę sritį.
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	VVG teritorijoje yra įsikūrusi žuvininkystės VVG, tačiau patvirtintos žuvininkystės VVG VPS nėra.

8. LEADERmetodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

LEADERmetodo principai

8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Teritorinis principas – vienas svarbiausių LEADER metodo visumą apimančių principų – į vietovę orientuota vietos plėtros strategija. Remiantis į vietovę orientuotu principu, VPS įgyvendinimo vietovė yra nedidelė, vienalytė, socialiai nesusiskaidžiusi teritorija, dažnai siejama bendrų tradicijų, vietos ypatumų, kurioje vyrauja siejantis bendrumo jausmas ar bendri poreikiai ir lūkesčiai. Tokioje teritorijoje lengviau nustatyti vietos pranašumus ir trūkumus, pavojus ir galimybes, vidinį potencialą ir didžiausias tvaraus vystymosi klūtis. VVG rendama VPS siekė išanalizuoti struktūrines vietos plėtros problemas ir galimus šių problemų sprendimo būdus. VVG siekdama kuo plačiau spręsti VVG teritorijos problemas bei nustatyti ilgalaikes teritorijos plėtros tendencijas nuolat konsultavosi bei rinko informaciją iš kaimo bendruomenių bei kitų asociacijų, verslo subjektų ir vietos gyventojų. Iš VVG valdybos narių, VVG narių bei VVG administracijos darbuotojų buvo sudarytos 3 VPS rengimo darbo grupės, kurios susitiko su visų VVG teritorijos kaimiškųjų seniūnijų gyventojais. Susitikimų metu buvo suformuluotos seniūnijų SSGG analizės, išsakytos seniūnijas kamuojančios problemos bei galimi jų sprendimo būdai bei pateikta vietos projektų idėjos. VVG organizavo parengtos VPS pristatymą, kuriame dalyvavo visų seniūnijų atstovai, VVG teritorijos verslininkai bei vietos valdžios atstovai. Jiems buvo pristatyta parengta VPS bei siūlomi VPS prioritetai ir priemonės (2015 m. birželio 26 d. protokolas saugomas VVG būstinėje). VPS darbo grupių rezultatai buvo pristatyti atskirai ir valdžios atstovams. Susitikimo metu VPS prioritetai bei priemonės buvo derinamos su Prienų rajono savivaldybės numatomomis finansuoti priemonėmis. Susitikimo metu taip pat buvo spręsta, kaip bendrai spręsti svarbiausias kaimiškųjų vietovių problemas ir kokius įsipareigojimus turi prisiimti VVG, o kokius Prienų rajono savivaldybė. Vietos valdžios atstovai taip pat dalyvavo susitikimuose su vietos gyventojais, kultūros darbuotojais, jaunimo atstovais bei ūkininkais. VPS rengimo metu VVG aktyviai bendravo ir diskutavo elektroninės komunikacijos priemonėmis su vietos valdžios bei verslo atstovais, VVG nariais ir VVG valdybos nariais. VPS rengimo rezultatai, finansavimo prioritetai ir priemonės buvo pristatytos Kauno regiono plėtros tarybai. Pagrindinė VVG ir vietos bendruomenių diskusijos tema būdavo – kaip įgyvendinant VPS galima būtų sustiprinti krašto konkurencingumą bei spręsti socialines problemas. Susitikimų metu buvo išsamiai aptartos VVG teritorijos plėtros galimybės, jaunimo įtraukimas į strateginių sprendimų priėmimą bei aktyvų socialinį gyvenimą. Atlikus teritorijos analizę VVG nustatė svarbiausius jos vientisumą pagrindžiančius bruožus: • VVG teritorija sutampa su savivaldybės administracine teritorija (išskirtas tik Prienų miestas); • Ekonominės ir socialinės paslaugos yra teikiamos rajono lygmenyje; • Bendra VVG teritorijos infrastruktūra; • VVG atstovauja juridinius ir fizinius asmenis, registruotus Prienų rajone. Visą informaciją apie VPS rengimą VVG stengėsi pateikti kuo platesniam

	žmonių skaičiumi. Visa informacija buvo viešinama VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, apie daugelį susitikimų VPS rengimo laikotarpiu buvo rašoma vietinėje spaudoje bei savivaldybės internetiniame puslapyje – www.prienai.lt. Taip pat informacija apie susitikimus buvo siunčiama visiems VVG nariams, seniūnijos darbuotojams, biudžetinėms įstaigoms ir asociacijoms elektroniniu paštu.
8.1.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS yra numatyta skatinti vietos gyventojų socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą VVG vientisoje teritorijoje, efektyviai panaudojant teritorijos geografinius, ekonominius, socialinius resursus. VPS numatyti prioritetai ir priemonės užtikrins pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios bendradarbiavimą ir socialinę partnerystę bei leis kuo efektyviau panaudoti turimus VVG teritorijos išteklius. Visą VPS laikotarpį bus laikomasi teritorinio principo, skatinant teikti tuos projektus, kurie išspręstų konkrečių vietovių problemas. Kadangi Prienų rajono savivaldybės 2011 – 2019 m. strateginiame planepagrindinis dėmesys skirtas turizmo plėtrai, VVG skatins seniūnijas, turinčias priėjimus prie Nemuno ar kitų vandens telkinių, taip pat seniūnijas, turinčias įvairių turistų lankomų vietų, aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime bei įgyvendinamų projektų pagalba pritraukti dar daugiau turistų į Prienų rajoną. Prienų rajono seniūnijos pasižymi savo geografiniu, kultūriniu išskirtinumu, todėl įgyvendinant VPS bus stengiamasi išnaudoti tų teritorijų išskirtinumus, kad jais galėtų naudotis ne tik vietos gyventojai, bet ir turistai iš kitų Lietuvos miestų bei užsienio valstybių. Kiekviena rajono seniūnija savo teritorijoje turi lankytinų vietų, kultūros paveldo objektų, išskirtinių verslų, todėl prieš kiekvieną kvietimą teikti vietos projektų paraišką bus rengiami susitikimai, mokymai su vietos gyventojais ir verslininkais, kadišryškinti teritorijų pranašumus ir paskatinti imtis įgyvendinti tuos projektus, kurie prisidėtų prie tos vietovės augimo. VPS pagrindinė kryptis yra ūkio ir verslo plėtra, todėl VVG organizuos mokymus bei įvairius susitikimus, pirmiausia, su tų vietovių gyventojais, kuriose didžiausias nedarbo lygis, siekiant šiose vietovėse įkurti daugiau darbo vietų. Taip pat verslininkai ir toliau bus skatinami vystyti savo verslus bei pasinaudojant VPS lėšomis, praplėsti veiklos sritis. VPS priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ įgyvendinimas parodys, kaip galima turimus išteklius panaudoti kuo racionalesniais būdais, kad verslas kurtųsi bei plėstųsi. VPS priemonė „Bendradarbiavimas“ užtikrins VVG teritorijos įmonių efektyvesnę ir glaudesnę bendradarbiavimą su kaimo bendruomenėmis bei vietos gyventojais, siekiant pelningai realizuoti vietos produkciją bei sukurti vietovei kuo didesnę pridėtinę vertę. Į VVG teritorijos pridėtinės vertės kūrimo procesą VVG stengsis įtraukti kuo daugiau vietos gyventojų, siekiant kuo daugiau ir efektyviau panaudoti jų ekonominės veiklos galimybes bei turimus išteklius. Taip pat VVG organizuojamų konferencijų ir kitų informacinių renginių pagalba kaimo bendruomenės, kitos NVO bei verslininkai galės bendrauti bei bendradarbiauti.
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	principo laikymasis rengiant VPS: VPSyra parengta vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“. Nuo pat VPSrengimo pradžios (2014 m. kovo mėn.) nuolat buvo bendradarbiaujama ir konsultuojamasi su rajono bendruomeninėmis organizacijomis, pilietinės visuomenės,

	verslo ir valdžios atstovais. Jie ne tik teikė informaciją, reikalingą vietovės situacijos ir gyventojų poreikių analizei atlikti, bet ir išsakė savo nuomonę dėl VPS prioritetinių sričių, priemonių bei finansavimo plano. Bendruomeninių organizacijų atstovai, rajono verslininkai ir pilietinės visuomenės atstovai aktyviai dalyvavo 2014 m. kovo 18–25 d. VVG organizuojuose mokymuose. Mokymai vyko visose 9 seniūnijose. Juose dalyvavo 296 VVG teritorijos gyventojai ir verslo atstovai (mokymų metodinė medžiaga ir dalyvių sąrašai saugomi VVG būstinėje). VVG teritorijos poreikiams iširti, teikti projektų idėjas taip pat buvo organizuojami susitikimai su gyventojais (atskirai buvo organizuojami susitikimai su jaunimo, moterų, verslininkų bei pilietinės visuomenės grupėmis) (sąrašai ir protokolai saugomi VVG būstinėje). Tokių susitikimų metu buvo aprašytos seniūnijos teritorijoje veikiančios organizacijos bei jų interesai, aptartos galimų projektų idėjos. VPS rengimo procesas truko nuo 2014 m. kovo mėn. iki 2015 m. rugpjūčio mėn. Labai didelės pagalbos rengiant VPS buvo sulaukta iš rajono valdžios atstovų. 2015 m. sausio mėn. vyko susitikimai su Prienų rajono savivaldybės visų skyrių vedėjais. Susitikimų metu buvo analizuojama situacija švietimo, kultūros, sporto, žemės ūkio, investicijų, statybos ir ekonominės plėtros, aplinkos apsaugos, socialinės paramos, visuomeninės sveikatos srityse. Taip pat buvo organizuojami susitikimai su Prienų rajono Pirminės sveikatos priežiūros centru, Prienų ligoninės, Prienų krašto muziejaus, Prienų kultūros ir laisvalaikio centro, Prienų rajono policijos komisariato, Prienų priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos atstovais. Vietos valdžios atstovai padėjo suderinti rajono ir VVG rengiamos VPS nuostatas, kas padėjo išvengti dubliavimosi tarp šių dokumentų. Taip pat visos VPS kryptys buvo suderintos ir su kitais savivaldybės strateginio planavimo dokumentais. Prienų rajono savivaldybės administracijos visų skyrių vedėjai susistemino daugelį jiems prieinamų statistinių duomenų, visą strategijos rengimo laikotarpį nuolat teikė visą reikalingą informaciją. Vietos valdžios atstovai ne tik betarpiškai dalyvavo, rengiant VPS, bet ir įsipareigojo padėti ją įgyvendinti. 2015 m. I ketv. VVG rinko duomenis apie gyventojų pasiskirstymą VVG teritorijoje, jų socialinę padėtį. Prie duomenų rinkimo labai prisidėjo seniūnijų specialistai, kurie labai tiksliai ir operatyviai suteikė visą reikalingą informaciją. 2015 m. liepos 29 d. vyko susitikimas su Prienų rajono kaimiškųjų vietovių verslininkais ir norinčiais kurti verslą asmenimis. Susitikimo metu aptarti pagrindiniai VPS prioritetai, priemonės bei veiklos sritys. Išsakyti verslininkų pageidavimai dėl paramos dydžio bei kvietimų datų (susirinkimo protokolas ir dalyvių sąrašas saugomi VVG būstinėje). VPS rengimas buvo organizuojamas labai atsakingai, laikantis visų LEADER programos keliamų metodinių reikalavimų. Galutiniu VPS rengimo etapu didžiausia atsakomybė teko VVG valdybai, kuri priėmė galutinius ir svarbiausius sprendimus dėl VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių, turimų pasiekti rodiklių, įgyvendinimo bei finansinio plano. VVG valdyba priėmė sprendimus tik labai atidžiai išanalizavusi ir „pasvėrusi“ gyventojų pageidavimus, išanalizavusi bendrą rajono situaciją bei įvertinusi rajono ilgalaikes perspektyvas.
8.2.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: [gyvendinant VPS iniciatyvos „iš apačios į viršų“ taikymas suteikia vietos organizacijoms ir gyventojams galimybę dalyvauti, formuojant ir įgyvendinant vietos politiką, dalyvauti priimant sprendimus, tiesiogiai lemiančius jų gyvenimo gerovę,

	patiems inicijuoti permainas kaimo vietovėse ir aktyviai jas įgyvendinti. Principu „iš apačios į viršų“ paremta kaimo gerovės kėlimo arba plėtros strategija geriau atspindi realią kaimo padėtį ir lūkesčius, ji tampa labiau priimtina ir suprantama kaimo gyventojams. VVG VPS įgyvendinimo pradžioje kiekvienoje seniūnijoje organizuos susitikimus su vietos gyventojais, kad pristatyti VPS prioritetus, priemones, veiklos sritis bei įgyvendinimo etapus. Taip pat bus organizuojami informaciniai renginiai jaunimui, verslo atstovams, siekiant kuo aktyvesnio šių tikslinių grupių dalyvavimo VPS įgyvendinime. VVG sieks kad kuo platesnę visuomenės dalį pasiektų informacija apie VPS įgyvendinimo procesus. VVG dalyvaus ir pati inicijuos susitikimus su NVO, Darbo birža, vietos valdžios atstovais, verslo atstovais bei kita pilietine visuomene. Rengiant kvietimų teikti vietos projektus dokumentaciją apie tai iš anksto bus skelbiama VVG internetiniame puslapyje – www.prienuvvg.lt, taip pat siunčiant informaciją turimais elektroninio pašto adresais. Kiekvienam vietos paraiškų teikimo kvietimui VVG organizuos mokymus, konsultacijas potencialiems paraiškų teikėjams, pagrindiniais paraiškų pildymo, dokumentų rengimo klausimais visoje VVG teritorijoje, kad visi galimi pareiškėjai turėtų vienodas galimybes išgirsti visą reikiamą informaciją. Projektų įgyvendinimo metu VVG organizuos mokymus mokėjimo prašymų, ataskaitų pildymo, viešųjų pirkimų vykdymo ir kitomis aktualiomis temomis. Skirstant paramos lėšas bei tvirtinant atskirų projektų finansavimą, bus organizuojami Projekto atrankų komiteto posėdžiai, kuriuose be valdybos narių bus kviečiami dalyvauti Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA) atstovai, Vietos projektų pareiškėjai. Kiekvieno posėdžio medžiaga bus viešinama VVG internetiniame puslapyje. Visą informaciją apie vyksiančius, įvykusius renginius bei bendradarbiavimą tarp partnerių VVG skelbs VVG tinklalapyje www.prienuvvg.lt, Prienų r. savivaldybės tinklalapyje www.prienai.lt, rajoninėje spaudoje bei socialiniuose tinkluose. Taip pat visą dominančią informaciją apie ES paramą LEADER veiklai suinteresuoti asmenys galės gauti atvykę į VVG būstinę, paskambinę telefonu arba atsuntę užklausą elektroniniu paštu. Visą VPS įgyvendinimo laikotarpį VVG nuolatos organizuos konferencijas bei kitus informacinius renginius apie VPS įgyvendinimo rezultatus, sekančių etapų finansavimo galimybes. Į tokius renginius bus kviečiami Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM), NMA, vietos valdžios, verslo, pilietinės visuomenės atstovai. VVG teritorijos aktyvinimo veiklos bus organizuojamos, atsižvelgiant į potencialių pareiškėjų poreikius bei jiems aktualią informaciją. Pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai bus nuolatos kviečiami išreikšti savo nuomonę dėl aktualių finansavimo formų. Vietos gyventojų, verslo atstovų, jaunimo organizacijų aktyvinimo darbą, įgyvendinant VPS, koordinuos VVG administracijoje dirbantis viešųjų ryšių specialistas. Įgyvendinant VPS teikti paraiškas vietos projektams VVG kvies vietos NVO, verslo ir asociacijų atstovus, jaunimo organizacijas, kaimo bendruomenes, savivaldybės administraciją ir kitas bendruomenines organizacijas. Visų sektorių dalyvavimas projektinėje veikloje skatins tarpusavio bendradarbiavimo ryšius ir suteiks daugiau galimybių spręsti tikslines rajono problemas.
8.3.	Partnerystės principas:

8.3.1. principo laikymasis rengiant VPS:

Vienas pagrindinių VVG tikslų rengiant VPS buvo suburti išvien dirbti bei siekti bendrų tikslų pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus. Ši partnerystė vykdoma nuo pat VVG įsteigimo pradžios. 2007 m. pirmą kartą išrinktą VVG valdybą sudarė 71,42 proc. socialiniai ir ekonominiai partneriai, 14,29 proc.– verslo atstovai ir 14,29 proc.– vietos valdžios atstovai.

Nuo pat 2007 m. VVG partnerystės principą sėkmingai pavyko įgyvendinti, nes tiek savivaldybės, tiek VVG, tiek verslo atstovus vienija bendras tikslas – patenkinti piliečių poreikius ir padėti jiems spręsti opias VVG teritorijos problemas. Pagrindinės savivaldybės ir VVG bendradarbiavimo sritys yra: VVG teritorijos infrastruktūros gerinimas, žmonių socialinių paslaugų, sveikatos apsaugos, socialinių problemų sprendimas, socialinės atskirties mažinimas, suaugusių mokymas ir švietimas, kultūra ir menas, ekologija ir gamtos apsauga, sportas ir turizmas. Visų minėtų sričių veikla yra derinama su minėtais partneriais.

Šiandien iš VVG narių kaimo žmonės tikisi ir reikalauja gebėjimo kokybiškai dirbti ir įvykdyti užsibrėžtus tikslus. Siekdama įgyvendinti numatytus tikslus, VVG sėkmingai plėtoja partnerystės ryšius.

Visą VPS rengimo laikotarpį buvo nuolatos konsultuojamasi su visų sektorių atstovais. VVG nariai ir valdymo organo nariai atstovauja pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios atstovus, tačiau visuose lygmenyse daugiausia atstovaujama pilietinės visuomenės atstovų.

VVG jau daugelį metų aktyviai bendradarbiauja su Prienų rajono savivaldybės bendruomenių asociacija, jungiančia 35 rajone veikiančias bendruomenes. 2014–2015 m. buvo įgyvendintas bendras teritorinis projektas, kurio metu bendruomenių asociacijos atstovai prie projekto įgyvendinimo prisidėjo daugiau nei 5 tūkst. eurų savanorišku darbu. Bendruomenių asociacija labai prisidėjo ir prie 2014 m. gruodžio 18 d. organizuotos konferencijos „Partnerystės nauda įgyvendinant LEADER metodo programą“. Šios konferencijos metu buvo pristatyti bei aptarti Prienų rajono 2009–2014 m. vietos plėtros strategijos rezultatai, pristatyti VPS surinkti VVG teritorijos gyventojų poreikiai bei naujausios VPS gairės. Konferencijoje dalyvavo 50 rajono bendruomenių atstovų. Apie konferenciją rašyta vietinėje spaudoje (Laikraščio „Gyvenimas“ straipsnis „Partnerystės nauda – ne tik įsisavintos lėšos“. Straipsnis saugomas VVG būstinėje). Siekiant ilgalaikės partnerystės, 2015 m. gegužės 29 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis.

Kadangi Prienų rajonas yra ūkininkų kraštas, VPS rengime aktyviai dalyvavimo ir rajono ūkininkai. Siekiant ir toliau tęsti bendradarbiavimą, 2015 m. vasario 12 d. buvo pasirašyta ilgalaikio bendradarbiavimo sutartis su Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmais (sutartis saugoma VVG būstinėje). Siekiant sustiprinti bendradarbiavimą su moterimis ūkininkėmis, VVG iniciatyva 2015 m. balandžio 2 d. suorganizuotas susitikimas su Lietuvos ūkininkų draugijos Prienų skyriaus narėmis. Susitikimo metu ieškota galimybių kaimo moterų verslo kūrimui bei plėtrai, pamirštų tradicijų gaivinimui, siekiant išsaugoti VVG teritorijos savitumą. 2015 m. gegužės 20 d. VVG atstovai dalyvavo Prienų ūkininkų sąjungos organizuotame susitikime, kuriame buvo aptartos 2014–2020 m. ES projektų finansavimo perspektyvos. Apie susitikimą rašyta vietinėje spaudoje (Laikraščio „Gyvenimas“ straipsnis „Ūkininkai vieni iš kitų mokosi verslumo abėcėlės“. Straipsnis saugomas VVG būstinėje).

Siekiant tolimesnio bendradarbiavimo su Kauno teritorinės darbo biržos Prienų skyriumi 2015 m. kovo 5 d. buvo atnaujinta bendradarbiavimo sutartis (sutartis saugoma

	VVG būstinėje). 2014 m. spalio 9 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Prienų krašto muziejumi, siekiant ateityje vykdyti bendrus socialinius projektus bei aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime (sutartis saugoma VVG būstinėje). Kadangi Prienų rajone veikia keletas jaunimo organizacijų, jų atstovai buvo nuolat kviečiami į susitikimus rengiant VPS. 2014 m. gruodžio 14 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su viena aktyviausių rajone veikiančių jaunimo organizacijų – asociacija „Cukraus pudra“ (sutartis saugoma VVG būstinėje). 2015 m. liepos 8 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Balbieriškio badmintono klubo „Svajonė“ jaunimu (sutartis saugoma VVG būstinėje). 2015 m. liepos 9 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su pasaulyje savo sportiniais rezultatais garsėjančiu Orientavimosi sporto klubu „Šilas“ (sutartis saugoma VVG būstinėje). Siekiant įtraukti neįgaliuosius į VPS rengimą, o vėliau ir į įgyvendinimą, glaudžiai bendradarbiauta su Jiezno žmonių su negalia sąjunga bei 2015 m. liepos 10 d. pasirašyta ilgalaikio bendradarbiavimo sutartis (sutartis saugoma VVG būstinėje). Siekiant kuo efektyvesnio bendradarbiavimo tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovų, visa informacija apie VPS strategijos rengimą, vykdomus mokymus ir susitikimus buvo nuolatos viešinama VVG, Prienų rajono savivaldybės bei seniūnijų internetiniame puslapyje.
8.3.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS VVG skatins partnerystę tarp pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios atstovų. Bus skatinamas jaunimo organizacijų dalyvavimas inicijuojant, o vėliau ir įgyvendinant vietos projektus. VVG stengsis, kad pagrindinis partnerystės principas nebūtų tik įnašo natūra prisidėjimas, o realus bendradarbiavimas tarp skirtingų socialinių partnerių. VPS įgyvendinimo laikotarpiu VVG nuolatos kvies pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus į bendrus informacinius renginius, diskusijas, mokymus, kurių metu bus stiprinamas bendradarbiavimas, ugdoma visapusiška partnerystė, kuriant darbo vietas bei vystant socialinius verslus, kurie yra labai reikalingi kaimiškose vietovėse. Vienas iš svarbiausių partnerių VPS įgyvendinime taps Prienų rajono savivaldybės bendruomenių asociacija. VVG stengsis, kad ir ateityje būtų organizuojami bendri renginiai, vykdomi bendri projektai. VPS įgyvendinimo laikotarpiu taip pat bus aktyviai bendradarbiaujama su ūkininkais, bus siekiama įgyvendinti bendrus projektus bei renginius. Į bendrus projektus bei renginius bus stengiamasi įtraukti ir Lietuvos ūkininkų draugijos Prienų skyriaus nares. Siekdama turėti visą informaciją apie Prienų rajone esančias problemines teritorijas, bedarbių skaičiaus tendencijas, VVG ir toliau aktyviai bendradarbiaus su Kauno teritorinės darbo biržos Prienų skyriumi. Vykdydama teritorijos gyventojų aktyvinimą, VVG organizuos dalykines išvykas į kitas Lietuvos bei užsienio VVG, kurių metu tiek pilietinės visuomenės, tiek verslo ir vietos valdžios atstovai galės susipažinti su kitų VVG gerąja patirtimi, parsivežti idėjų savo projektams įgyvendinti. VVG nuolatos organizuos bendrus susitikimus su jaunimo organizacijomis, siekiant aptarti galimus teikti projektus, jaunimo poreikius, projektų idėjas bei jų finansavimo galimybes. Esant galimybei bus siekiama teikti bendrus projektus, apjungiančius keletą jaunimo organizacijų, ES finansinei paramai gauti. VPS įgyvendinimo laikotarpiu VVG atstovai aktyviai dalyvaus kaimo

	bendruomenių, jaunimo organizacijų, ūkininkų sąjungos bei kitų organizacijų organizuojamuose renginiuose. VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus siekiama, kad VVG taptų tiltu tarp socialinių partnerių ir vietos valdžios atstovų. Įgyvendinant bendrus projektus, atsiras daugiau bendrų interesų, kartu bus sprendžiamos vietovei aktualios problemos.
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant VPS VVG naudojo novatoriškus bendravimo ir bendradarbiavimo metodus. VPS rengimo metu VVG naudojosi įvairiomis informacinėmis erdvėmis: VVG internetiniu puslapiu – www.prienuvvg.lt, rajoninių krašto laikraščių internetiniais puslapiais – www.kvitrina.lt, www.gyvenimas.info ir kt., socialinio tinko Facebook paskyra – Prienų rajono vietos veiklos grupė, kuriose buvo viešinama visa VPS rengimo informacija. Siekiant kuo plačiau viešinti rengiamą VPS, susitikimai su vietos gyventojais, jaunimo bei verslo atstovais vyko visose seniūnijose. Kiekvieno susitikimo metu buvo pristatomi toje seniūnijoje jau įgyvendinti projektai, skatinama teikti tęstinius projektus. Susitikimų metu buvo išsakyta labai įvairių inovatyvių verslo idėjų, kurios iki šiol nebuvo vystytos kaimiškose vietovėse: audinių pjaustymo paslauga panaudojant lazerius (G. Ačas, Pakuonio sen.), kabineto įrengimas stuburo problemų turintiems vaikams (UAB „Vitutis“, Išlaužo sen.), mobilaus kubilų įsigijimas (Veiverių sen.) laistymo sistemos įrengimas Balbieriškio kapinėse (Prienų rajono savivaldybės administracija), socializacijos centro įkūrimas (Kaimo bendruomenė „Balbieriškis“, Balbieriškio sen.), valgomųjų ledų gamyba (R. Pereckienė, Veiverių sen.). Taip pat tokių renginių metu buvo supažindinama su inovatyvių projektų pavyzdžiais Lietuvoje ir užsienyje. Informacija apie gyventojų poreikius buvo renkama anketinės apklausos būdu, todėl kiekvienas VVG gyventojas turėjo galimybę išreikšti savo nuomonę, nepriklausomai nuo jo lyties, amžiaus bei kitų socialinių skirtumų. 2014 m. rugpjūčio mėn. organizuota 17 žmonių išvyka į Suomiją, kad supažindinti VVG narius su šioje šalyje vykdomais projektais, pasisemti gerosios patirties ir naujovių iš jau įgyvendintų projektų. Rengiant VPS VVG didelį dėmesį skyrė gyventojų gebėjimų ugdymui, įtraukiant juos į jų vietovės studiją, nustatant teritorijos stipriąsias ir silpnąsias puses. VVG sukūrė populiariausiame socialiniame tinkle www.facebook.com paskyrą, siekiant informuoti bei pasidalinti informacija su kuo platesniu asmenų ratu. Paskyroje rajono gyventojai rašė paklausimus bei komentarus, kuriuos įvertinus buvo galima daryti išvadas apie VVG teritorijos gyventojų lūkesčius. 2015 m. II ketv. VVG išleido knygą, kurioje sudėti visi Vietos plėtros 2009–2014 m. strategijos metu įgyvendinti projektai. Taip pat bendro teritorinio projekto „Gamtinio, istorinio, kultūrinio kraštovaizdžio pažinimo skatinimas“ metu išleistas lankstinukas su maršrutu po lankytinas vietas Prienų, Elektrėnų ir Trakų VVG teritorijoje. Taip pat šio projekto lėšomis buvo išleistas filmukas apie šių VVG teritorijas. Teritorinio projekto „Nemuno senvagės kultūrinės – turistinės zonos plėtra“ metu buvo išleistas unikalus maršrutas Nemuno upe, kuriuo plaukiant būtų galima matyti VVG teritoriją iš Nemuno, o ne kaip įprasta – nuo kranto. VPS rengimo metu buvo sudarytos 3 naujos darbo grupės: 1. Koordinavimo, VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės grupė; 2. VVG teritorijos socialinės infrastruktūros, gamtos, kultūros išteklių bei

	teritorijos išskirtinumo, identiteto grupė; 3. VVG teritorijos socialinės, ekonominės situacijos analizės grupė. Naujai sudaromos grupės atliko išsamią informacijos analizę bei sudėliojo svarbiausius VPS akcentus.
8.4.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Inovacijų diegimas ir plėtojimas suteikia galimybę modernizuoti gamybos ir paslaugų tiekimo struktūras, tobulinti produktus bei technologijas, didinti jų kokybę ir konkurencingumą. Dėl šios priežasties, VVG visą VPS įgyvendinimo laikotarpį verslininkus skatins teikti inovatyvius projektus. Kadangi VPS įgyvendinimo taisyklėse pagrindinis dėmesys bus skiriamas verslumo priemonėms, pirmumo kriterijai bus skiriami už inovatyvumą. Taip bus skatinama teikti projektus, kuriais bus skatinamas energijos vartojimo efektyvumas, atsinaujinančių išteklių energijos vartojimas, mokslinių tyrimų naudojimas. VVG taip pat skatins verslo ir švietimo įstaigų bendradarbiavimą. Kaimo bendruomenės ir kitos NVO bus skatinamos teikti socialinių inovacijų projektus, pagal kuriuos bus teikiamos socialinės paslaugos, įdarbinti asmenys iš pažeidžiamų visuomenės grupių. Vėliau tokie projektai galėtų būti plėtojami ir taikomi platesniu mastu vykdam mainus, bendradarbiaujant ir pasitelkiant tinklų veiklą. VPS įgyvendinimo geroji patirtis, įgyvendinant novatoriškus projektus, viešinant bus pristatoma kaip pavyzdinė. Siekiant į VVG veiklą įtraukti kuo daugiau jaunų žmonių, visa VVG veikla, kvietimų teikti vietos projektų paraiškas datos ir taisyklės bus skelbiamos ne tik VVG internetiniame puslapyje, bet ir socialinio tinklo www.facebook.com paskyroje – Prienų rajono vietos veiklos grupė. Taip pat prieš kiekvieną kvietimą, teikti vietos projektų paraiškas, bus papildomai informuojama, kad pirmumas bus teikiamas novatoriškiems projektams. II prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ įgyvendinimas bus svarbus novatoriškų idėjų skleidimo bei numatomų pareiškėjų aktyvinimo, teikti novatoriškus projektus, garantas. VPS įgyvendinimo metu VVG administracijoje bus nauja pareigybė – viešųjų ryšių specialistas, kuris aktyvins VVG teritorijos gyventojus.
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Integruotas požiūris prasideda tada, kai bendruomenės veikla pradeda nuo vieno arba daugiau klausimų, temų, problemų arba tikslinių grupių – tai suvienija bendruomenę ir kartu padeda suvokti platesnį kontekstą, stiprinti išorės ryšius su kitais sektoriais ir subjektais, galinčiais padėti pakeisti padėtį. Bendruomenės turi pasirinkti ir susitelkti į tuos tikslus bei veiksmus, kuriais labiausiai tikėtina galima pasiekti norimų pokyčių. VVG parengta VPS yra daugiasektorinio pobūdžio, sujungia ekonomikos, socialinio, kultūros ir aplinkos sektorių veiklas. Šių sektorių bendradarbiavimas leidžia surasti kokybiškai naujus sprendimus ir kuria naują pridėtinę bendros veiklos vertę. Visus VPS rengimo etapus buvo jaučiama tvirta partnerystė tarp pilietinės visuomenės, vietos verslininkų ir įvairaus lygio valdžios institucijų. VVG organizuotų susitikimų bei kitų renginių metu buvo priimami bendri sprendimai, tinkamai išnaudojamas turimas potencialas bei žinios. VPS rengimo laikotarpiu buvo išsamiai ištirta VVG teritorijos socialinė,

	aplinkosauginė ir ekonominė situacija. Remiantis statistine informacija, VVG teritorijos rodikliai buvo lyginami su šalies vidurkiu. Susitikimų su seniūnijos gyventojais metu gauta informacija apie jų poreikius, konkrečiose vietovėse esančias problemas. Atlikta anketinės apklausos analizė padėjo nustatyti gyventojų poreikius bei atskirų sektorių veiklos vertinimus. Rengiant VPS buvo derinami visų socialinių partnerių poreikiai ir interesai. Dėl šios priežasties VPS numatytas platus įgyvendinamų priemonių pasirinkimas – įtraukti įvairių sektorių (infrastruktūros, kultūros, švietimo, verslo ir kt.) būklę plėtojantys veiksniai. Buvo ieškoma galimybių neapsiriboti VVG strategijai skirtomis lėšomis, o ieškoti kitų projektų finansavimo šaltinių. Visą Vietos plėtros 2009–2014 metų strategijos įgyvendinimo laikotarpį VVG aktyviai bendradarbiavo su Prienų rajono savivaldybės administracija. Šiuo laikotarpiu, derinant VVG ir kitų ES investicinių programų lėšas, suremontuota Veiverių A. Kučingio meno mokykla, Balbieriškio seklyčia su aplink ją esančia viešąja erdve, Ašmintos daugiafunkcinis centras su prie jo įrengta viešąja erdve, Išlaužo pagrindinės mokyklos pastatai, prie jų sutvarkant viešąją erdvę ir atnaujinant sporto aikštyną ir t. t. Rengdama VPS, VVG aktyviai bendradarbiavo su Prienų rajono savivaldybe. VVG atlikusi teritorijos ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę analizę, ir nustačiusi, kad VVG neturės VPS įgyvendinime tokių didelių finansinių išteklių išspręsti esančioms problemoms, didžiąją dalį suformuluotų problemų perdavė Prienų rajono savivaldybei. Aktyviausios kaimo bendruomenės 2013–2015 m. gavo finansavimą pagal ŽŪM skelbiamą konkursą „Nacionalinė parama kaimo bendruomenių veiklai“. Šių lėšų dėka kaimo bendruomenės atnaujino viešąsias erdves prie bendruomenių namų, kuriuos suremontavo iš VPS skirtų lėšų (Veiverių bendruomenės centras, Pakuonio krašto bendruomenė, Žemaitkiemio krašto bendruomenė, Ingavangio bendruomenės centras, Piliakalnio bendruomenės centras). Taip pat įsigijo materialiojo turto, skirto kaimo bendruomeniškumo skatinimui (Prienų rajono Užuguosčio kaimo bendruomenė „Užuguostis“, Išlaužo seniūnijos bendruomenės centras). Taip pat kelios Prienų rajono kaimo bendruomenės 2015 m. gavo paramą Kūno kultūros ir sporto departamento skelbtame konkurse „Sportuojanti bendruomenė“ (Kaimo bendruomenė „Balbieriškis“, Veiverių seniūnijos bendruomenės centras, Želkūnų kaimo bendruomenė, Prienų rajono Užuguosčio kaimo bendruomenė „Užuguostis“). Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizuojamuose projektų finansavimo konkursuose nuolatos aktyviai dalyvauja Veiverių seniūnijos bendruomenės centras. Toks integruotas VVG požiūris į teritorijos plėtrą, įvairių problemų išsprendimą, ieškant įvairių finansavimo šaltinių, gerina kaimiškųjų vietovių gyvenimo kokybę, sustiprina įvairių sektorių bendradarbiavimą, bendrą kaimo plėtros tikslų siekimo.
8.5.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Kaimo plėtra gali būti sėkminga tik laikantis integruoto požiūrio ir teritorinio sprendimo į plėtrą. Ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių problemų sprendimui VPS yra numatyti prioritetai ir priemonės. Visi VPS numatyti prioritetai ir priemonės buvo derinamos su kitomis priemonėmis, kuriomis skatinamas švietimas, ekonominė plėtra, socialinė integracija ir aplinkos apsauga. Mokymų bei įvairių susitikimų metu buvo išsakyta daugybė projekto idėjų, iš kurių dauguma investiciniai projektai. Kadangi VPS įgyvendinimo laikotarpiu pagrindinė lėšų suma bus skiriama verslo plėtrai ir darbo vietų kūrimui, daugelį investicinių projektų įgyvendins Prienų rajono savivaldybė iš kitų ES fondų.

	VPS įgyvendinime numatytos skirtingos ir tuo pačiu papildančios viešojo ir privataus bei nevyriausybinių sektorių iniciatyvos, kurių pagalba bus mažinama VVG teritorijos gyventojų socialinė atskirtis. Didžioji dalis VPS priemonių orientuota į ekonominės veiklos kaimo vietovėse skatinimą, kad būtų stipinamas VVG teritorijos konkurencingumas, efektyvus išteklių panaudojimas. NVO teikiami projektai padės spręsti paslaugų kaimo gyventojams trūkumo problemą bei prisidės prie skurdo mažinimo. Visiems VPS finansuojamiems projektams bus taikomas reikalavimas nepažeisti darniojo vystymosi principo, kad būtų integruotai sprendžiamos ekonominės, socialinės ir aplinkos problemos. VVG dėsi aktyvias priemones, kad būtų tvirta partnerystė tarp vietos piliečių, pilietinės visuomenės, vietos verslininkų ir įvairaus lygio valdžios institucijų. Kadangi norint rasti bendrus sprendimus ir pasiekti priimtinių bei tvirtų rezultatų, reikia derinti bei tinkamai išnaudoti potencialą ir vietines žinias. Visus VPS įgyvendinimo etapus VVG aktyviai bendradarbiaus su Prienų rajono savivaldybe, vietos bendruomenėmis, verslo subjektais, nustatant prioritetų eiliškumą, kvietimų datas. Toks veiksmų derinimas leis pasiekti geresnius rezultatus bei pagerinti VVG teritorijos gyventojų kokybę. Įgyvendinant VPS, kvietimai teikti vietos projektų paraiškas, bus vykdomi kiekvienais metais, atsižvelgiant į logišką išdėstymą laike bei finansinius išteklius, taip derinant ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių problemų sprendimus VVG teritorijoje: <table border="1" data-bbox="296 831 1209 1464"> <tr> <td data-bbox="296 831 459 920">2016 m.</td> <td data-bbox="459 831 1209 920">Kvietimas Nr. 1. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I prioriteto priemones.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="296 920 459 1010">2017 m.</td> <td data-bbox="459 920 1209 1010">Kvietimas Nr. 2. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="296 1010 459 1099">2018 m.</td> <td data-bbox="459 1010 1209 1099">Kvietimas Nr. 3. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="296 1099 459 1189">2019 m.</td> <td data-bbox="459 1099 1209 1189">Kvietimas Nr. 4. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="296 1189 459 1279">2020 m.</td> <td data-bbox="459 1189 1209 1279">Kvietimas Nr. 5. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="296 1279 459 1368">2021 m.</td> <td data-bbox="459 1279 1209 1368">Kvietimas Nr. 6. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="296 1368 459 1458">2022 m.</td> <td data-bbox="459 1368 1209 1458">Kvietimas Nr. 7. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.</td> </tr> </table> VPS įgyvendinimo metu VVG vykdys poreikiais pagrįstą gebėjimų stiprinimo veiklą, stiprins bendradarbiavimą ir skatins inovacijas bei stengsis kuo daugiau į projekto įgyvendinimą įtraukti jaunimo.	2016 m.	Kvietimas Nr. 1. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I prioriteto priemones.	2017 m.	Kvietimas Nr. 2. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.	2018 m.	Kvietimas Nr. 3. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.	2019 m.	Kvietimas Nr. 4. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.	2020 m.	Kvietimas Nr. 5. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.	2021 m.	Kvietimas Nr. 6. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.	2022 m.	Kvietimas Nr. 7. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.
2016 m.	Kvietimas Nr. 1. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I prioriteto priemones.														
2017 m.	Kvietimas Nr. 2. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.														
2018 m.	Kvietimas Nr. 3. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.														
2019 m.	Kvietimas Nr. 4. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS I ir II prioriteto priemones.														
2020 m.	Kvietimas Nr. 5. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.														
2021 m.	Kvietimas Nr. 6. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.														
2022 m.	Kvietimas Nr. 7. teikti vietos projektų paraiškas, pagal VPS II prioriteto priemones.														
8.6.	Tinklaveikosis bendradarbiavimo principas:														
8.6.1.	principo laikymasis rengiant VPS:														

Dalyvavimas VVG tinkle (visuose posėdžiuose dalyvavome kaip dalyviai):   ▪ 2012-02-08 VVG tinklo visuotinis ataskaitinis susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2012-03-15 VVG tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2012-04-13 VVG tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2012-09-19 VVG tinklo visuotinis susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2013-01-09 VVG tinklo tarybos narių susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2013-01-31 LKBS ataskaitinis–rinkiminis susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2013-02-07 VVG tinklo ataskaitinis susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2013-02-14 LKB LEADER komiteto posėdis (dalyvis);   ▪ 2013-02-15 Leader metodo koordinavimo grupės posėdis (dalyvis);   ▪ 2013-02-25 VVG tinklo valdybos posėdis (dalyvis);   ▪ 2013-07-16 ŽŪM – kaimo tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2013-10-15 Išplėstinis VVG tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2014-02-18 VVG tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2014-02-21 LKT tarybos posėdis (dalyvis);   ▪ 2014-09-04 VVG tinklo valdybos posėdis (dalyvis);   ▪ 2015-01-06-07 VVG tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2015-01-14 VVG tinklo ataskaitinis susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2015-01-22 Lietuvos kaimo tinklo posėdis (dalyvis);   ▪ 2015-04-16 VVG tinklo ataskaitinis susirinkimas (dalyvis);   ▪ 2015-05-04 VVG tinklo išplėstinis posėdis (dalyvis).   Teritorinis bendradarbiavimas: ▪ 2012-06-04 Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Elektrėnų savivaldybės VVG (dalyvis);   ▪ 2013-12-31 Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Trakų krašto VVG (iniciatorius);   ▪ Įgyvendintas projektas „Gamtinio, istorinio, kultūrinio kraštovaizdžio pažinimo skatinimas“ kartu su Elektrėnų sav. VVG ir Trakų krašto VVG (dalyvis);   ▪ Įgyvendintas projektas „Nemuno senvagės kultūrinės–turistinės zonos plėtra“ kartu su Kauno r. VVG (dalyvis);   ▪ 2014-11-19 – 2014-11-20 Mokomasis–informacinis renginys Biržų VVG teritorijoje (dalyvis);   ▪ 2014-03-20 informacinis-mokomasis renginys Jonavos r. VVG teritorijoje (dalyvis);   ▪ 2014-03-21 informacinis-mokomasis renginys Ukmergės r. VVG teritorijoje (dalyvis).   Tarptautinis bendradarbiavimas: ▪ 2011-10-03 – 2011-10-06 Tarptautinė konferencija „Gyvenimo kokybės kaimo vietovėse ir ekonomikos įvertinimas, Čekijos patirtis“. (dalyvis);   ▪ 2012-04-10 – 2012-04-14 Tarptautinė konferencija „Kaimo plėtros tendencijos ir perspektyvos, partnerystės ir bendradarbiavimo svarba, stiprinant kaimo vietovių konkurencingumą“ Prancūzijoje (dalyvis);   ▪ 2012-04-17 – 2012-04-18 Tarptautinis dalykinis susitikimas Lenkijoje. (dalyvis)   ▪ 2012-08-08 Tarptautinis seminaras Latvijoje. Organizatorius VVG „SEREIKON“. Susitikimo metu buvo nuspręsta inicijuoti bendrą tarptautinį projektą. Latvijos VVG tapo projekto koordinatoriumi. Be VVG „SEREIKON“ prie projekto rengimo prisidėjo 3 Lietuvos VVG bei dar 3 Latvijos. Vertinant projekto paraišką, Latvijos VVG

	„SEREIKON“ paraiška neatitiko taisyklių reikalavimų ir buvo atmesta. Nesant projekto koordinatoriaus, projekto įgyvendinimas tapo neįmanomas (dalyvis); ▪ 2012-11-13 – 2012-11-15 Tarptautinė konferencija „Socialinis verslas – nauja galimybė kaimui“ (dalyvis); ▪ 2013-08-04 – 2013-09-30 Tarptautinis seminaras „LEADER programa Slovėnijoje ir Vengrijoje: darbo vietų kūrimas, verslumo skatinimas, inovatyvumas“ (dalyvis); ▪ 2013-11-14 – 2013-11-15 tarptautinė konferencija „Sumanūs sprendimai kaimo jaunimui“ (dalyvis); ▪ 2014-08-19 – 2014-08-22 Tarptautinė konferencija „Gerosios patirties sklaida, įgyvendinant Vietos plėtros strategiją“, Ekenas, Suomija (dalyvis); ▪ 2014-10-15 – 2014-10-16 Tarptautinė konferencija–forumas „Leader Lietuvoje 10 metų“ (dalyvis).
8.6.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: 2007–2013m. strategijos įgyvendinimo laikotarpis parodė, kad dalyvavimas VVG tinklo veikloje teikia daug pridėtinės vertės. Naujame laikotarpyje VVG planuoja ne tik - aktyviai dalyvauti VVG tinklo veikloje, bet inicijuoti išplėstinius VVG tinklo posėdžius VVG teritorijoje, pasidalinant gerą patirtimi apie įgyvendinamus projektus. VVG planuoja VVG tinklo pagalba viešinti savo veiklą, kviešti kitų VVG atstovus į savo organizuojamus renginius. VPS rengimo laikotarpiu VVG pasirašė bendradarbiavimo sutartis su Elektrėnų savivaldybės ir Trakų krašto VVG, todėl bus inicijuojamas projekto „Gamtinio, istorinio, kultūrinio kraštovaizdžio pažinimo skatinimas“ tęstinumas, siekiant įtraukti į projekto įgyvendinimą kuo daugiau Lietuvos VVG. VVG sieks, kad toliau būtų tęsiamas su Kauno rajono VVG vykdytas projektas „Nemuno senvagės kultūrinės – turistinės zonos plėtra“, įtraukiant ir kitas respublikos VVG, įsikūrusias prie Nemuno. VVG tęsdama bendradarbiavimą su Kauno regione įsikūrusiomis VVG, organizuos susitikimus – konferencijas, kurių metu bus aptariamos įgyvendintos veiklos, svarstybinos regiono problemos ir jų sprendimo būdai, dalinsimasi sukaupta patirtimi. 2007–2013 m. strategijos įgyvendinimo laikotarpiu VVG iniciatyva buvo pradėtas bendradarbiavimas su Čekijos Opavos VVG, Lenkijos VVG „Barcija“, Latvijos VVG „SEREIKON“, Suomijos Ekeno VVG tarptautinių projektų įgyvendinimo klausimais. Naujame laikotarpyje VVG atnaujins bendradarbiavimą su Latvijos ir Lenkijos VVG, siekiant įgyvendinti tarptautinius projektus. Tuo tikslu pasirašytos bendradarbiavimo sutartys: 2015 m. vasario 10 d. su VVG „SEREIKON“ ir 2015 m. vasario 9 d. Lenkijos VVG „Barcija“. Taip pat VVG sieks bendradarbiauti su kitomis užsienio VVG. VVG teritorijoje bus organizuojami tarptautiniai susitikimai – seminarai su tarptautiniais VVG partneriais.
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	principo laikymasis rengiant VPS: VVG yra asociacija, kurios pagrindinis tikslas – koordinuoti VVG narių veiklą, atstovauti narių interesus, juos ginti ir tenkinti kitus viešuosius interesus. VVG įstatuose nenumatyta jokia ūkinė veikla. Įstatai taip pat reglamentuoja VVG finansinius išteklius, o gauta parama turi būti administruojama pagal reglamentuojančius teisės aktus bei ŽŪM parengtas taisykles. VVG lėšų šaltiniai: ▪ stojamasis bei nario mokestis;

	▪ iš nevyriausybinų organizacijų, fondų, fizinių ir juridinių asmenų, taip pat iš tarptautinių visuomeninių organizacijų, programų bei kitų įstaigų ir organizacijų gautos lėšos; ▪ kredito įstaigų palūkanos už saugomas lėšas; ▪ kitos teisėtai gautos lėšos. Įstatuose taip pat numatyta, kad valstybės valdžios ir valdymo institucijos, savivaldybės gali skirti lėšas VVG tik konkrečioms kaimo plėtros, kultūros, švietimo, sporto, sveikatos ir kitoms socialinėms ar kitokioms tikslinėms programoms įgyvendinti bei kitais įstatymų numatytais atvejais. VVG turtas ir lėšos turi būti naudojamos jos įstatuose numatytiems tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti ir jokia forma negali būti skirstomos VVG nariams. Rengiant VPS buvo surinkti gyventojų, kaimo bendruomenių bei verslininkų poreikiai bei atlikta jų analizė, tačiau VPS lėšomis galimybę įgyvendinti projektus turės tik dalis pareiškėjų. Kadangi didžioji dalis projektų numatyti infrastruktūrai gerinti, kurių nėra galimybės finansuoti VPS lėšomis, VVG, pasinaudodama integruotu vietos plėtros principu, projektus derins su Prienų rajono savivaldybe. 2007–2013 m. laikotarpiu VVG lėšomis buvo įgyvendinti tik infrastruktūriniai projektai, kurių paramos intensyvumas buvo iki 90 proc. Renovuojant pastatus nefinansuojama projekto vertės dalis buvo dengiama įnašu natūra – nekilnojamoju turtu. 2 projektuose prisidėta įnašu natūra – savanorišku darbu, bet tai sudarė labai neženklų įnašo natūra dalį. Viešąsias erdves, sporto aikštynus bei vandentvarkos projektus įgyvendino rajono savivaldybės administracija, prisidėdami prie projekto nuosavomis pinigėmis lėšomis. Nemaža bendruomenių dalis dėl projektinės veiklos gavo paramas ne tik iš VVG, bet ir iš Žemės ūkio, Socialinės apsaugos ir darbo bei Kultūros ministerijų.
8.7.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Atliktos kaimiškųjų vietovių gyventojų, kaimo bendruomenių ir verslo subjektų apklausos rezultatai parodė, kad ir 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu išlieka didelis poreikis infrastruktūriniais projektams. Visus projektų poreikius VVG perdavė Prienų rajono savivaldybės administracijai, kad įtraukti juos į Prienų rajono savivaldybės strateginį plėtros planą. 2011–2019 m. savivaldybės strateginiame plėtros plane yra įtraukta daugelis projektų idėjų, kurias gyventojai išsakė įvairių VVG organizuojamų mokymų, susirinkimų ir kitų renginių metu. Prienų rajono savivaldybė iki 2019 m. planuoja įvairiomis priemonėmis skatinti rajono gyventojų verslumą bei vietos ekonomikos konkurencingumą, skatinti turizmo plėtrą, paremti kaimo bendruomenių iniciatyvas, plėtoti esamą jaunimo užimtumą ir sudaryti sąlygas reikšties naujoms jaunimo užimtumo iniciatyvoms, populiarinti ir skatinti rajono kultūrinį gyvenimą, gerinti aplinkos kokybę. Dėl to svarbiausius rajonui infrastruktūrinius projektus yra įsipareigojusi įgyvendinti savivaldybė iš kitų ES finansuojamų fondų bei savivaldybės biudžeto lėšų. VPS yra numatyta įgyvendinti 2 infrastruktūrinius projektus. Verslo subjektai bei fiziniai asmenys, planuojantys kurti verslus kaimiškose vietovėse, taip pat pateikė projektų idėjų už daugiau nei 3 mln. eurų. 2015 m. liepos 29 d. susitikimo su verslininkais metu buvo siūlyta, kad VPS I prioritetui „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ bus įgyvendinamos priemonės: ➤ Ūkio ir verslo plėtrai „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“; ➤ Ūkio ir verslo plėtrai „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“;

	VPS privatiems verslo projektams bus skiriama daugiau nei 75 proc. vietos projektams įgyvendinti skirtų paramos lėšų. Esant paramos intensyvumui 50 proc., likusią dalį projekto vertės finansuos privatūs pareiškėjai. VPS įgyvendinimo laikotarpiu bendruomenių socialiniam verslui bei „minkštiesiems“ projektams numatytas intensyvumas 80 proc. Likusią lėšų dalį finansuos pareiškėjai – jie galės prisidėti įnašu natūra (savanorišku darbu) arba piniginiu įnašu. VPS įgyvendinimo metu VVG įsipareigoja, kad bus sukurtos 26 darbo vietos. Visą VPS įgyvendinimą VVG skatins vietos gyventojus bei juridinius vienetus vienyti turimus išteklius. VPS II prioritete „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ numatyta priemonė „Bendradarbiavimas“. Taip pat VVG projektams, kuriuos įgyvendins kelios organizacijos teiks pirmumo balus. Įgyvendinant vietos projektus taip pat bus skatinama geriau panaudoti savanoriškos veiklos potencialą, taip mažinant projekto administracinius kaštus. VVG siekdama kokybiškai įgyvendinti VPS, nuolatos aktyviai bendradarbiaus su projektų partneriais, padės aiškiai suformuoti galimas socialines problemas, kurias bus galima išspręsti projektų pagalba bei konsultuos visais vietos projektų rengimo ir įgyvendinimo klausimais taip užtikrindama bendrą užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimą. Visą šią veiklą vykdys VVG administracijoje dirbantis viešųjų ryšių specialistas. VVG kaip asociacija ieškos galimybių teikti paraiškas į kitus ES fondus ir programas: Europos socialinį fondą, Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos NVO fondą, „Erasmus+“ ir pan. Visą informaciją, susijusią su įvairias ES fondais bei jų finansavimo šaltiniais VVG viešins savo internetiniame puslapyje - www.prienuvvg.lt bei socialinio tinklo Facebook paskyroje – Prienų rajono vietos veiklos grupė.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Jauni žmonės sudaro 30 proc. visų VVG teritorijos darbingo amžiaus gyventojų. VVG teritorijoje veikia kelios nevyriausybines jaunimo organizacijos, įvairūs sporto klubai. Prienų rajono savivaldybėje yra sukurta Jaunimo reikalų taryba, yra sudarytas Jaunimo problemų sprendimo Prienų rajono savivaldybėje 2013–2018 m. planas, skirtas savivaldybės valdžios, verslo ir visuomenės atstovams, formuojantiems jaunimo politiką. Pagal šio plano prioritetingas sritis buvo formuojamos ir pagrindinės darbo su jaunimu kryptys. Visuose VPS rengimo etapuose buvo kviečiami jauni žmonės aktyviai reikšti savo nuomonę, nustatant jų poreikius ir prioritetus bei juos įtraukiant į VPS. Keturiose VVG teritorijos seniūnijose VVG organizavo tikslinius susitikimus su kaimuose gyvenančiais jaunais žmonėmis: 2015 m. balandžio 6 d. VVG organizavo susitikimą su Balbieriškio seniūnijos jaunais žmonėmis, 2015 m. balandžio 7 d. – su Veiverių seniūnijos jaunais žmonėmis, 2015 m. balandžio 8 d. – su Jiezno seniūnijos jaunais žmonėmis ir 2015 m. balandžio 9 d. – su Išlaužo seniūnijos jaunais žmonėmis. Šiuose susitikimuose dalyvavo 72 kaimiškųjų vietovių jauni žmonės: 57 jauni žmonės 14 – 29 metų ir 15 jaunų žmonių 30 – 40 metų. Šių susitikimų metu VVG atstovai pristatė 2014–2020 m. laikotarpio ES programų gaires, rengiamos VPS galimus pasirinkti prioritetus bei priemones. Susitikimų metu dalintasi informacija ir konkrečiais pavyzdžiais apie jaunimo organizacijų vykdytus projektus kitose Lietuvos ir užsienio VVG (susitikimų protokolai ir dalyvių sąrašai saugomi VVG būstinėje). Šių susitikimų

	metu jaunimas išsakė savo poreikius, kurie buvo įtraukti į VPS prioritetus. Vykdam anketinę apklausą, jauni žmonės taip pat išsakė savo nuomones kaip jie vertina dabartinę VVG teritoriją, opiausias jaunų žmonių problemas bei pagrindinius poreikius. Įvairių susitikimų metu VVG taip pat kvietė jaunus žmones kartu su kitais VVG teritorijos gyventojais aktyviai reikšti savo nuomonę, analizuojant VVG teritorijos išteklius, krašto stiprybes ir silpnybes bei numatyti siektinus pokyčius iki 2023 m. Nustatant VPS prioritetus ir priemones VVG jaunų žmonių poreikius horizontaliai išdėstė visuose prioritetuose ir priemonėse, teikiant jauniems žmonėms pirmumo prioritetą. Visą VPS rengimo laikotarpį, VVG nuolatos dalyvavo jaunimui skirtuose renginiuose, kuriuos organizavo Prienų rajono kultūros ir laisvalaikio centras, bendrojo ugdymo mokyklos, Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras, kad kuo išsamiau galėtų pristatyti 2014–2020 m. naująjį programavimo laikotarpį. Jaunimui aktualios problemos bei jų sprendimo būdai buvo aptarinėjami ir susitikimuose su kaimo bendruomenėmis, verslo bei vietos valdžios atstovais. VVG iniciatyva 2015 m. vasario 19 d. buvo suorganizuota apskritojo stalo diskusija su Kauno teritorinės darbo biržos Prienų skyriaus, Prienų rajono savivaldybės administracijos, Prienų rajono veikiančių jaunimo organizacijų lyderiais, aktyviausių rajono bendruomenių pirmininkais bei Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų Prienų atstovybės nariais dėl jaunimo politikos formavimo Prienų rajone. Diskusijos metu buvo aptartos pagrindinių atviro darbo su jaunimu institucinių formų – atvirų jaunimo centrų bei atvirų jaunimo erdvių – atsiradimo Prienų rajone galimybės. 2015 m. gegužės 22 d. VVG kartu su Išlaužo seniūnijos verslininkais, mokytojais, moksleiviais, Kauno ir Alytaus profesinio rengimo centrų, rajono savivaldybės bei darbo biržos atstovais dalyvavimo Prienų r. Išlaužo pagrindinės mokyklos organizuojamoje konferencijoje „Verslai, jaunimas ir perspektyvos“, kurios metu išsamiai buvo supažindinta su VVG naujai rengiama VPS, kviečiama diskutuoti dėl galimų VPS prioritetinių sričių bei galimybių į VPS įgyvendinimą įtraukti jaunimą bei verslininkus. Konferencijos metu moksleiviai aktyviai dalyvavo darbo grupėse, formuojant Išlaužo seniūnijos jaunimo politikos gaires. Apie konferenciją buvo rašoma vietinėje spaudoje (Laikraščio „Gyvenimas“ straipsnis „Verslai, jaunimas, perspektyvos“. Straipsnis saugomas VVG būstinėje).
8.8.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Siekdama aktyviai įtraukti jaunus žmones į VPS įgyvendinimą, VVG nuolat bendraus ir bendradarbiaus su jaunimo organizacijomis, mokyklomis, įvairiais jaunimo sporto klubais, jaunais verslininkais ir kitu aktyviu jaunimu, kurių amžius nuo 14 iki 40 metų. Jaunimo iniciatyvų skatinimas, galimybių jaunimo NVO projektams įgyvendinti sudarymas yra vienas svarbiausių VPS prioritetų. Didelis dėmesys VPS įgyvendinimo metu bus skiriamas jaunų žmonių verslumui ir užimtumui didinti, sudarant palankias sąlygas kurti arba plėtoti nuosavą verslą. 2015 m. rugpjūčio 24 d. naujai išrinktoje VVG valdyboje jaunimą atstovauja 5 žmonės: 3 valdybos nariai iki nuo 30 iki 40 metų 2 valdybos nariai yra iki 29 metų. VVG per visą VPS įgyvendinimo laikotarpį laikysis principo, kad ne mažiau 35 proc. VVG valdybos narių būtų iki 40 metų. Šiuo metu tarp VVG narių yra 3 jaunimo organizacijos, 4 jauni verslininkai, 1 jaunas vietos valdžios atstovas. Taip pat nemažai kaimo bendruomenių narių sudaro jauni žmonės, kurie bus skatinami aktyviai dalyvauti VPS

	įgyvendinime. Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, VVG pirmumą teiks jaunimo organizacijoms, jauniems verslininkams bei jauniems asmenims nuo 18 iki 40 metų, ketinantiems projekto lėšomis kurti darbo vietas. Aiškūs jaunimo pirmumo prioritetai bei balai bus išskiriami specialiosiose taisyklėse. Taip pat, prieš paskelbiant kvietimus teikti vietos projektų paraiškas, VVG organizuos mokymus – konsultacijas, kuriuose aktyviai kvies dalyvauti jaunus žmones. Visa viešinio informacija bus talpinama ir socialiniuose tinkluose, kuriuose aktyviai lankosi jauni žmonės. Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bei vykdant VPS stebėseną, bus prašoma jaunimo organizacijų prisidėti savo pagalba. Po projektų įgyvendinimo bus kviečiami jaunimo atstovai išsakyti projekto trūkumus bei privalumus, teikti pasiūlymus ateityje vykstantiems projektams. Taip pat jaunimo atstovai, matydami projekto naudą, atsirandančias galimybes naujoms veikloms, bus motyvuojami ir patys imtis iniciatyvos siekti dar geresnių rezultatų. Jaunų žmonių įgyvendinti projektai bus viešiniami visoms rajone veikiančioms jaunimo organizacijoms, kad geri pavyzdžiai būtų „užkrečiami“. Jaunimo organizacijų atstovai ir jauni asmenys bus nuolatos įtraukiami į VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas. Jie bus kviečiami dalyvauti seminaruose, mokymuose, įvairiose konferencijose tiek Lietuvoje, tiek užsienio valstybėse, kad galėtų kuo daugiau įgauti patirties, išgirsti gerų pavyzdžių bei sėkmingai viską pritaikytų savo organizacijose ar versluose.
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi rengiant VPS: Prienų rajono kraštas, kaip ir daugelis kitų Lietuvos rajonų, įdomus savo istorija kultūriniais, istoriniais ir gamtos paminklais, kraštovaizdžiu. Daugelyje rajono seniūnijų yra patrauklių turizmui ir poilsiui lankytinų objektų: rekreacinių vietovių, istorijos, architektūros, gamtos paminklų. Rajone veikia 4 kultūros centrai: Stakliškių, Jiezno, Balbieriškio ir Veiverių seniūnijose. Kultūros ir laisvalaikio centras taip pat veikia Prienų mieste. VPS rengimo laikotarpiu VVG organizavo susitikimus su kultūros centrų ir bibliotekų darbuotojais, kad identifikuoti pagrindines problemas ir jų sprendimo būdus, nustatyti svarbiausius poreikius, užtikrinančius efektyvią rajono kultūros plėtrą (2015 05 08 VVG organizavo susitikimą Jiezno kultūros ir laisvalaikio centre, 2015 05 12 – Stakliškių kultūros ir laisvalaikio centre, 2015 05 14 – Veiverių kultūros ir laisvalaikio centre, 2015 05 18 – Balbieriškio kultūros ir laisvalaikio centre (dalyvių sąrašai ir protokolai saugomi VVG būstinėje)). Susitikimų metu išryškėjo aktualiausios kultūros centrų problemos: 1. Pusės kultūros centrų pastatai yra avarinės būklės, patalpos netinkamos efektyviai veiklai vykdyti (2007–2013 m. laikotarpiu iš VVG finansavimą gavo tik Jiezno kultūros ir laisvalaikio centras, Balbieriškyje iš kitų KPP lėšų buvo pastatytas naujas pastatas); 2. Modernios kompiuterinės, skaitmeninės, garso įrangos, muzikos instrumentų bei kitų įrenginių trūkumas; 3. Labai nedidelis finansavimas. Trūksta lėšų renginiams organizuoti (nuolatos reikia ieškoti rėmėjų), nėra specialistų, galinčių vesti įvairius užsiėmimus. Daug klausimų apie kultūros centrų bei bibliotekų veiklą buvo pateikta anketose, kurios buvo platinamos seniūnijose. Atlikus anketos duomenų analizę, galima teikti, kad kaimo žmonių nuomone, kultūros centruose trūksta kvalifikuotų specialistų, galinčių

	savo veikla suaktyvinti kaimo gyventojus. Taip pat didelė problema yra trumpas kultūros centų darbo laikas, nėra galimybės atvežti žmones iš atokesnių kaimų. Prienų rajono savivaldybės administracijos specialistai taip pat išsakė panašias problemas, trukdančias rajono augimui. Dėl turizmo sektorių plėtojančių, visuomenę informuojančių įstaigų stokos rajonas pritraukia per mažai turistų, silpnai išnaudojamas kultūrinis potencialas. Rajone veiktosnevykdo Turizmo informacijos centras (TIC), nėra įkurto atskiro informacinio portalo, visos viešinio funkcijos perduotos rajono savivaldybės skyriui: Prienų rajone už turizmoviešinio, propagavimą, informacijos rinkimą atsakingas Prienų rajono savivaldybės administracijos švietimo, kultūros ir sporto skyrius bei Prienų laisvalaikio ir kultūroscentras, kuris taip pat suteikia informaciją apie lankytinas rajono vietas. VVG rengdama VPS numatė priemones, kurios skatintų VVG teritorijos kultūros pokyčius. Įgyvendinant VPS bus akcentuojamas bendradarbiavimo kultūros vystymasis, per kurį vykdomos įvairios edukacinės programos, sudaromos kūrybinės saviraiškos galimybės jaunimui, puoselėjami tradiciniai lietuvių papročiai, gerinama kultūrinių paslaugų kokybė ir prieinamumas. VVG išanalizavusi kultūros srities atstovų, vietos gyventojų ir jaunimo išsakytas problemas bei pateiktas projektų idėjas VPS numatė II prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemones bei priemonių veiklos sritis: 2.1. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“; 2.3. Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas; 2.4. Bendradarbiavimas. VPS finansuojamų projektų veiklos leis sustiprinti VVG teritorijos gyventojų kultūrinę veiklą, skatins gyventojų kūrybiškumą, dalyvavimą kultūrinėje veikloje, tuo pačiu užtikrinant kultūrinių paslaugų prieinamumą, įvairiapusiškumą bei skleidžiant VVG teritorijoje.
8.9.2.	VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS: Visą VPS įgyvendinimo laikotarpį VVG aktyviai bendradarbiaus su visais rajone esančiais kultūros ir laisvalaikio centrais, bibliotekų bei muziejų specialistais. Jie bus nuolat kviečiami į VVG organizuojamus mokymus, informacinius renginius, konferencijas, kurių metu bus aktyviai skatinami teikti projektų paraišką, aktyviai bendradarbiauti su kitomis organizacijomis, įgyvendinant bendrus projektus. VVG taip pat skatins kultūros centų darbuotojus aktyviai į savo veiklą įtraukti jaunimo atstovus, kitus iš socialiai pažeidžiamų rizikos grupių asmenis. Susiformavę įvairūs klubai, užsiimančios įvairia kultūrine veikla bus skatinami teikti įvairius „minkštus“ projektus. Visa informacija apie VVG organizuojamus renginius bus viešinama kultūros centrų, bibliotekų skelbimo lentose, savivaldybės bei VVG internetiniuose puslapiuose, socialinio tinklo www.facebook.com paskyroje.
8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: VVG rengdama VPS laikėsi pagrindinių darnaus vystymosi principų. VPS numatytose finansuoti priemonėse bus skatinama diegti aplinką tausojančius gamybos metodus, naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius bei daryti kuo mažesnę poveikį aplinkai.

VPS rengimo metu darbo grupė atliko išsamią VVG socialinės infrastruktūros, gamtos, kultūros išteklių bei teritorijos išskirtinimo analizę, remdamasi anketinės apklausos, pateiktos VVG teritorijos gyventojams, atsakymais. Anketinės apklausos analizės rezultatai parodė, kad dalies VVG teritorijos gyventojų netenkina jų socialinis gyvenimas, kultūros bei infrastruktūros lygis.   VVG teigdama konsultacijas VPS rengimo laikotarpiu verslo atstovams akcentavo, kad įgyvendinami vietos projektai privalės mažinti aplinkos taršą, pagal galimybes naudoti kuo daugiau elektros energijos iš atsinaujinančių aplinkos išteklių. Daugelyje VVG susitikimų su vietos gyventojais, valdžios bei verslo atstovais buvo svarstomos aplinkosaugos problemos bei galimi tų problemų sprendimo būdai.   Lietuvoje per pastarąjį dešimtmetį dar labiau išryškėjo sociaekonominiai skirtumai tarp centrinių ir atokiausių kaimiškųjų regionų. Tam didžiausią įtaką turėjo tokie veiksniai kaip atstumas iki rajono centro ar didesnių Lietuvos miestų (Kauno, Alytaus), susisiekimo galimybės, verslo įmonių bei ūkininkų ūkių išsidėstymas. Ši problema VVG organizuojamuose susirinkimuose, VPS rengimo laikotarpiu buvo nuolat akcentuojama, nes būtent kaimo bendruomenės geriausiai mato poreikius bei jų sprendimo galimybes. Taip pat ši problema labai aiškiai išryškėjo VVG bei darbo grupėms renkant bei analizuojant VVG teritorijos statistinius duomenis. Visi statistiniai rodikliai buvo imami iš Statistikos departamento, Prienų rajono savivaldybės administracijos skyrių bei kaimiškųjų seniūnijų.   VVG teritorijos seniūnijos VPS rengimo laikotarpiu pateikė savo SSGG analizes, bei vietos projektų, planuojamų įgyvendinti VPS įgyvendinimo laikotarpiu, idėjas. Daugelis projektų idėjų buvo skirtos spręsti įvairias seniūnijos problemas.   VVG atsižvelgdama į analizės rezultatus numatė šiuos VPS prioritetus ir priemones, kurios turės tiesioginę įtakos įtakos darniam vystymuisi: I prioritetas „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtrauktiems didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“:   1.1. Ūkio ir verslo plėtra „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“;   1.2. Ūkio ir verslo plėtra „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“.   II prioritetas „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdyimas ir socialinės atskirties mažinimas“:   2.1. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“;   2.3. Kultūros savitumo išsaugojimas ir tradicijų tęstinumas“;   2.4. Bendradarbiavimas;   2.5. NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas.   VPS II prioriteto 2.2 priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgyjimas“ bus neutrali darnaus vystymosi atžvilgiu.   VPS nenumatyta priemonių, kurios turėtų tiesioginę neigiamą įtaką darniam vystymuisi.   Rengiant VPS VVG derino pilietinės visuomenės, verslo, valdžios atstovų bei gamtos saugos interesus. VPS buvo formuojama remiantis partnerystės, dalyvavimo ir „iš apačios į viršų“ principais, Lietuvos bei užsienio šalių pavyzdžiais. Rengiant VPS buvo akcentuojama, kad pagrindinis VPS tikslas – sukurti patogią ir patrauklią gyventi bei veikti kaimo aplinką, nes patrauklesnė gyventi aplinka sudaro sąlygas gyventojų ekonominės veiklos plėtotei, o patogesnė gyvenamosios aplinkos kūrimas yra susijęs su paslaugų daugėjimu.

8.10.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinama VPS turės teigiamą poveikį darniam vystymuisi VVG teritorijoje. VPS prisidės prie kultūrinio, socialinio ir ekonominio VVG teritorijos augimo, aplinkosaugos ir gamtos išteklių prieinamumo. VPS įgyvendinimo metu bus tenkinami dabartiniai plėtros poreikiai, kartu nepažeidžiant ateities kartų poreikių įgyvendinimo galimybių, t. y. ekonomikos plėtra atitiks aplinkosauginius reikalavimus. Kvietimų teikti vetos projektus dokumentacijoje bus numatyti reikalavimai, kad remiami bus tik tie vietos projektai, kurie neturės neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi. Vietos projektams, kurių įgyvendinimas turės teigiamą poveikį VVG teritorijos darniam vystymuisi bei aplinkos kokybei, bus suteikiami papildomi balai. Vietos projektų atrankos metu bus tvirtinami tik tie projektai, kurie neturės neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir aplinkos kokybei. VVG taip pat dės aktyvias pastangas, kad vertinant vietos projektų paraiškas būtų įtraukti asmenys, turintys gebėjimų darnaus vystymosi bei aplinkos apsaugos srityje. Vietos projektų įgyvendinimo metu VVG nuolat teiks projektų vykdytojams konsultacijas dėl aplinkos apsaugos reikalavimų. VPS rezultatų sklaidos metu VVG vietos projektų pareiškėjus skatins naudotis gera VVG teritorijos darniojo vystymosi patirtimi: nuolatos bus viešinami projektai, kurie turėjo teigiamos įtakos VVG teritorijos darniajam vystymuisi bei aplinkos vystymuisi. VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus taikomos kompleksinės priemonės: įvairios konsultacijos, susitikimai su tikslinėmis grupėmis, įvairios viešinimo priemonės), kurios nuolat informuos potencialius vietos projektų vykdytojus jog VPS finansuojamomis priemonėmis siekiama kurti darnią VVG teritorijos plėtrą. Visą VPS įgyvendinimo laikotarpį bus skatinama orientuotis į ilgalaikę rajono ūkio plėtrą, siekiant racionaliai suderinti visuomenės ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius interesus, tokiu būdu užtikrinant visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neviršijus leistinų poveikio aplinkai ribų.
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.11.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Visuose VPS rengimo etapuose buvo atsižvelgta į lygias galimybes. Rengiant VPS buvo sudarytos vienodos dalyvavimo galimybės tiek vyrams, tiek moterims, o taip pat bet kokios rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos atstovams. Tokiu būdu buvo prisidėta prie įvairių, dažnai labiausiai pažeidžiamų socialinių grupių lygių galimybių plėtros. VPS rengimo metu buvo įgyvendinami lyčių lygybės ir nediskriminavimo principai: priimant visus sprendimus dėl VPS pagrindinių prioritetų, priemonių, veiklos sričių, neatsižvelgiama į sprendimuose dalyvaujančių asmenų lytį, rasę, religiją, amžių ir pan., tokiu būdu užtikrinant lygias galimybes asmenims dalyvauti ir pasireikšti sprendimų priėmimo procese. Nors į VVG organizuojamus mokymus, informacinius renginius, susitikimus, diskusijas buvo kviečiami visi asmenys, neatsižvelgiant į jų lytį ir kitus diskriminuoti galinčius veiksnius, dauguma dalyvių sudarė moterys (69,9 proc.). Galima prieiti prie išvados, kad moterims labiau rūpi jų gyvenamųjų vietovių problemos bei plėtra, jos aktyviau įsitraukia į bendruomeninį gyvenimą. Lygių galimybių principo įgyvendinimą užtikrina ir VVG valdybos sudėtis,

	kurioje subalansuotas vyrų ir moterų, pagrindinių sektorių ir įvairių amžiaus žmonių atstovavimas. Valdyboje taip pat išlaikyta lyčių pusiausvyra: 45,45 proc. vyrų ir 55,55 proc. moterų, yra 5 asmenys iki 40 metų. 2015 m. liepos 14 d. Prienų rajono savivaldybėje lankėsi lygių galimybių kontrolierė Agneta Lobačevskytė. Į susitikimą VVG irgi delegavo valdybos narę. Susitikimo metu buvo pristatytas LR lygių galimybių įstatymas, kiti teisės aktai, reglamentuojantys moterų ir vyrų dalyvavimą sprendimų priėmimuose. Visos įgytos žinios buvo pritaikytos VPS rengime.
8.11.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: VPS rengimo procesas ir pačios VPS įgyvendinimas pagrįstas nediskriminavimo politikos nuostatomis. VPS įgyvendinime galės dalyvauti visi norintys ir įvairias sritis atstovaujantys vietos gyventojai, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią, amžių, šeimyninę padėtį, lytinę orientaciją. VVG organizuodama administracijos darbą, VVG valdymo organo darbą, kviečiant teikti vietos projektų paraiškas bei tvirtinant vietos projektus, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas laikysis lyčių lygybės bei nediskriminavimo principo. Priimant asmenis į darbą VVG administracijoje jiems bus taikomi vienodi atrankos kriterijai. Taip pat visiems darbuotojams bus užtikrinamos vienodos darbo sąlygos, vienodos teisės į darbo užmokestį ir galimybes kelti kvalifikaciją. Organizuojant VVG valdymo organo veiklą, visiems VVG valdybos nariams bus užtikrinamos vienodos galimybės dalyvauti VVG veikloje, priimant sprendimus, neatsižvelgiant į jų lytį, tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią, amžių, šeimyninę padėtį ir seksualinę orientaciją. Į VVG projektų atrankos posėdžius bus kviečiami visi valdybos nariai, pareiškėjai, nepriklausomi ekspertai, NMA bei ŽŪM specialistai, kad būtų užtikrintas lygių galimybių ir nediskriminavimo principas. VPS numatytų priemonių ir veiksmų įgyvendinimui parama bus teikiama, nepažeidžiant vyrų ir moterų, pagyvenusių ir kitų socialinių demografinių grupių žmonių lygių galimybių principo. VVG rengdama visą reikalingą dokumentaciją, užtikrins lygias visų pareiškėjų galimybes teikti vietos projektų paraiškas bei lygias teises gauti kokybiškas konsultavimo paslaugas. VPS nenumatytos priemonės ir veiklos, kurios turėtų neigiamą poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo principams įgyvendinti. Gyventojų aktyvinimo veiklose galės dalyvauti visi VVG teritorijoje veikiantys subjektai, nepriklausomai nuo jų kolektyve dirbančių žmonių tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. VVG įgyvendindama VPS savo viešinimo veiklose užtikrins, kad visa pateikta informacija nepažeistų lyčių lygybės ir nediskriminavimo principo.

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1. VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1. VPS prioritetas Nr. 2 „SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS“		
9.1.1.1. VPS priemonė „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“, (LEADER-19.2-SAVA-5).		
9.1.1.1.1	VPS priemonės tikslas: Skatinti NVO partnerystę ir įvairinti socialines veiklas	
9.1.1.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Ugdant pilietinę visuomenę, svarbus vaidmuo tenka NVO. Sprendžiant vietos gyventojų socialines problemas, aktyviai dalyvauja NVO. Didelė dalis NVO turi sukūrusios materialinę bazę, kurioje gali būti vykdoma socialinė veikla. VVG, atlikusi teritorijos gyventojų poreikių tyrimus, nustatė vieną iš pagrindinių poreikių „Gyventojų užimtumas ir socialinės atskirties mažinimas, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą“. Priemonės teikiama parama skiriama NVO socialinės veiklos skaitinimui ir įvairinimui. Pagal priemonę bus remiamos veiklos sritys: NVO materialinės bazės stiprinimas, edukacinių programų, skatinančių amatų plėtrą, sveiko gyvenimo būdo propagavimą, įgyvendinimas, švietėjiškos veiklos organizavimas, bendradarbiavimo veiklų organizavimas. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurių projektas apims didesnę VVG teritorijos vietovių ir gyventojų skaičių, įgyvendinamas partnerystėje su keliais subjektais. Priemonei skiriama 5,67 proc. vietos projektams įgyvendinti. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 5 projektus.
9.1.1.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.1.1.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.1.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO.
9.1.1.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai.
9.1.1.1.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas atitinka priemonės tikslą ir remiamas veiklas; 2. Pareiškėjas registruotas VVG teritorijoje; 3. Savo veiklą vykdo VVG teritorijoje.
9.1.1.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai:

		1. Projektas apima didesnį VVG teritorijos vietovių ir gyventojų skaičių; 2. Projektas įgyvendinamas partnerystėje su keliais subjektais. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.1.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	20 000,00
9.1.1.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80
9.1.1.2. VPS priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2-SAVA-3).		
9.1.1.2.1	VPS priemonės tikslas: Suteikti vietos projektų pareiškėjams bei vykdytojams reikiamas žinias, įgyvendinant projektus.	
9.1.1.2.2.	Priemonės apibūdinimas	Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, atsirado galimybės pasinaudoti įvairiais Europos Sąjungos ir kitais fondais. Dėl to vyksta svarbūs pokyčiai visose srityse. Ypač tai aktualu VVG teritorijos vietovių gyventojams. VVG sukaupusi patirtį, įgyvendinant 2007–2013 strategiją, kurios metu vykdė mokymus pareiškėjams ir vykdytojams. Mokymo metu jie buvo išmokyti parengti ir įgyvendinti projektus. VVG įsitikino, kad be minėtų mokymų, vietos projektų pareiškėjai nebūtų sugebėję savarankiškai jų parengti ir įgyvendinti. Ypač tai aktualu asmenims iki 40 m. amžiaus. VVG rengdama VPS nustatė vietos gyventojų poreikius, kurių vienas iš svarbiausių buvo „Vietos gyventojų kvalifikacijos kėlimas, įgūdžių įgijimas“. VVG, tenkindama vietos gyventojų poreikius ir planuodama VPS įgyvendinimą, naujame programiniame laikotarpyje numato pasinaudoti buvusiu patirtimi ir, visų pirma, organizuoti mokymus projektų pareiškėjams ir vykdytojams. Priemonės teikiama parama bus skiriama pareiškėjams, kurie numatys vykdyti vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymus įgūdžių įgijimui, susijusius su VPS priemonėmis. Remiama veiklos sritis – mokymai, skirti vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų įgūdžių įgijimui, susijusius su VPS priemonėmis. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurie apmokys didesnį vietos projektų pareiškėjų bei vykdytojų skaičių, pareiškėjas organizuos mokymus, kurie susiję su VPS priemonėmis: verslumo, soc. verslumo, bendradarbiavimo temomis. Priemonei skiriama 2,04 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 3 projektus.

9.1.1.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.2.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.1.2.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.1.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO.
9.1.1.2.5.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai – vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai.
9.1.1.2.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas atitinka priemonės tikslą ir remtiną veiklą. 2. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 2. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje.
9.1.1.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Lektorijų patirtis. Mokymus veda lektoriai, kurie ugdomąja, šviečiamąja ar mokslo sklaidos veikla, susijusia su numatomo mokomojo renginio turiniu, užsiima daugiau kaip 1 metus (įrodoma juridinę galią turinčiais dokumentais). 2. Pareiškėjas turi patirties mokymų organizavime LEADER ir Kaimo plėtros programos temomis (vertinama pagal patirtį metais). <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.1.2.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	12 000,00
9.1.1.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80
9.1.1.3. VPS priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, (LEADER-19.2-SAVA-4).		
9.1.1.3.1	VPS priemonės tikslas: Išsaugoti ir puoselėti krašto savitumą ir tradicijas.	
9.1.1.3.2.	Priemonės apibūdinimas	VVG teritorijoje įsikūrusios NVO aktyviai dalyvauja kultūrinės veiklos organizavime, krašto tradicijų puoselėjime ir išsaugojime ateinančioms kartoms. Norint užtikrinti tradicijų išsaugojimą ir tęstinę veiklą, būtina sukurti materialinę bazę ir organizuoti renginius, kurie aktyvins vietos gyventojus domėtis krašto tradicijomis, papročiais, amatų ir kulinarinio paveldo išsaugojimu ir dalyvauti juos pristatant plačiąjai visuomenei. VVG atliktais tyrimais nustatyta, kad vietos gyventojai pageidauja „Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą“. Siekiant išsaugoti minėtas vertybes ir

		tenkinti vietos gyventojų poreikius, VVG numatė šią priemonę. Pagal priemonės veiklos sritį teikiama parama bus remiamoms veiklos sritims: renginių organizavimui, kurie puoselės krašto tradicijas, papročius, amatų ir kulinarinio paveldo išsaugojimą ir NVO materialinės bazės stiprinimą. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurių projektas skirtas tęstinių veiklų vykdymui, kurios atitinka priemonės remiamas veiklas ir projekto įgyvendinime numatytas didesnis partnerių skaičius, projektas apima didesnį VVG teritorijos vietovių ir gyventojų skaičių. Veiklos sričiai skiriama 8,51 proc. vietos projektams įgyvendinti. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 10 projektų.
9.1.1.3.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.3.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.1.3.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.1.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO.
9.1.1.3.5.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai.
9.1.1.3.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas atitinka priemonės tikslą ir remtinas veiklas; 2. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 3. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje.
9.1.1.3.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo ir geriausios projektų atitikties priemonės tikslams, taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Projekto įgyvendinime numatytas didesnis partnerių skaičius; 2. Projektas apima didesnį VVG teritorijos vietovių ir gyventojų skaičių. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.1.1.3.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	15 000,00

9.1.1.3.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1.VPS prioritetas Nr. 1 „PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS“		
9.2.1.1. VPS priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“, (kodas LEADER-19.2-6).		
9.2.1.1.1.	VPS priemonės tikslas: Skatinti ne žemės ūkio verslų kūrimą ir plėtrą, mažinti bedarbystę kuriant darbo vietas.	
9.2.1.1.2.1.	I veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“, (LEADER-19.2-6.4).
9.2.1.1.3.	Veiklos srities apibūdinimas	VVG teritorijos ūkininkų, gyventojų, veikiančių labai mažų ir mažų įmonių veikla sąlygoja VVG teritorijos vietovių ekonominę plėtrą, mažina atotrūkį tarp miesto ir kaimo, didina VVG teritorijos vietovių gyvybingumą ir patrauklumą gyventi jose. VVG atliktais teritorijos gyventojų poreikių tyrimais nustatyta, kad VVG gyventojai pirmumą teikė pagrindiniam poreikiui „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams“. Gyventojai siūlė remti ir plėtoti veikiančius VVG teritorijoje verslus. Ši veiklos sritis skatins ekonominės veiklos plėtrą, remiant ir plėtojant veikiančius juridinius ir fizinius verslo subjektus VVG teritorijoje, kurie vykdo verslus. Bus skatinama esamų verslų plėtra, veiklų įvairinimas, darbo vietų kūrimas, bedarbystės mažinimas ir darbo vietų išlaikymas. Pagal priemonės veiklos sritį parama teikiama ne žemės ūkio veiklai plėtoti. Remiama ekonominė veikla, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, patvirtintame Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK), išskyrus veiklas, išvardintas pagal priemonės veiklos sritį LR žemės ūkio ministerijos neremiamų veiklų sąrašė. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurie projekte numato sukurti didesnį naujų darbo vietų skaičių ir mažinti bedarbystę VVG teritorijos vietovėse. Veiklos sričiai skiriama 28,36 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų kūrimui VVG teritorijoje. Planuojama sukurti 10 darbo vietų. Planuojama įgyvendinti 10 projektų.
9.2.1.1.3.1.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	

9.2.1.1.3.2.	<i>pelno</i>	☒
9.2.1.1.4.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.1.1.5.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.
9.2.1.1.6.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.
9.2.1.1.7.	Tinkamumo sąlygos	1. Parama teikiama ekonominei veiklai plėtoti; 2. Vietos projektas atitinka numatytą priemonės tikslą ir remiamas veiklas. 3. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – EVRK). Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektorių, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu; 4. Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdirbimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas; 5. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 6. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje (išimtis gali būti taikoma ūkininkų mobilijai prekybai); 7. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams (ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, ekonominio gyvybingumo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014-07-28 įsakymu Nr. 3D-440).
9.2.1.1.8.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, ypatingą dėmesį skiriant užimtumui VVG teritorijos vietovėse didinti, kurie numato vykdyti ne žemės ūkio veiklą, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai:

		1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius; 2. Projektas įgyvendinamas VVG teritorijos seniūnijoje, kurioje nedarbo lygis aukštesnis nei vidutinis VVG teritorijos nedarbo lygis, nedarbo lygį vertinant pagal LR SADM ministro įsakymo „Dėl savivaldybių (seniūnijų) teritorijų, kuriose bus įgyvendinami vietinių užimtumo iniciatyvų projektai“ naujausio pateikto sąrašo duomenis. 3. Darbo vieta bus sukurta socialinę atskirtį patiriantiems asmenims. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.1.1.9.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	50 000,00
9.2.1.1.10.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis: 1. 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privatus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir EK 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr.2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims); 2. 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privatus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus;
9.2.1.1.2.2.	2 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“, (kodas LEADER-19.2-6.2)“.
9.2.1.1.3.	Veiklos srities apibūdinimas	VVG teritorijos sėkmingą ekonominę plėtrą lemia smulkaus ir vidutinio verslo kūrimas ir jo efektyvi veikla. Kūrimas alternatyvių žemės ūkiui verslų sudaro galimybes didinti VVG teritorijos gyventojų užimtumą, gaunamas pajamas ir gyvenimo kokybės gerinimą. Tai atitinka VVG teritorijos gyventojų poreikius – remti VVG teritorijoje naujų verslų, darbo vietų kūrimą, bedarbystės mažinimą. Ši veiklos sritis skatins steigti naujus juridinius ir fizinius ūkio subjektus, kurie vykdys naujus ne žemės ūkio verslus, įvairins veiklas, darbo vietų kūrimą, jų išlaikymą. Pagal veiklos sritį bus teikiama parama kuriant naujus ne žemės ūkio verslus, įvairinant veiklas, įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui.

		Pagal priemonės veiklos sritį parama teikiama ne žemės ūkio veiklai pradėti. Verslui pradėti remiama ekonominė veikla, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, patvirtintame Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DJ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK), išskyrus veiklas, išvardytas pagal priemonės veiklos sritį LR Žemės ūkio ministerijos neremiamų veiklų sąraše. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurie projekte numato sukurti didesnę naujų darbo vietų skaičių, pareiškėjas yra iki 40 metų, pareiškėjas ne anksčiau nei prieš 1 metus, grįžęs iš emigracijos, (taikoma paramos paraiškos pateikimo metu), paraišką teikia iki to laiko niekur nedirbęs asmuo ir (arba) asmuo ne anksčiau nei prieš 1 metus baigęs vidurinę, profesinę ir (arba) aukštesniąją, ir (arba) aukštąją mokyklą. Veiklos sričiai skiriama 46,67 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų kūrimui VVG teritorijoje. Planuojama sukurti 16 darbo vietų. Planuojama įgyvendinti 16 projektų.
9.2.1.1.3.1.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.1.3.2.	<i>pelno</i>	☒
9.2.1.1.4.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.1.1.5.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.
9.2.1.1.6.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.
9.2.1.1.7.	Tinkamumo sąlygos	1. Parama teikiama ekonominei veiklai pradėti; 2. Vietos projektas atitinka numatytą priemonės tikslą ir remiamas veiklas; 3. Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai verslui pradėti, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu (toliau – EVRK). Parama neteikiama veiklai, kuri pagal EVRK patenka į žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sekciją, išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu; 4. Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl

		Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas; 5. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vietovė arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 6. Remiama veikla verslui pradėti turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje; 7. Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams (ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, ekonominio gyvybingumo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014-07-28 įsakymu Nr. 3D-440).
9.2.1.1.8.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, ypatingą dėmesį skiriant užimtumui VVG teritorijos vietovėse didinti, kurie numato vykdyti ne žemės ūkio veiklą, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius; 2. Pareiškėjas ne anksčiau nei prieš 1 metus, grįžęs iš emigracijos. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.1.1.9.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	51 437,50
9.2.1.1.10.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis: 1. 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privatus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir EK 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr.2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims); 2. 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privatus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.1. VPS prioritetas Nr. 2 „SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS“		
9.2.1.2 VPS priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, (LEADER-19.2-7).		
9.2.1.2.1.	VPS priemonės tikslas:	Gerinti mažąją VVG teritorijos infrastruktūrą, siekiant išsaugoti ir gerinti kultūros ir gamtos paveldą.

9.2.1.2.1.1.	Veiklos sritis	„Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“, (LEADER-19.2-7.2).
9.2.1.2.2.	Veiklos srities apibūdinimas	VVG, atlikusi teritorijos gyventojų poreikių tyrimus, nustatė vieną iš pagrindinių poreikių „Investicijos į reikalingą infrastruktūrą“. VVG teritorijos vietovėse viešoji infrastruktūra yra svarbus veiksnys, turintis įtakos regionų patrauklumui ir pasiekiamumui, tai yra būtina ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo bei išlaikymo sąlyga. Pagal veiklos sritį pagrindinės investicijų sritys, kurioms teikiama parama: 1. Investicijos skiriamos viešiesiems pastatams, statiniams gerinti, atnaujinti, aplinkai tvarkyti, siekiant gyvenimo kokybės gerinimo, VVG teritorijos gyvenamųjų vietovių patrauklumo didinimo; 2. Parama pagal priemonę teikiama objektų, kuriuose teikiamos paslaugos VVG teritorijos vietovėse – prekyviečių, bendruomenės namų, aikščių ir kt. – atnaujinimui ir tvarkymui. Remiamos investicijos, skirtos viešojo naudojimo infrastruktūrai, susijusiai su laisvalaikio, poilsio, sporto ir kultūrine veikla VVG teritorijoje. Svarbus tvarios VVG teritorijos plėtros aspektas – teikiamos kokybiškos ir įvairiapusiškos paslaugos. Paslaugų trūkumas VVG teritorijoje daro neigiamą įtaką jos vietovių gyvybingumui, riboja ekonomikos plėtrą. Paslaugų teikimas yra būtina sąlyga, norint pritraukti asmenis, galinčius dirbti ir investuoti kaime; 3. Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūros kūrimą, gerinimą arba plėtojimą, įskaitant investicijas į atsinaujinančiosios energijos gamybą ir energijos taupymą. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams kurie atitiks šiuos kriterijus: 1. Į projekto įgyvendinimą įtrauks asmenis, kurie prisidėdų įnašu natūra – nemokamu savanorišku darbu; 2. Projekto įgyvendinime numatytas didesnis partnerių skaičius. Veiklos sričiai skiriama 7,62 proc. vietos projektams įgyvendinti. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 2 projektus.
9.2.1.2.3.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.2.4.	<i>pelno</i>	☐
9.2.1.2.5.	<i>ne pelno</i>	☒

9.2.1.2.6.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys: savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės įsteigti juridiniai asmenys, kiti viešieji juridiniai asmenys.
9.2.1.2.7.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai.
9.2.1.2.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Parama skiriama, kai investuojama į viešąją mažos apimties infrastruktūrą, viešųjų paslaugų gerinimą; 2. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje.
9.2.1.2.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo, taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Į projekto įgyvendinimą įtraukiami asmenys, prisidedantys įnašu natūra – nemokamu savanorišku darbu. 2. Projekto įgyvendinime numatytas didesnis partnerių skaičius. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.1.2.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	67 176,40
9.2.1.2.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80
9.2.1.3. VPS priemonė „Bendradarbiavimas“, (LEADER-19.2-16).		
9.2.1.3.1.	VPS priemonės tikslas: Skatinti bendradarbiavimą, siekiant veiklos įvairinimo VVG teritorijoje.	
9.2.1.3.1.1.	1 veiklos sritis	„Bendradarbiavimas siekiant ūkininkavimo veiklos įvairinimo, imantis veiklos, susijusios su sveikatos priežiūra, socialine integracija, bendruomenių remiama žemės ūkio veikla ir švietimu aplinkos ir maisto klausimais“, (LEADER-19.2-16.9).
9.2.1.3.2.	Veiklos srities apibūdinimas	Vykstant spartiems pokyčiams, VVG teritorijoje įvairinamos alternatyvios žemės ūkio ir ne žemės ūkio veiklos. Vykdomas bendradarbiavimas, skatinant socialinę integraciją, sveiką gyvenimo būdą, vykdomas švietimas aplinkos ir maisto klausimais. Tiriant vietos gyventojų poreikius, nustatyta, kad jie pageidauja didinti gyventojų užimtumą, mažinti socialinę atskirtį, skatinant NVO socialinę ir ekonominę plėtrą bei bendradarbiavimą. Minėti klausimai yra labai aktualūs vietos bendruomenei. Norėdami įtakoti sveiką gyvenimo būdą vietos gyventojams bus skatinamas ekologinis ūkininkavimas, taisyti naudojant aplinkos išteklius, aktyvus poilsis, prevencinės sveikatos priežiūros priemonės, didelis dėmesys bus skiriamas maisto produktų gamybos kokybės ir vartojimo skatinimui. Priemonės remiamos veiklos sritys: bendradarbiavimas,

		siekiant ūkininkavimo veiklos įvairinimo, imantis veiklos, susijusios su sveikatos priežiūra, socialine integracija, bendruomenių remiama žemės ūkio veikla ir švietimu aplinkos ir maisto klausimais. Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurie į projekto įgyvendinimą įtrauks didesnį bendradarbiaujančių subjektų skaičių ir turės patirtį projekte numatytoje veiklos srityje. Veiklos sričiai skiriama 1,13 proc. vietos projektams įgyvendinti. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 1 projektą.
9.2.1.3.3.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.3.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.1.3.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.1.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys: NVO.
9.2.1.3.6.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	NVO.
9.2.1.3.7	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas atitinka priemonės tikslą ir remtinas veiklas; 2. Parama teikiama bendradarbiavimo veiklai kurti ir plėtoti; 3. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; 4. Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijos vietovėje.
9.2.1.3.8.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai: 1. Projekte didesnis bendradarbiaujančių subjektų skaičius. 2. Projekte numatytas didesnis naudos gavėjų skaičius. <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.1.3.9.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	20 000,00
9.2.1.3.10.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		Sąsaja su VPS ir priemonėmis
Planuojami veiksmai		
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. Parengiamieji darbai: sutarties su Agentūra pasirašymas, metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai, avansinio mokėjimo prašymo teikimas, VPS įgyvendinimą administruojančių asmenų įdarbinimas. 2. Kvietimas Nr. 1 teikti vietos projektų paraiškas (IV ketv.): 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas (III - IV ketv.) 4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 6. Viešųjų pirkimų vykdymas.	VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 1 planuojama skelbti pagal I prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2).
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2016 m. viešinimo ir gyventojų aktyvumo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“.	Aktivavimo skatinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6)

10.3.	4. Informacijos rinkimas viešinio priemonės (aiškinamiesiems stendams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Aiškinamojo stendo įrengimas; 7. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešiosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienų rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 8. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimo pradžią; 9. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose.	veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2.-6.2).
10.3.1.	2017 m. Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 2. Kvietimas Nr. 2. teikti vietos projektų paraiškas (II ketv.) 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 4. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas, mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, ataskaitų rengimas; 5. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas; 6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 7. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 8. Viešųjų pirkimų vykdymas.	VPS įgyvendinimo veiksmams, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 2 planuojama skelbti pagal šiuos prioritetus ir priemones: I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4)

		ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2) ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2.-SAVA-3), „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (LEADER-19.2-7), „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4).
10.3.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2017 m. viešinimo ir gyventojų aktyvavimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rinkimas bei nuolatinis atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas; 3. Socialinio tinklo „Facebook.com“ paskyrai medžiagos rinkimas ir rengimas bei nuolatinis medžiagos atnaujinimas; 4. Priemonių su išoriniu ženklinimu (pvz. lipdukų, kanceliariinių priemonių) rengimas ir gaminimas; 5. Informacinių skelbimų, įvairių pranešimų rengimas ir siuntimas turimais kontaktais; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienų rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių, konferencijos apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas. 8. VPS eigos viešinimas, organizuojamuose renginiuose;	Aktyvavimo skatinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2) ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“

		(LEADER-19.2.-SAVA-3), „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (LEADER-19.2-7), „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2.-SAVA-4).
10.4.10.4.1.	2018 m. Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 - 2017 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 2. Kvietimas Nr. 3 teikti vietos projektų paraiškas (I-II kv. v.) 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 4. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas, mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, ataskaitų rengimas; 5. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas; 6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 7. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 8. Viešųjų pirkimų vykdymas.	VPS įgyvendinimo veiksmams, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 3 planuojama skelbti pagal šiuos prioritetus ir priemones: I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2) ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis

		„Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2.-SAVA-3), „Bendradarbiavimas“ (LEADER-19.2-16.9), „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.4.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2018 m. viešinimo ir gyventojų aktyvavimo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“. 4. Informacijos rinkimas viešinimo priemonėmis (aiškinamiesiems stendams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienų rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimą. 8. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose.	Aktyvavimo skatinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2) ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2.-SAVA-3), „Bendradarbiavimas“ (LEADER-19.2-16.9), „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4),

10.5.	2019 m.	„NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.5.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 - 2018 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 2. Kvietimas Nr. 4 teikti vietos projektų paraiškas (I-II ketv.) 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 4. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas, mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, ataskaitų rengimas. 5. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas; 6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 7. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 8. Viešųjų pirkimų vykdymas.	VPS įgyvendinimo veiksmams, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 4 planuojama skelbti pagal šiuos prioritetus ir priemones: I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2) ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, išgūdžių įgijimas, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-

		19.2.-SAVA-3), „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.5.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2019 m. viešinimo ir gyventojų aktyvavimo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“. 4. Informacijos rinkimas viešinio priemonėms (aiškinamiesiems stendams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienų rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimą, išvykų, skirtų pristatyti įgyvendintus projektus, organizavimas; 8. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose bei įvairiuose renginiuose.	Aktyvavimo skatinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6) veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2.-6.4) ir „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2) ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas, kai mokymai susiję su VPS priemonėmis“ (LEADER-19.2.-SAVA-3), „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.6.	2020 m.	
10.6.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 - 2019 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas	VPS įgyvendinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir

	ir priežiūra. 2. Kvietimas Nr. 5 teikti vietos projektų paraiškas (I-III ketv.) 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 4. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, ataskaitų rengimas; 5. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas; 6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 7. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 8. Viešųjų pirkimų vykdymas.	darbo vietų kūrimas, socialinės įtrauktiems didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 5 planuojama skelbti pagal II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis priemonės „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), ir „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.6.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2020 m. viešinimo ir gyventojų aktyvumo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“. 4. Informacijos rinkimas viešinimo priemonėms (aiškinamiesiems standams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienų rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimą, išvykų, skirtų	Aktyvavimo skatinimo veiksmams, susiję su II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis priemonės „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), ir „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).

	pristatyti įgyvendintus projektus, organizavimas; 8. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose bei įvairiuose renginiuose.	
10.7. 10.7.1.	2021 m. Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 - 2020 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 2. Kvietimas Nr. 6 teikti vietos projektų paraiškas (I-III ketv.) 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 4. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas, mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, ataskaitų rengimas. 5. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas; 6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 7. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 8. Viešųjų pirkimų vykdymas.	VPS įgyvendinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 6 planuojama skelbti pagal II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir priemonės „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), ir „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).

10.7.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2021 m. viešinimo ir gyventojų aktyvumo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“. 4. Informacijos rinkimas viešinio priemonėms (aiškinamiesiems stendams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienu rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimą; 8. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose bei įvairiuose renginiuose.	Aktyvumo skatinimo veiksmams, susiję su II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis priemonės „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), ir „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 - 2021 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 2. Kvietimas Nr. 7 teikti vietos projektų paraiškas (I-III ketv.) 2.1. kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 2.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 2.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 2.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas; 3. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 4. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas, mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, ataskaitų rengimas; 5. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas;	VPS įgyvendinimo veiksmams, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimą Nr. 7 planuojama skelbti pagal II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir

	6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai. 7. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas. 8. Viešųjų pirkimų vykdymas.	socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis priemonės „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), ir „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.8.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2022 m. viešinimo ir gyventojų aktyvumo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“. 4. Informacijos rinkimas viešinio priemonės (aiškinamiesiems stendams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienu rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimą; 8. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose bei įvairiuose renginiuose.	Aktyvavimo skatinimo veiksmai, susiję su II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniško ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis priemonės „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), ir „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-5).
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2016 - 2022 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 2. Su VPS įgyvendinimu susijusių dokumentų tvarkymas. 3. Ataskaitų rengimas, mokėjimo prašymų pildymas ir teikimas, VPS rezultatų apibendrinimas.	VPS įgyvendinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniško ugdymas ir socialinės

10.9.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2023 m. viešinimo ir gyventojų aktyvavimo plano sudarymas; 2. Interneto svetainei www.prienuvvg.lt reikalingos medžiagos rengimas, nuolatinis svetainėje esančios informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas; 3. Medžiagos rinkimas ir atnaujinimas socialiniame tinkle „Facebook“. 4. Informacijos rinkimas viešinimo priemonėms (aiškinamiesiems stendams, straipsniams, informaciniams bukletams ir pan.) 5. Informacinių skelbimų, pranešimų rengimas bei siuntimas e. paštu turimiems kontaktams; 6. Straipsnių rengimas bei talpinimas viešosiose erdvėse (VVG internetiniame puslapyje www.prienuvvg.lt, Prienu rajono savivaldybės internetiniame puslapyje www.prienai.lt bei vietinėje spaudoje); 7. Informacinių renginių organizavimas, pristatant VPS įgyvendinimą; 8. VPS viešinimas dalyvaujant kaimo bendruomenių, verslininkų susirinkimuose bei įvairiuose renginiuose. 9. Leidinio apie VPS įgyvendintus projektus išleidimas.	atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritis. Aktyvinimo skatinimo veiksmai, susiję su I-ojo prioriteto „Patrauklios aplinkos verslui ir darbo vietų kūrimas, socialinės įtraukties didinimas, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ ir II-ojo prioriteto „Socialinio aktyvumo skatinimas, bendruomeniškumo ugdymas ir socialinės atskirties mažinimas“ priemonėmis ir veiklos sritis.

11. VPS finansinis planas					
VPS finansinis planas pagal prioritetus:					
Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)		
11.1.	I	PATRAUKLIOS APLINKOS VERSLUI IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS, SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS, VIETOS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS	1 323 044	75,03	
11.1.1.					
11.1.2.	II	SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMAS, BENDRUOMENIŠKUMO UGDYMAS IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMAS	440 309	24,97	
		Iš viso: 1 763 353	Iš viso: 100		
VPS finansinis planas pagal priemones:					
VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	
11.2.					
11.2.1.	1	LEADER-19.2-6	1 323 044	75,03 (75,02753)	
11.2.2.	2	LEADER-19.2-7	134 368	7,62	
11.2.3.	2	LEADER-19.2-SAVA-4	150 061	8,51	
11.2.4.	2	LEADER-19.2-SAVA-3	35 972	2,04	
11.2.5.	2	LEADER-19.2-SAVA-5	99 982	5,67	
11.2.6.	2	LEADER-19.2-16	19 926	1,13	
			Iš viso: 1 763 353	Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)	
VPS administravimo išlaidų finansinis planas:					
VPS administravimo išlaidų (KPP kodas)	Planuojama lėšų (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)			
11.3.					

19.4) kategorijos												
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	330 628,00										75
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	110 210,00										25
11.3.3.	Iš viso:	440 838,00										20
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Iš viso:	
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	0	0	7,16	20,30	42,94	18,55	3,40	4,25	3,40	100 proc.	
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	0	12	14	14	14	14	14	14	4	100 proc.	
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai	Pagrindimas										
11.5.1.												
11.5.2.												

12. VPS įgyvendinimo rodikliai												
12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai												
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai										Iš viso:
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2		
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C		
12.1.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.):											47
12.1.1.1.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)										19	19
12.1.1.2.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)										2	2
12.1.1.3.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)								14			14
12.1.1.4.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):								12			12
12.1.1.4.1.	<i>iš jų: iki 40 m.</i>											iš viso: 6
12.1.1.4.2.	<i>iš jų: daugiau kaip 40 m.</i>											moterų: 3 vyrų: 3
12.1.1.5.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)											iš viso: 6 moterų: 3 vyrų: 3
12.1.2.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-4.2											
12.1.2.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.)											
12.1.3.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-6.2											
12.1.3.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.)								10			10
12.1.4.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-6.4											
12.1.4.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.)								16			16

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną

13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	– VVG nariai, vadovaudamiesi įstatais ir jų pagrindu, priima sprendimus, susijusius su VPS įgyvendinimu; – vykdo asociacijos visuotinio narių susirinkimo ir valdybos sprendimus VPS įgyvendinimo klausimais; – aktyviai dalyvauja asociacijos veikloje ir VPS įgyvendinime; – tvirtina valdybos pirmininko metinę ataskaitą bei finansinę atskaitomybę.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	Pagal įstatus valdyba vykdo šias funkcijas įgyvendinant VPS: – atleidžia ir priima į darbą VPS įgyvendinančius administracijos darbuotojus, nustato jiems atlyginimus; – tvirtina vietos projektų atrankos darbo reglamentą; – tvirtina vietos projektų kvietimų dokumentaciją; – priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo ir lėšų paskyrimo; – tvirtina VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	Atsakingas už vadovavimą įgyvendinant VPS, koordinuoja, kontroliuoja, vykdo strategijos įgyvendinimą pagal VPS veiklas, parengia ir teikia valdybai tvirtinti VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas. VPS administravimo vadovas atsakingas už VPS įgyvendinimą. Palaiko ryšius su organizacijomis, turinčiomis sąsajas su VSP įgyvendinimu: NMA, ŽŪM, VVG tinklu, rajono savivalda, bendruomenėmis, su įvairiomis kitomis organizacijomis.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Atsakingas už buhalterinės apskaitos vedimą ir viešųjų lėšų administravimą. Rengia ir teikia mokėjimų prašymus NMA. Dalyvauja materialinių vertybių inventurizacijų darbe. VPS administravimo vadovui teikia finansines ataskaitas apie VPS įgyvendinimo rezultatus. Rengia ir teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą vietos projektų rengėjams finansiniais klausimais. Rengia VPS įgyvendinimo paramos sutarties pakeitimus. Pildo darbo apskaitos žiniaraščius, teisingai ir laiku apskaičiuoja ir išmoka darbuotojams darbo užmokestį. Kelia kvalifikaciją, gilina žinias, reikalingas VPS finansininko funkcijoms atlikti.
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	Rengs kvietimų dokumentaciją, paramos sutartis, administruos vietos projektus, vertins viešųjų pirkimų dokumentus, mokėjimo prašymus ir kt. Konsultuos vietos projektų pareiškėjus viešųjų pirkimų organizavimo, paraiškų rengimo, projektų įgyvendinimo klausimais. Teiks tarpines ir metines ataskaitas VPS administravimo vadovui apie įgyvendinamus vietos projektus, apie VPS įgyvendinimo eigą ir pastebtus rezultatus. Teiks reikalingą informaciją, susijusią su VPS įgyvendinimu, viešųjų pirkimų procedūromis, NMA, ŽŪM, auditoriams.

13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	VPS viešųjų ryšių specialistas laiku pateikia išsamią informaciją vietos informavimo šaltiniuose apie VVG vykdomą veiklą, VPS įgyvendinimo eiga ir pasiektus rezultatus. Teikia informaciją žiniasklaidai. Skatina ir padeda vietos projektų pareiškėjams viešinti įgyvendinamus vietos projektus, jų naudą vietos gyventojams. Administruoja VVG interneto svetainę, rengia, įkelia ir prižiūri ten esančią informaciją. Užmezga ir palaiko glaudžius ryšius su informaciją teikiančiais subjektais.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.		VPS įgyvendinimo valdymas – tai veiksmų visuma, kuriuos atliekant VVG sieks užtikrinti skaidrų, efektyvų ir veiksmingą EŽŪFKP bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, patikrinamą ir kontroliuojamą VPS įgyvendinimą. VPS įgyvendinimo vertinimas atliekamas trimis lygmenimis: VPS vykdytojos, NMA ir ŽŪM. VPS vykdytojos lygmeniu atliekamas VPS įgyvendinimo vidaus vertinimas. NMA ir ŽŪM lygmenimis atliekamas VPS įgyvendinimo išorinis vertinimas. Jis gali būti tikslinis, tarpinis ir teminis. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas apims stebėsenos veiklos plano parengimą, VPS įgyvendinimo organizavimą, kontrolę, koordinavimą ir veiklos koregavimą, atsižvelgiant į pokyčius. VVG VPS įgyvendinimo vidaus valdymą ir stebėseną įgyvendins pagal „Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių“ reikalavimus. VVG VPS įgyvendinimo vidaus valdymą ir kontrolę vykdys vadovaudamasi taisyklių 13 dalyje „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną“ nustatyta tvarka. VPS stebėsenos vidaus sistema – tai reguliarių ir sistemingų veiksmų visuma, kuriuos atliekant bus vykdomas kokybinių ir kiekybinių duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą rinkimas, apibendrinimas ir teikimas aukštesniems valdymo organams, atsakingiems už VPS įgyvendinimą. Stebėsenos metu bus analizuojama VPS įgyvendinimo eiga, identifikuojamos VPS įgyvendinimo problemos, pasiūlomi problemų sprendiniai ir jų įgyvendinimo užtikrinimo priemonės. VPS įgyvendinimo vidaus vertinimą atliks VVG administracijos darbuotojai, atsižvelgiant į jiems priskirtas funkcijas. VVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus valdymo

veiksmus, atsisakitys teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas VVG valdybai. VVG privalės informuoti NMA apie VPS įgyvendinimo valdymo, kontrolės ir patikrinimo sistemos trūkumus, nustatytus įgyvendinant VPS. Jeigu nustatomi VPS įgyvendinimo valdymo sistemos trūkumai, NMA nustatys papildomas laikinas valdymo priemones.

Vykdydama VPS stebėseną VVG iki vasario 1 d. teiks NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius metus (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.) ir ją viešins. NMA, gavusi metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, vertina ir tvirtina VPS įgyvendinimo ataskaitas, sudaro suvestinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, iki balandžio 1 d. suvestinę VPS įgyvendinimo ataskaitą teikia ŽŪM. Už VPS įgyvendinimo vidinį vertinimą bus atsakinga VVG administracija, valdyba.

Pagal aukščiau pateiktą VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemą VVG paskirstyta atsakomybė:

VVG administracija atsako už:

- VPS įgyvendinimo valdymą ir įgyvendinimo organizavimą, už savalaikį vietos projektų kvietimų dokumentacijos parengimą ir pateikimą tvirtinti valdybai, potencialių pareiškėjų valdymo gebėjimų ugdymą, įgyvendinant vietos projektus, tinkamą valdybos informavimą ir VPS įgyvendinimo viešinimą;

- skaidrų viešųjų finansų valdymą, įgyvendinant VPS ir viešųjų lėšų administravimą;

- vietos projektų vykdytojų gebėjimus, administruojant viešąsias lėšas.

VVG valdyba atsako už:

- savalaikį vietos projektų atrankos darbo reglamento dokumentų patvirtinimą;

- savalaikį vietos projektų kvietimų dokumentacijos tvirtinimą;

- sprendimų dėl vietos projektų finansavimo ir lėšų paskyrimo;

- VPS įgyvendinimo tarpinių ir metinių ataskaitų tvirtinimą;

- sprendimų priėmimą, skirstant lėšas vietos projektų įgyvendinimui;

- tinkamą viešųjų ir privačių interesų derinimą.

VVG nariai atsako už:

- tinkamą kolegialaus valdymo organo suformavimą ir kontrolės vykdymą.

VVG administracijos darbuotojai betarpiškai informuoja vienas kitą apie VPS įgyvendinimo eigą, kylančias problemas, vietos projektų vykdytojų pageidavimus ir pasiūlymus, VVG valdybos įpareigojimus. Informacijos teikimas pateiktas 8 pav. VVG viešųjų ryšių specialistas ir administracijos vadovas informuoja visuomenę, potencialius vietos projektų vykdytojus ir VVG narius. VVG pirmininkas informuoja VVG valdybą apie VPS įgyvendinimo eigą, įgyvendinimo pažangą, kylančias problemas, siūlo jų sprendimo būdus. VVG administracijos darbuotojai atsiskaito VVG pirmininkui. VVG pirmininkas atsiskaito VVG valdybai ir VVG narių visuotiniam susirinkimui už administracijos darbą, įgyvendinant VPS ir valdybos įpareigojimų vykdymą. VVG valdyba atsiskaito VVG narių visuotiniam susirinkimui už suteiktų įgaliojimų įvykdymą. Pavaldumas ir atsakomybė pateikiama 9 pav. VPS įgyvendinimo stebėseną vykdoma „iš apačios į viršų“:

Administracija:

- įgyvendina VPS ir stebi VPS įgyvendinimo eigą;
- administruoja viešąsias lėšas;
- informuoja VVG valdybą ir valdybos pirmininką apie VPS įgyvendinimo eigą, lėšų naudojimą;
- vykdo vertinimo rezultatų sklaidą (duomenys pateikiami viešai VVG interneto puslapyje www.prienuvvg.lt ir kt. informavimo šaltiniuose);
- vykdo VPS rodiklių įgyvendinimo stebėseną ir apibendrinimą;
- renka kiekybinę informaciją iš vietos veiklos projektų įgyvendinimo ataskaitų ir MP, ją apibendrina ir vykdo projektų įgyvendinimo priežiūrą;

- teikia kasmetinę ataskaitą NMA apie VPS įgyvendinimą;
- kaupia stebėsenos duomenis.

VVG valdyba:

- stebi ir vertina administracijos darbą, visuotinio narių susirinkimo ir VVG valdybos sprendimų vykdymą numatytu laiku, informacijos sklaidą.

VVG nariai:

- stebi administracijos ir valdybos darbą, VVG įvaizdžio formavimą, įstatų laikymąsi, demokratinių procedūrų laikymąsi, renkant VVG valdybą, VVG pirmininką, stebi strategijos įgyvendinimo eigą, VVG įsipareigojimų vykdymą.

Nustačius faktą, kad VPS yra įgyvendinama netinkamai, veikia aukščiau aprašyta VVG atsakomybės sistema. Priklausomai nuo to, kuris VPS įgyvendinime dalyvaujantis subjektas netinkamai atlieka savo pareigas, nustatomos priemonės. Tais atvejais, kai jas lemia aplaidus administracijos darbuotojo darbas, kreipiamasi į tiesioginiuose pavaldumo santykiuose esančių valdantįjį asmenį, nurodant netinkamo VPS įgyvendinimo faktus ir teikiant siūlymus problemai spręsti.

